

УДК 75.071.1(477)“18/19”(092)

КОРНИЛО УСТИЯНОВИЧ ТА ЙОГО ТВОРЧА СПАДЩИНА

Роман Дзюбан

*кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу рукописів
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8146-1287>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2025-17\(33\)-8](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2025-17(33)-8)

Життя та творчість Корнила Устияновича останнім часом викликає в українських дослідників значний інтерес. Це й не дивно. Бувши всесторонньо обдарованою особистістю, насамперед живописцем і літератором, він брав активну участь у тогочасному громадському й політичному житті галицьких українців, цікавився проблемами повітроплавання. Хоча матеріальні нестатки й не дали йому можливості повною мірою розвинути свої таланти, проте К. Устиянович залишив після себе досить вагомую, передусім художню спадщину. Зберігся також не такий уже й малий епістолярій митця, правда, розкиданий по різних архівах. Досить багато про нього згадок і в тогочасній галицькій українській пресі, що, вочевидь, зі збереженою документальною спадщиною, з часом дасть змогу ґрунтовніше висвітлити його життя і творчий доробок.

Ключові слова: Корнило Устиянович, Тит Ревакович, Олександр Барвінський, Бобикевичі, художник, поет, живопис, мистецька й рукописна спадщина, картини, листи.

Постановка проблеми. Творча спадщина (переважно живописна) видатного українського митця була предметом вивчення і реєстрації вже з початку ХХ ст.; згадаймо реєстри мистецької спадщини Корнила Устияновича, які опублікував Микола Голубець¹

© Дзюбан Р., 2025

¹ Голубець Микола (15.12.1891 – 20.05.1942) – відомий історик, архівіст, красзнавець, мистецтвознавець, літератор, бібліограф. Був одружений

у 1916 [14, с. 2–3] і 1938 [13, с. 2–3] рр. У радянський час творчість художника досліджував довголітній працівник Музею українського мистецтва у Львові (далі – ЛМУМ, так тоді називався теперішній Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького, далі – НМЛ) мистецтвознавець Ярослав Нановський, автор монографії «Корнило Миколайович Устиянович» [66]. Вважаємо, що життя і творчість К. Устияновича потребують окремого монографічного дослідження, як наприклад, свого часу зробив Олександр Мороз, проаналізувавши життя Лесі Українки у своєму «Літописі життя та творчості Лесі Українки» (Київ, 1992).

Ми ж намагалися лише частково заповнити цю лауну, простежити основні хронологічні моменти життєвого шляху К. Устияновича, окреслити його творчий доробок, уточнити час і місяця створення живописних творів, висвітлити головні місця зберігання його мистецької та архівної спадщини, що й стало нашою визначальною метою і завданням.

Методологія. Під час аналізу документів використані загальноісторичні методи дослідження, методи архівознавства і джерелознавства, а також класичні методи аналізу документів. Серед класичних – для інтерпретації текстів листів застосовано історичний метод, для уточнення біографії – біографічний і літературний методи. Для легшого сприйняття і кращого розуміння цитати із видань ХІХ ст. подаємо не в етимологічному правописі, а відповідно до сучасних лінгвістичних норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка статей та досліджень про К. Устияновича вийшла друком як у радянський період, так і після відновлення Україною державності у 1991 р. Серед останніх праць варто назвати книгу літератора Романа Горака «Призабуті з Вовкова» (Львів, 2010) [15], в якій, зокрема, опубліковані листи К. Устияновича до о. Ізидора Глинського та Францішки Михайлюк, які впорядкувала Віолета Чернієнко. Окремому моменту життя художника, а саме його перебуванню на Кавказі, присвячена стаття Віри Білоус [4]. Церковне малярство розглядає у своїх статтях Андрій Коваль [33], згадує про його твори Олеса

першим шлюбом з онукою о. Сави Устияновича з Головецька Лесею (Олександрою) Бачинською, сестра якої Марія вийшла заміж за політичного діяча і літератора Дмитра Донцова.

Семчишин-Гузнер [100]. Вартісні статті про художній доробок К. Устияновича опублікувала Оксана Жеплинська [20; 21], але найвагомішою серед цих праць останнього часу треба назвати її альбом-каталог «Корнило Устиянович» (Львів, 2013) [22]. Упорядниця значну увагу приділила не тільки мистецькому (малярство і графіка), а й рукописному доробку митця, який зберігається у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького. Незважаючи на це, спадщина К. Устияновича ще далеко не зібрана й не вивчена. Частина його творів, а, можливо, й рукописних матеріалів, перебуває у приватних колекціях, як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, недавно в мережі Інтернет на аукціоні “Violiti” були виставлені портрети о. Луки (?)² та Євгенії Коржинських пензля Корнила Устияновича [37].

Виклад основного матеріалу.

Коротка біографічна довідка: Устиянович Корнило (22.09.1839 – 21.07.1903) – укр. художник, письменник. Народився у с. Вовків (тепер – Львівський р-н Львівської обл.). Син священника, поета Миколи Устияновича³ й Анни з Плешкевичів. Початкову освіту

² На час написання портрета о. Лука Коржинський, який останні два роки життя був помічником-сотрудником при церкві с. Балинці Коломийського деканату, вже не жив (помер 10.12.1856 р.).

³ Як відзначив у своїй праці «Історія літератури рускої» Омелян Огоновський: «Всіх дітей у Николи Устияновича було дванадцятьоро: двоє умерло (Петро й Іван) [станом на 1887 р. – Р. Дз.], а десятеро живуть досі. Слідують они в от-сім порядку: 1) Корнило, поет і артист-маляр; 2) Никола, професор гімназіяльний на Буковині [у м. Радівці, Південна Буковина, тепер – Редець (Румунія). – Р. Дз.]; 3) Савин, священник в Головецьку, в Стрийских горах; 4) Клим – вислужений над-поручник, тепер урядник при желізниці Кароля Людвика; 5) Богдан, мировий судья в Поті на Кавказі; 6) Мелянія Соломея віддана за Івана Шиха, священника в Сучаві; 7) Володимир, ветеринар в Коломийі; 8) Марія, віддана за Исидора Бобикевича священника в Вихторові; 9) Іван, священник в Заставній на Буковині; 10) Ольга» [71, с. 419 (прим. 3)]. Здібним також був і дід Корнила Устияновича Леонтій. Як писав О. Огоновський: «Никола Устиянович родив ся 1811. р. в містечку Николаєві, повіту Жидачівського в Галичині. Отець его Леонтій набув в молодім віці достаточної просвіти в гімназії Дрогобицькій і був самовидцем послідних днів річи посполитої польської. Его вибрано бурмистром вольного королівського городка Николаєва, а в сім уряді оставався він до глибокої старости»,

здобув у с. Дуліби біля Стрия в приватній школі вчителя Романчука (батька Юліана) [66, с. 7]. Навчався у школі в м. Стрий, гімназіях у Бучачі (оо. Василян) та Львові⁴. У 1858–1863 рр. вивчав живопис у Віденській академії образотворчих мистецтв (один рік) та історію мистецтв – в університеті. У 1867 р. був запрошений до м. Холм малювати церкви, побував у Санкт-Петербурзі. На початку 1872 р. відвідав Київ. У 1872–1873 рр. півтора року жив у с. Вікно в маєтку Володислава Федоровича (малював портрети, пейзажі). Упродовж 1882–1883 рр. редагував заснований ним сатиричний часопис «Зеркало». У 1884–1885 рр., після його закриття, співпрацював із часописом «Нове зеркало», де публікував фейлетони, статті, байки, вірші. Свої оповідання друкував у часописі «Зоря» (1884), а свої твори – у «Календарі Буковинському» (Чернівці, 1877) та інших чернівецьких і львівських часописах. До 1897 р. розписував церкви у галицьких селах. З жовтня 1897 р. до осені 1898 р. перебував на Кавказі у рідного брата-судді в місцевості Зугдіді. Повернувшись до Галичини, продовжував займатися живописом, брав діяльну участь у НТШ. Помер і похований у с. Довге (тепер – Стрийський р-н Львівської обл.), де розписував церкву» [102].

Коротка хронологія творчості

1857 р., Львів. Написав вірш «Дума над Дністром» [22, с. 84].

1858–1863 рр., Відень. Мабуть, раннім віденським періодом треба датувати «**Портрет Олексія Хом'якова**»⁵, коли юний К. Устиянович навчався в Академії образотворчих мистецтв у Відні та

а в примітці 2-й відмітив: «В Дрогобичи учителями Леонтія Устияновича були латинські монахи. Они-то записали в шкільнім его свідоцтві ось-таку похвальну замітку: “Sicuti leo robustissimus inter animalia, ita Leontius Ustyanowicz inter condiscipulos suos”. – У Леонтія були чотири сестри. Найстарша з них була віддалась за Ліщинського в Роздолі, друга за Огоновського в Демні, третя за Головацького в Николаєві, а четверта за Шараневича в Тростанци» [71, с. 398].

⁴ Проте навчання у гімназії не завершив. Як писав в останній рік життя Кирилові Студинському: «Я ж неклассифікований ученик семої гимн[азіальної] класи. Я недоучений маляр, котрий за роботою на “насушний хлѣбъ” упав з педесталу високого артизма поміж ремісники, і тільки яко *дѣлтант* від часу до часу заблисне дарованіями, яких ніколи не розвинув» [108, с. 101]. Про це ж писав і в листі до І. О. Левицького [39, арк. 30 зв].

⁵ Тут і далі виділення наші. – Р. Дз.

віденському університеті, часто відвідував гурток представника московського посольства у Відні, а фактично – імперського агента, протоієрея Михайла Раєвського, де захопився поезіями Хом'якова, а через них – ідеями панславізму. Портрет тепер зберігається у НМЛ (НМЛ-3410/3, Гн-4162, папір, олівець, 18 × 15), має авторську сигнатуру внизу праворуч – стилізований авторський підпис: «КНУ». Нижче – напис олівцем іншим почерком: «Хомяковъ (?) поет московський», а ще нижче – автограф Тита Реваковича⁶ чорнилом: «рисовав Корнило Устиянович» і підпис: «Титко Ревакович». Портрет, який К. Устиянович подарував приятелю Т. Реваковичу, К. Охримович згодом передав до Музею НТШ, звідки у 1940 р. він надійшов до ЛКГ [22, с. 68].

1860 р., Відень. Вірш «Уявліне» [22, с. 84]⁷. Прикрасив своїми малюнками, а також деякими поезіями альбом під назвою «Въ-нець» для ректора Віденської духовної семінарії Миколая Нодя [111, арк. 34, 36].

1861 р., Відень. Вірші «Лист до вітця», «Дунаєви» [22, с. 84].

1863 р., Відень. Вірші «Гарібальдому», «Зъ нахиленимъ чоломъ» [22, с. 84].

1863 р., Краків. Вірш «Ляцка пісня» [22, с. 84].

1863 р., Львів. Вірш «Гостина у Львові» [22, с. 84].

⁶ Ревакович Тит (06.09.1846 – 14.10.1919) – суддя, громадський діяч, дійсний член НТШ. Народився у священничій родині в с. Кропивник Старий (тепер – Самбірський р-н Львівської обл.). Мати Теодора з роду Паславських. Навчався у Першій академічній гімназії у Львові (з 1855 р.) та у Вищій гімназії в Дрогобичі (з 1859 р.). У 1863–1866 рр. – у Львівському ун-ті. Працював у судах Львова, Самбора, Садагури на Буковині, повітовим суддею у Підбужі, радником крайового суду у Львові (з 1898 р.). Член-засновник товариства «Просвіта» у Львові та інших українських товариств. Член НТШ від 1885 р. Співзасновник та член Спілки видавництва газети «Діло». Залишив спогади про К. Устияновича [97]. Автор статей про творчість укр. письменників. Відомо, що його донька Наталія (1885–1946) вийшла заміж за молодшого брата Володимира Охримовича – Любомира (1881–1924) і мала двох синів – Олександра і Патричка (друге ім'я Костянтин). Останній прожив 22 роки і помер 12.01.1942. Можливо, від нього портрет потрапив до Музею НТШ.

⁷ Літературну спадщину митця здебільшого подаємо з метою відзначення місця його перебування.

1863 р., Славське. Вірш «Думка» [22, с. 84].

[1863 р.], Коломия. За інформацією з виставки у НМЛ творів К. Устияновича (грудень 2019 р.) восени 1863 р. був уже в Коломії, де **два роки** малював міську церкву (церква св. Архистратига Михаїла)⁸. У Коломії, мабуть, проживав у брата, ветеринарного лікаря⁹.

1864 р., Коломия. Написав поезії «Ревнителюмъ», «Малодухамъ», «За Польщі», «Хмельницина», «Жалі», «Бунтівникамъ» «Коліївщина» [22, с. 84].

1864 р., Славське. Вірш «Мисли» [22, с. 84].

1864 р., Кути. Вірш «Руѣна» [22, с. 84].

1865 р., Коломия. Як писала газета «Слово» на початку року: «Пишуть нам із Коломії, извістний живописець Корнель Устиянович виготовляє нині по желанію тамошніх міщан портрет Г. Курувайля» [115, с. 52–53]. Де тепер цей портрет – невідомо.

1865 р., Коломия. Під час пожежі Коломії 12 (за новим стилем) травня 1865 р., коли згоріло більше 500 будинків, «множество людей zostali тяжко або легко поранені; межі послідніми находитьсѣ також і наш улюблений живописець Корнилій Устиянович, которий виносячи річи з горящей комнати, упал з первого поверха на діл на каменний ходник, но якось щасливо, бо лише ліву руку собі покалічил...» [92].

1865 р., Славське. Написав поезії «Славянамъ», «На полонині», «Послам львівського сойму» [22, с. 84].

⁸ Відомо, що крім К. Устияновича, церкву розписували й інші майстри: Валеріан Крицінський, Ярослав Лукавецький, а допомагали – вчителі гончарної школи Станіслав Дачинський та С. Дубицький.

⁹ Устиянович Володимир (26.08.1857, Славське – ?) – ветеринар у Коломії, був одружений з Кароліною і мав сина Олександра (20.05.1887, Коломия – ?), випускника Терезіанської військової академії у Вінер-Нойштадті, яку закінчив в званні лейтенанта і 1908 р. був скерований до 3-го полку уланів ландверу у м. Ряшів. 1912 р. підвищений до рангу оберлейтенанта. Від 1913 р. – викладач української та польської мов у цісарсько-королівських військово-навчальних закладах у Відні. 1916 р. призначений викладачем у військову реальну школу (k.k. Militär-oberrealschule) у Відні. У вересні 1919 р. диктатор ЗОУНР Є. Петрушевич звільнив сотника Олександра Устияновича від військової служби в Галицькій Армії і він перейшов на службу до ерцгерцога Василя Вишиваного у відділ закордонних зв'язків при генштабі УНР.

1866 р., Славське. Написав поезії «Товаришамъ», «Сонъ», «Невільникъ» [22, с. 84].

1866 р., [Коломия]. Вочевидь перебуваючи у Коломії, створив картину «Князь Василько Теребовельський» (з авторськими сигнатурами «К.Н.У» і «1866»), яка зберігалася у родині Козакевичів у Коломії, а 1972 р. із ЛКГ її передали до НМЛ (НМЛ-31580, Ж-422, полотно, олія, 94 × 79) [22, с. 13].

1867 р., Буськ. Написав поезії «Указуючи намъ могилу», «Нашимъ Пан Отцямъ» [22, с. 84].

1867 р., Славське. Написав вірші «Дома», «Явір» [22, с. 84]. За посередництвом москвофільського діяча Амвросія Шанковського наприкінці 1867 р. отримав запрошення від князя Черкаського розмальовувати церкви на Холмщині у Російській імперії [34, с. 41].

1867 р., Холм. Написав поезії «Въ Польщі», «Нашимъ Эмигрантамъ», «Холмъ», «Коломийка», і там, очевидно, захопившись творчістю Т. Шевченка, написав вірш «Читаючи поезію Т. Шевченка» [22, с. 84]. Тоді ж створив поезію «Над Висли берегами» [22, с. 88].

1867 р., кінець грудня. Виїхав до Санкт-Петербурга через Литву (Білорусь), Варшаву (поезія «Варшаві», 1868 р.), переїхав із Холмщини; написав поезії «Галичанамъ (1867 р.)», «Надъ памятникомъ Петра І» (1868 р.) [22, с. 84]; (жив за Ісакіївським собором на вул. Малой Морской [115, с. 62], де, «обертаючися в різних кружках, пізнав – як сам каже – ту погорду і то нехтовання з яким корінні Великороси відносилися не тільки до Галичан, як на Холмщині, але взагалі до всіх Слов'ян, пізнав їхню безмежну зарозумілість та самолюбство, пізнав, що «Костомарів, Міклошич і другі учені правду говорять, що є дві руські народності, різні характером, обичаями, мовою, а навіть – помимо православія – і вірою» [34, с. 41].

1868 р., Славське. Створив поезії «Хто правъ», «Великдень» [22, с. 84]. Можливо, саме в той час, у великодньому настрої написав картину «Тайна Вечеря» (НМЛ-41917, Ж-1969, полотно, олія, 60 × 100), яка тепер зберігається у НМЛ. Картина без авторських сигнатур. До НМЛ надійшла 1964 р. від колекціонера В. Вітрука зі Львова, який придбав її у Славському, де художник мешкав до 1870 р. у домі свого батька [22, с. 16–17]. Можливо, це та сама картина, яка була у місцевій церкві і про яку згадував Володимир Устиянович, як і про церковний образ «Матір Божа» роботи К. Устияновича, подальша доля якого нам невідома [109, с. 656].

1868 р., Львів. Написав поезії «Ангель хранитель», «Куземському» [22, с. 84]; після приїзду з Петербурга (1868) намалював картину «Печера в Страдчу», яка значилась як «власність п. Площанського» [110, с. 34]. Де тепер цей твір – невідомо.

Цьогоріч намалював «**Портрет Титка Реваковича**» (НМЛ-33206, Ж-576, полотно, олія, 60 × 47). На звороті – напис чорною тушшю «Титко Ревакович судейський практикант в сіраку з Заліщицького повіта. Мальовав Корнило Устиянович 1868 р.» До НМЛ надійшов 1946 р. До 1919 р. зберігався у збірці Тита Реваковича у Львові [22, с. 14]. Приблизно у цей час двадцятидворічний Тит Ревакович познайомився з К. Устияновичем, який і став його найближчим приятелем. 1908 р. Т. Ревакович у примітці до листа К. Устияновича до нього згадував: «В року 1868 кінчивем в липни правничий виділ у Львові і мешкавем на Сикстускій улици [тепер – вул. П. Дорошенка] в домі під ч. 101, до котрого великий город межи Сикстускою улицею а єзуїтским городом (sic!) належав – з добрими колегами і товаришами, як Косцьом Лучаківским, студ[ентом] філ[ософії], с. п. Корнилом Устияновичом, і студентами університету с. п. Адольфом і Келестином Гладилевичами, с. п. Петром Кириловичом, с. п. Маркилом Желехівским. До нас приходили студ[енти] унів[ерситету] с. п. Косць Горбаль, с. п. Михайло Згарський, Володимир Ясеницький і много других українських патриотів. Прекрасним українським пісням і веселим вигадкам не було тоді кінця» [113, арк. 11 зв.].

1869 р., Львів. Написав поезію «Просьвіті» й автобіографічний вірш [22, с. 84].

1869 р., [Славське]. Очевидно, у Славську в останній рік перед виїздом батька до Сучави (тепер – Румунія) на нову парохію, К. Устиянович намалював його портрет, який зараз зберігається у НМЛ під назвою «**Портрет Миколи Устияновича**» (НМЛ-40656, Ж-1008, полотно, олія, 38,5 × 33,5). Авторська сигнатура внизу червоною фарбою «1869». До ЛМУМ надійшов 1962 р. від О. Конаш із Борислава [22, с. 15]. Ще один олійний портрет М. Устияновича зберігається в Українському національному музеї в Чикаго. Я. Нановський згадує ще про інші роботи художника «Портрет письменника Миколи Устияновича за молодих років», «Портрет матері художника», місцезнаходження яких тепер нам невідоме [66, с. 43].

У 1916 р. під час обстрілу австрійськими військами с. Саджавки¹⁰ (тепер – Надвірнянський р-н Івано-Франківської обл.), згоріла літня кімната Бобикевичів, а в ній – велика картина «Облога татарами Десятинної церкви в Києві». Російські офіцери забрали з помешкання олійні полотна К. Устияновича «Козак на palі» та «Адам і Єва», а також заховану у церкві картину «Масакра України» [109, с. 656]. Тоді ж була знищена родинна бібліотека письменниці Марії Устиянович-Бобикевич [16, с. 134], яка «не раз не мала шматка хліба, але навіть тоді як найдорожчу святиню берегла картини свого брата Корнила, усвідомлюючи, що вони є надбанням усього нашого народу. Передала їх дочці Клавдії, а та впродовж довшого часу пропонувала їх тодішньому міністерству культури та підпорядкованим йому функціонерам зі Львова, аби лиш ці скарби потрапили на Україну. Та марно. Не вдалося передати їх і до Свидницького музею... Відгукнувся тільки кардинал Йосип Сліпий. Він радо придбав для музею у Ватикані **портрет Миколи Устияновича**¹¹ та ще й добре заплатив за нього, щоб власниця мала якийсь гріш на життя. Інші полотна досі зберігаються у внуків та правнуків письменниці в Румунії» [16, с. 140–141]. В. Устиянович бачив там ще портрет о. Бобикевича, його жінки, Миколи Устияновича і його дочки Сальомеї, а також голівки дівчинки і хлопчика, який грає на скрипці, Матір Божу та образ св. Анни, що вчить маленьку ще Матір Божу читати [109, с. 656].

1869 р., Славське. Написав поезії «Дивлюсь на образь матери» і «Шевченко» [22, с. 84].

1869 р., Олесько. Написав поезію «Кулішъ» [22, с. 84].

1870 р., Львів. У недатованому листі (за штемпелем від 28 березня) до ц. к. авскультанта і судді при Самбірському повітовому суді Т. Реваковича, К. Устиянович заохочував його подаватися на інспектора народних шкіл, про себе ж писав, що «я за народними ділами не маю більше як дві години часу на день до малярства» [113, арк. 2–3].

Бл. 1870 р. «Портрет композитора Порфирія Бажанського» (НМЛ-31461, Ж-395, полотно, олія, 58 × 47). Без авторських сигнатур. На звороті напис олівцем на підрамнику «о. Порфір Бажанський

¹⁰ Не плутати з с. Саджавою (Івано-Франківського р-ну Івано-Франківської обл.).

¹¹ Можливо, йдеться про пізній портрет Миколи Устияновича, який уже був завершений на початку 1898 р.

композитор ур. 1836 р.», а також штамп і кругла печатка «Національний музей». До НМЛ надійшов 1939 р. від Лонгина Озаркевича з Городка, що біля Львова [22, с. 22].

1870 р., Відень. Розпочав картину «Христос перед Пілатом». Виїхав із Відня наприкінці липня, картину залишив у Львові, а сам поїхав до **Сучави** до батька [115, с. 105].

1870 р., Олесько. Як писав у недатованому листі до приятеля Титка Реваковича: «На тепер пишу тобѣ, що працюю безустанно – що образъ призначений до Олеська готовий а до нічого бо замалий – такъ треба робити другий» [113, арк. 6] і далі: «Розпочав я Кармеля радуюсь нимъ чей хоть зъ него будут люди» [113, арк. 6 зв.].

«Сей зими я знову захворавъ на віршоманію и написавъ дві трагедіи “Кармелюка” и “Окаянного” (того що чуму поніс у свій Край) а вилічений до цятки изъ московщини написавъ я ихъ зовсімъ народнимъ ладомъ [...] Также пригатовивъ я 3. образи на виставку зъ верховиньського житя [...] Найдалше за 3. неділі приїду до Львова на кілька місяцівъ щобъ покінчити розпочатое. По той причині просивъ я у Юра станції – або дадуть?» [113, арк. 1 зв.].

1870 р., Львів. Картина «Бойко і Бойкиня» була виставлена на виставці картин у Народному домі. Очевидно, йдеться про полотно «**Бойківська пара**» (НМЛ-31580, Ж-422, полотно, олія, 94 × 79), яке має авторську сигнатуру: внизу зліва червоною фарбою: “С. Ustyjanowicz”. Є відомості, що твір художника «Гуцул і гуцулка в лісі на розмові» (80 × 70) належала М. Шушкевич¹² зі Львова. Як припускає О. Жеплинська, йдеться про «Бойківську пару», яка 1940 р. надійшла до НМЛ [22, с. 12]. Газета «Слово» писала: «...г. К. У., перебуваючи теперъ постоянно во Львові и обитаючи в зданіяхъ св. Юра, приймає замовленья на образи до церковей, малює портрети і пр. У него виділи ми также нісколько начатихъ образовъ, пригатовляемыхъ на виставку Петербургскую, тоже хорошій **образъ св. Николая** (в ціні 60 зр.) і пр.» [7]. У цей рік у Львові написав поезії «Льорелай», «Минула молодість моя», «Згадка за другий загальний збіръ «русской Ради» у Львовѣ», «Импровизация», «Притча москалямъ надъ Полтвою», «Есть въ нашій семинаріѣ вѣвчаръ», «Франциѣ», «Свѣтій бовдуръ», «Побратимамъ», «Свѣтій вечіръ», «На зоряхъ» [22, с. 84]. 26 серпня писав до Т. Реваковича: «Братчику мій любий. Дякую тобі і приймаю ся за отсе діло изъ за котрого ти мені пишешъ,

¹² Можливо, мається на увазі хтось із родини Корнила Сушевича.

тимъ раднійше що негодить ся принаймій городській церкви піддати на поглумъ людський по причині Богомазівъ». Як зрозуміло з примітки Т. Реваковича до листа, йдеться: «За мальоване церкви в Самборі» [113, арк. 5].

1871 р., Львів. На Великдень 1871 р. К. Устиянович перебував у Львові, про що свідчить написаний тоді вірш «Думка» [22, с. 86]. 15 червня просив Т. Реваковича: «Зроби який будь кінець з моєю орудкою дотичащою мальованя иконостаса церкви **самбірської** [...]» [113, арк. 8]. Був у Львові 18 червня 1871 р., де написав вірш «Чогось мені тяжко...». Відомий текст його листа від 18 липня 1871 р. (Львів) до невідомого адресата [22, с. 87]. Тоді ж написав поезії «Буває часами...» і «Храми Божі» [22, с. 88]. Вочевидь, будучи тоді під сильним впливом творчості Шевченка, а також особисто познайомившись із «Наддніпрянцем Антоном Гладким»¹³, котрий в 1871 р. перебував через кілька місяців в Галичині та по свідоцтву М. Бучинського очаровував своїм хистом та знанням всіх, з ким тільки зійшовся» [34, с. 41], завершив картину, яка тепер зберігається у НМЛ під назвою «**Шевченко на засланні**» з авторською сигнатурою червоною фарбою “С. Ustianowicz” (НМЛ-32253, Ж-528, полотно, олія, 52 × 76). До НМЛ твір надійшов 1941 р. від О. Меркулової. Перед тим він зберігався в родині о. Олександра Стефановича¹⁴ у Львові. Олійну картину «Шевченко над Аралом» експонували на Четвертій виставці Товариства приятелів красних мистецтв у Львові 1871 р. під № 75 [22, с. 20–21; 114, с. 30–31].

[1869–1872 рр.], с. Либохора (тепер – Стрийського р-ну Львівської обл.). Марія Яблінська, місцева мешканка, розповідала, як із покоління в покоління мешканці села передають історію короткого перебування Корнила Устияновича в Либохорі: «Намалювавши для сільської церковці ікону Матінки Божої, пан Корнильцьо не взяв винагороду. Та селяни не могли його відпустити “з пустими руками”. Від Бахурів принесли 5 ліктів полотна, від родин Кирейтів,

¹³ Гладкий Антон Антонович – заможний представник Одеської української громади. 1871 р. завітав до Львова з метою збору інформації для видання енциклопедії про галицьких українців (не було реалізовано). 1 лютого 1872 р. був ще у Львові [113, арк. 9 зв.].

¹⁴ Стефанович Олександр (Александр) Симеонович (17.07.1847, с. Озеряни, Тлумацький р-н Івано-Франківської обл. – 23.05.1933, Львів) – церковний і громадський діяч, греко-католицький священник.

Яблінських, Спалилів та Матіївих – по невеличкому горнцю олії з горішків бука. Кажали, що саме вона добре підходить для розчинення фарб та збереження кольору на малярських творіннях». Мабуть, ця подія мала місце у 1869–1872 рр., коли його брат Сава був помічником-сотрудником при місцевій дерев'яній церкві Різдва Христового, побудованій 1850 р.

1872 р., Київ. 1 лютого писав до Т. Реваковича: «Я сьогодні йду з Диметом [38] у сьвятий Київ и не верну аж за 14 днів. На Сьвятах був я у **Сучаві**» [113, арк. 9 зв.]. «Вже як навернений, свідомий Українець-націоналіст, Корнило Устіянович вибрався з поч[атком] 1872 р. разом з купцем Диметом до Київа» [34, с. 41]. Жив у Печерській Лаврі п'ять тижнів, «рисуючи із старих пам'ятників и малюючи для друкарні Лаври **образ Воскресеня**. Вечерами ж виїжджав він в місто, заходив до патріотів Українців¹⁵ і був свідком їх тихих праць народних. Відтак вернув до Львова...» [31].

1872 р., Львів. К. Устіянович був у Львові [31], де написав вірш «Даремно тішу ся думами» [22, с. 88].

1872 р., с. Вікно (тепер – Чортківський р-н Тернопільської обл.). Для Володислава Федоровича «малював портрети і історичні образи» [31]. У НМЛ тепер зберігається уявний портрет «**Іван Богун**», який надійшов 1940 р. із Музею НТШ (НМЛ-34910/4, Гн-1364, півкартон коричневий, туш, перо, тиснення орнаменту по краях, 17,5 × 14,8), який К. Устіянович малював у маєтку В. Федоровича. Твір має авторську сигнатуру внизу справа: «К. Н. Устіянович 1872» [22, с. 69].

1873 р., с. Вікно. Малював картину «**Мазепа в переправі через Дністер**» (НМЛ-34769, Ж-698, полотно, олія; 69,5 × 125). Має авторські сигнатури: внизу праворуч чорним чорнилом: «К. Устіянович 1873». На звороті – кругла печатка: «Музей Н. Т. Ш. у Львові» та напис: «Вікно 1873 р. К. Н. У.»». До НМЛ картина надійшла з Музею

¹⁵ Познайомився з П. Житецьким, М. Антоновичем, М. Старицьким, М. Лисенком та ін. [66, с. 17]. Одержав від них «категоричне поручення» відновити львівський часопис «Правду» (1867–1870), виданням якого два роки керував П. Куліш, і який припинив виходити через розлад Куліша з львівськими сівробітниками. «Крім категоричного поручення негайно відновити “Правду” Димет і Устіянович привезли з собою з Київа на цю ціль кількасот карбованців грошевої підмоги» [34, с. 56–57]. «Виїзджаючи з Київа попрощав Чубинського словами його псалма “Ще не вмерла Україна”» [34, с. 41].

НТШ у 1940 р. [22, с. 24–25]. Вочевидь, про цю картину йдеться в газеті «Діло» у 1894 р. (Чис. 23), про що згадаємо далі. Напевно, цього ж року К. Устиянович виконав картину меншого розміру **«Мазепа під Бендерами»** (НМЛ-34770, Ж-699, полотно, олія, 30 × 44) з авторськими сигнатурами: внизу ліворуч вишкрябано: «К.Н.У.». На звороті – кругла печатка: «Музей Н. Т. Ш. у Львові». До НМЛ робота надійшла з Музею НТШ у 1940 р. [22, с. 26–27].

1873 р., Сучава. Проживав у батька. Їздив до Відня на Всесвітню виставку [115, с. 83].

1873 р., Відень. Побував на Всесвітній виставці, на якій В. Федорович виставляв килими заснованої ним школи у Вікні.

1873 р., Львів. Товариство «Просвіта» у Львові вшанувало пам'ять покійного Юліана Лаврівського¹⁶ поминальним богослужінням і доручило К. Устияновичеві намалювати його портрет. Відомо, що К. Устиянович і Ю. Лаврівський були знайомі й співпрацювали як у «Просвіті», так і в театрі «Руської Бесіди» наприкінці 1860-х – на поч. 70-х рр. Вочевидь, ще цього року **«Портрет Юліана Лаврівського»** (НМЛ-34771, Ж-700, полотно, олія, 66 × 53), вирішений у формі овалу, потрапив до музею «Просвіти», а згодом – до Музею НТШ, а звідти до НМЛ у 1940 р. Без авторських сигнатур. На звороті на підрамнику – латунна пластинка з гравірованим написом «Юліан Лаврівський 1870–1873» і кругла печатка: «Музей Н. Т. Ш. у Львові» [22, с. 31].

1874 р., [Сучава]. Намалював **«Портрет Антона Тишинського»**¹⁷ (НМЛ-40762, Ж-1011, полотно, олія, 74 × 60). Має авторські сигнатури, внизу праворуч червоною фарбою: «К.Н.У. 1874». До фондів НМЛ потрапив у 1962 р. зі збірки Е. Винницького зі Стрия. Тоді ж до музею надійшов парний **«Портрет Фелікси Тишинської»**¹⁸ (НМЛ-40761, Ж-1010, полотно, олія, 74 × 60,5). Має стерту

¹⁶ Лаврівський Юліан (27.08.1821 – 05.05.1873) – політик, судовий радник, директор банку. Віцемаршалок Галицького сейму. Засновник товариства «Руська бесіда» (1861), Театру «Руської Бесіди» (1864), часопису «Основа». У 1870–1873 рр. – голова «Просвіти».

¹⁷ Тишинський Антон (бл. 1844 – 1908) – залізничний урядовець. Рідний брат мами Остапа Нижанківського. Народився у с. Завадів (біля Голобутова) на Стрийщині, де його батько о. Йосиф Тишинський (1809–1888) був парохом села.

¹⁸ Походила з німецької родини.

сигнатуру внизу зліва: підпис червоною фарбою, як припускає Оксана Жеплинська, виконаний у той самий час. Перед тим портрети зберігалися в доньки Ольги Бачинської¹⁹ у Стрию [22, с. 28–29].

1875 р., Радівці поблизу Чернівців. Проживав у брата Миколи, інспектора місцевої гімназії²⁰ [115, с. 99]; тоді ж створив «**Портрет Теклі Устиянович з Бачинських**» – його дружини (НМЛ-53073, Ж-1959, полотно, олія, 92 × 79). Має авторську сигнатуру внизу ліворуч червоною фарбою: «1875». До НМЛ надійшов 1987 р. від Л. Козакевич²¹ зі Львова [22, с. 30]. Існував, очевидно, і портрет самого Миколи, роботи К. Устияновича [66, с. 43].

¹⁹ Бачинська Ольга (05.06.1875 – 24.07.1951) – громадська діячка на Стрийщині. Сестра Ярослава Тишинського (1883–1930), відомого скульптора у Мінську й Варшаві. Народилася у с. Сучава на Буковині (за ін. даними у с. Бортники) в родині Антона Тишинського, залізничного урядовця. Навчалася у Станіславові в початковій жіночій школі, потім – у Коломиї. Фахову освіту здобула у Львові в приватній торгівельній школі, де опанувала курс бухгалтерії. Від 1 червня 1898 р. – працівниця «Каси Задаткової» в Стрию. Брала участь у будівництві Народного дому, організації філії кооперативу «Труд», Краєвого Господарського-Молочарського Союзу, торговельного товариства «Сокільський базар». Організовувала «Пласт», музей «Верховина». 1909 р. вийшла заміж за адвоката, секретаря Надзірної Ради «Маслосоюзу» Іларіона Бачинського (1875–1925). З початком Першої світової війни О. Бачинська виїхала зі Стрия у м. Гмінд, де її чоловік працював в управі переселенського табору. По закінченні війни Бачинські повернулися до Стрия. У 1924–1939 рр. працювала в дирекції «Маслосоюзу» у Стрию. Померла і похована у Стрию. Її колекції зберігаються у НМЛ, у її меморіальному музеї у Стрию.

²⁰ 1898 р. «при переході в стан спочинку дістав титул шкільного радника» [89]. Як повідомляв некролог, Микола Устиянович, учитель у Радівцях, громадський діяч, син св. п. письменника Миколи Устияновича, брат св. п. художника і письменника К. Устияновича помер 29 вересня 1905 р. Спочатку учительював у Перемишлі і Бродах, опісля переніся до Радівця на Буковину, де відігравав «визначну політичну роль». Його стараннями й коштом вийшли деякі твори його брата Корнила Устияновича. Відзначався добрим знанням свого предмету, історії [62].

²¹ Можливо, це рідна сестра української художниці Ольги Володимирівни Козакевич-Дядинок (10.04.1903, Самбір – 17.06.2004, Джерсі-Сіті, США), дружини художника Василя Дядинюка. Відомо про два портрети брата-ниці К. Устияновича Т. Козакевич (етюд, полотно, олія, 35 × 30; полотно, олія, 55 × 40). Обидва були у власності Л. Козакевич у Львові [66, с. 42].

1875 р., Серет. Проживав у шурина, тобто в о. Івана Шиха, бував у **Яссах, Бухаресті** [115, с. 99]. Цього ж року накладом В. Федоровича вийшла у Львові його книжка: Письма К.Н. Устияновича. Часть I. Поемы Историчні.

1877 р., Радівці. 16 лютого писав листа до Т. Реваковича до Львова і докоряв йому в жартівливому тоні, мабуть, за нерозпродане видання своїх поезій [113, арк. 11].

1877 р., с. Тишківці (тепер – Коломийський р-н Івано-Франківської обл). Село Тишківці тісно пов'язане з родом Шухевичів, засновником Тишківської гілки якого був о. Осип Шухевич (ініціатор побудови в селі мурованої церкви) і його сином Володимиром, автором п'яти томного дослідження «Гуцульщина», який народився в Тишківцях. Парохом у селі на момент приїзду К. Устияновича був син о. Осипа – о. Зіновій Шухевич, донька якого, згодом відома діячка Ольга Шухевич (1869–1940), тоді ще була малою. Отець Зіновій ініціював відновлення після пожежі 1875 р. сільської церкви. Її освячено 1877 р. на свято Воздвиження Чесного Хреста, як і новий коштовний, із мореного дуба п'ятиярусний іконостас, виготовлений у Відні на замовлення місцевого уродженця, посла до австрійського парламенту Василя Цалковського. Іконостас, за переказами місцевих жителів, розписував К. Устиянович. Церква Воздвиження Чесного Хреста, як і давня дерев'яна дзвіниця церкви-попередниці дотривали до наших днів.

1877 р., грудень, поч. 1878 р., с. Козьова (біля с. Головецько). К. Устиянович виконував роботи для старої дерев'яної церкви Св. Миколая побудови 1871 р. [15, с. 21]. Писав у листі до Т. Реваковича (який перебував у Садогурі на Буковині): «Я в Козьовій мальую іконостас щоб заробити гроші на друковане четвертого тома»²² [113, арк. 13]. Церква згоріла під час Першої світової війни²³.

1877 р., с. Головецько. За спогадом Володимира Устияновича (сина Сави²⁴) перебував у 1877 р., вочевидь на різдвяні свята [20, с. 123].

²² Йдеться про четвертий том його поезій, який так і не вийшов друком.

²³ Нова церква Св. Миколая збудована 1926 р.

²⁴ Устиянович Савин (Сава) (1840 – 24.04.1907) – парох у с. Головецько Сколівського деканату. Висвятився 1867 р. Овдовів 1882 р. Спочатку у 1869–1872 рр. був помічником-сотрудником у с. Либохора, потім помічником (у 1872–1875 рр.), а з 1875 і до смерті – парохом у Головецьку Сколівського деканату. Помер в Абації (Хорватія). Можливо, саме про його доньку (?)

К. Устиянович не раз гостював у свого брата Сави, пароха Головецька, переважно на Різдво (див. далі). У місцевій Богоявленській церкві, за спогадом В. Устияновича, був великий запрестольний образ Матері Божої [109, с. 656], а 1983 р., за свідченнями директора місцевої школи п. Федевича, у церкві тоді знаходився образ «Матері Божої неустанної помочі» роботи К. Устияновича. Вочевидь, йшлося про один і той самий твір. Церква, збудована з дубових брусів у 1873 р. за ініціативою о. Сави Устияновича і місцевого вйта, була чудовим прикладом бойківської архітектури (охоронний № 1494-М) і згоріла у січні 2007 р. Образ цей знищений.

Зберігся метричний запис про одруження 31-річного Володимира Устияновича 12 серпня 1902 р., з якого ми дізнаємося, що він, греко-католик, як цісарсько-королівський помічник при залізниці проживав у Стрию, народився 12 вересня 1871 р. і був сином преподобного отця пароха Савина з Головецька і Марії, уродженої Черлончакевич. Народився у с. Либохора Стрийської округи. Наречена – 23-річна, неповнолітня (народилася 30 березня 1879 р.) Марія Коренець, учителька нормальної школи, донька Василя, директора нормальної школи у Стрию, та Юзефи, уродженої Дутка, народилася в Миколаєві Жидачівської округи в будинку під № 356, яка на час одруження мешкала в Стрию на Панській вулиці. Свідками були Корнило Устиянович і о. Михайло Бачинський (1866–1912), парох с. Ріпчиці, відомий український поет (псевдонім – Орест Філаретів) і просвітянський діяч, а також Денис Коренець [61]. Марія померла 1930 р. Як коротко сповістив некролог: «Марія Устиянович. Уроджена Коренець, вистужена вчителька; померла у Стрию, похорон відбувся 26 липня» [60]. Я Нановський згадує про два портрети Володимира роботи К. Устияновича: «Портрет Володимира Устияновича на балконі» і «Портрет Володимира Устияновича з ріднею», а також про три портрети Марії Устиянович (б. д., 1890 р., 1896 р.) [66, с. 43], один з яких, без сумніву, писаний з його дружини.

Йдеться в некролозі за 1908 р.: «Марія Устиянович, учителька в Головецьку, упокоїлась дня 16 с[его] м[ісяця] в 31 році жита. Покійна походила зі знаної на галицькій Україні родини Устияновичів, а відзначалась горячою любовію до свого народа, для котрого не перестала трудитись до послідної хвилі. Нарід утратив в ній щиру робітницю, а родина і сусіди приятельку і товаришку, готову все до пожертвованя. В[ічна] ї[й] п[ам'ять]» [59].

Мабуть, ці портрети зберігаються в нащадків В. Устияновича, про що можемо здогадуватися зі свідчень Дениса Лукіяновича навесні 1939 р.: «[...] Володимир Устиянович, стрийський громадянин, внук Миколи Устияновича. Уже як вислужений урядовець поселився він у Головецьку і рішився вибудувати Устияновичівку, оселю або для малярів, або для спортсменів. Вибудував розкішну віллу на шість кімнат із терасами, близько дороги і річки на горбочку, примістив у ній галерію Корнилових картин, задумував правно забезпечити це майно для українських спортивних установ. На думках та словах закінчилося. Данте казав, що все дно пекла вистелене обітницями. Устиянович умер, віллу взяла рідня, спортивні установи не дістали нічого [...]» [58, с. 41]. Володимир Устиянович у спогадах «...подає інформацію про твори К. Устияновича, які зберігалися у приватних збірках родини Устияновичів – Павла Устияновича і Юліяна Шиха на Буковині, Олекси Устияновича у Відні, Мірка Устияновича в Ужгороді, Ольги Бачинської і А. Дудрик[ової] у Львові, згадує про церковне малярство художника у церквах Сколівщини, а також перелічує всі мистецькі пам'ятки власної колекції, які були в Головецьку. Сьогодні, на жаль, подальша доля творів К. Устияновича з колекції В. Устияновича в Головецьку, а їх налічувалося 28, нам невідома. Зрештою, як і всіх інших родинних збірок» [20, с. 124]. У спогадах В. Устиянович згадував про свою збірку, вочевидь у Стрию, про «два образки з полудневою фльорою: оба представляють невеличкі пальмові гаї; чотири обриси гір; два побутові знад моря; дві маленькі палетки на кожній по одній кінській голові; образок льва; пять погрудь жінок в галицких етнографічних ношах, студія одної жінки; танець русалок до півночі над рікою, зарослою очеретом; три портрети; Ісус Христос; два невикінчені шкідчиненаче взірці до майбутніх більших картин “Розпуки”. Останнім, а властиво першим з моєї збірки є “Семен Палій, лихом недобитий”, картина 40/50» [109, с. 655–656]. У 1933 р., коли вийшли друком ці спогади, Ольга Бачинська (донька о. Сави Устияновича і вдова о. Михайла Бачинського), була видавцем донцовського «Вістника» (за редакцію якого відповідав Іван Устиянович).

1878 р., с. Ягольниця (тепер – Ягільниця, Чортківського р-ну Тернопільської обл.). Як повідомляла газета «Слово»: «Г-н К. Устиянович, историческій живописец, пребиваєт в Ягольниці и займаєтся живописію церквей в заліщицком деканаті» [12].

1879 р., с. Братишів (біля Товмача, тепер Івано-Франківський р-н Івано-Франківської обл.). У 1879 р. у місцевій церкві був іконостас роботи К. Устияновича [29].

1870-ті рр., [Львів]. «Портрет дружини священника Гушалевича» (НМЛ-34767, Ж-696, полотно, олія, 58 × 47). Йдеться про портрет дружини о. Івана Гушалевича²⁵ Павлини з дому Кисілевської (1830–1886). Без авторських сигнатур. На звороті – наклейка: «Музей Наук. Тов. ім. Шевченка» і напис: «жінка о. І. Гушалевича робота К. Устияновича». До НМЛ надійшов 1940 р. із Музею НТШ, куди потрапив з Музичного товариства імені Миколи Лисенка у Львові. Раніше зберігався в Івана Гушалевича [22, с. 18].

1870-ті рр. – картина **«Чернець»** (НМЛ-43999, Ж-1155, полотно, олія, 59,5 × 39). Без авторських сигнатур. Картина надійшла 1971 р. від С. Гаврилів із Борислава. Відомо, що в отця Івана Шиха²⁶ в м. Жидачеві у 1911–1914 рр. зберігався твір К. Устияновича «Чернець (композиція до слів Шевченка)». Крім того, на виставці сучасного малярства Галицької України у 1919 р. експонувався твір К. Устияновича «Михайло Глинський в тюрмі» подібного розміру зі збірки Кирила Студинського. Оксана Жеплинська припустила, що йдеться про той самий твір [22, с. 23]. Я. Нановський згадував про дві роботи К. Устияновича: «Портрет Соломії Устиянович-Шихової» і «Портрет Соломії Шихової у весільній одежі» [66, с. 43]. Очевидно, це портрети доньки о. І. Шиха та Меланії Соломеї Устиянович. Де вони тепер – невідомо.

²⁵ Гушалевич Іван (1823–1903) – священник, літератор, журналіст. Можливо, існував його парний портрет, який не зберігся, або місце його теперішнього зберігання нам невідоме.

²⁶ Ших Іван (1851 – 21.03.1914) – греко-католицький священник, родом із Буковини. Як повідомляють шематизми, висвятився 1873 р. Овдовів бл. 1884 р. Спочатку був помічником-сотрудником (у 1873–1876 рр.) на парафії в Сереті (Буковина), потім там само – адміністратором (у 1876–1877 рр.). Далі – адміністратор у м. Заставна (Буковина, 1877–1886 рр.), звідки перебрався до недалекої Сучави (спочатку – адміністратор [1886]–1888 рр.), далі – парох (1888–1903 рр.) і Сучавський декан ([1895]–1903 рр.), консультант у Крилосі 1892–1914 рр., Станіславівська єпархія). Крилошанин, у 1903–1911 рр. – парох у Відні при церкві Св. Варвари, а далі й до смерті був священником у Жидачеві, ставши 1913 р. членом Митрополичої консисторії.

1880 р., лютий, Сучава. Перебував 15 лютого і в листі до Олександра Барвінського просив гроші з розпродажу своїх поезій [112, арк. 1–1 зв.].

1880 р., Львів. Для Преображенської церкви у Львові намалював образ **«Христос перед Пилатом»**. Як писала влітку газета «Діло»: «На выставѣ штукъ красныхъ во Львовѣ находится хорошій образъ нашего маляра Корныла Устыяновича: “Хрістось передь Пилатомъ”» [65].

1880 р., початок вересня. У газеті «Діло» згадка про картину К. Устыяновича **«Ісус перед Каяфою»** [18]. Очевидно, йдеться про той самий образ, який К. Устыянович 1886 р. подарував «владичому престолові» в Станіславові (єпископ Юліан Пелеш) [86].

1880 р., 16 вересня. У Коломиї відкрилася Господарсько-промислова виставка. Визначною її подією був візит цісаря Австро-Угорщини **Франца Йосифа I**. К. Устыянович виконав **великий портрет цісаря**, який розмістили всередині павільйону виставки на вінку з зелені і квітів. У газеті «Зоря» за 1881 р. у рецензії на цю виставку згадували ще про три картини художника: **«Матір Божа з Ісусом на руках»**, **«Циганка серед кукурудзяного поля»**, а також його **«Автопортрет»**. У НМЛ нині зберігається **«Автопортрет»** К. Устыяновича (НМЛ-42555, Ж-1131, полотно, олія, 32,8 × 24,8), який О. Жеплинська датує 1880-ми роками. Цей портрет меншого розміру, ніж той, що був представлений на виставці. Він без авторських сигнатур із круглою печаткою на звороті: «Музей Н. Т. Ш. у Львові». До музею надійшов у 1967 р. зі Львівського музею етнографії та художнього промислу. Перед тим зберігався в Музеї НТШ, куди його передав о. Михайло Кравчук у грудні 1911 р. за дорученням сина художника Володислава (1889 – квітень 1912)²⁷. Твір зберігся погано, у 1931 р. його реставрувала Ярослава Музика. Відомо ще про один автопортрет художника – діаспорний, який зберігався у родинній збірці Роксолани Скобельської-Померой, правнучки письменника М. Устыяновича, а після її смерті, за заповітом, разом з іншими творами К. Устыяновича був переданий до Українського національного музею в Чикаго [22, с. 34].

²⁷ Михайлюк Володистав (Владик) народився 1890 р. у Зборові. Його матір'ю була служниця художника – Франя, полька за національністю. Володислава не прийняла родина митця, що дуже його боліло.

[1881 р.], Львів. О. Семчишин-Гузнер припускає, що 1887 р. К. Устиянович створив «**Портрет о. Степана Качали**» (НМЛ-34773, Ж-702, полотно, олія, 67 × 56) [100, с. 1347]. Портрет в овалі без авторських сигнатур із круглою печаткою «Музей Н. Т. Ш. у Львові» на звороті і з латунною пластинкою з написом «Степан Качала» 1940 р. надійшов до НМЛ із Музею НТШ [22, с. 32]. Вважаємо, що портрет С. Качали К. Устиянович виконав 1881 р. і ось чому. У 1881 р. Григорій Цеглинський у газеті «Діло» повідомляв, що «одушевлене, яке викликала бесіда о. Качали в справі патрів Змартвихвстанців, звело численний круг его почитателів з львовських Русинов, членов народних товариств, на вспольний пир, котрого цілію було: висказати всенародну подяку неустрашимому герою за народну справу...» [119, с. 1]. Бенкет відбувся 25 жовтня за новим стилем у великій залі товариства “Frohsinn” (нім. «Життєрадісність») у готелі Жорж. З промовами виступили редактор «Діла» Володимир Барвінський (текст сконфіскувала цензура), професор Наталь Вахнянин, «предсідатель» «Просвіти» др Омелян Огоновський, «совітник» Ільницький, др Ізидор Шапаневич та ін. «Корonoю вечера був стих в честь о. Качали, виголошений самим автором, п. Корнилом Устияновичем... з дійсно артистичним совершенством...», який... теж сконфіскувала цензура. «Той сам артист упросив о. Качалу о позволеніє **знятя з себе образу**» [119, с. 2].

1881 р., с. Вікно. За свідченнями І. Франка, він познайомився з К. Устияновичем у домі В. Федоровича у Вікні [117, с. 445].

1882 р., Львів. Наприкінці квітня газета «Діло» повідомила: «– Прекрасный 5 стѣпъ великій образъ Богоматери, в богатихъ золоченыхъ рамахъ, малёванный нашимъ артистомъ К. Н. Устияновичемъ въ зреформованѣмъ греческѣмъ стилю, можна дешево набути. Препоручаемъ его П. Т. рускѣй публицѣ. Близша вѣдомѣсть въ друкарнѣ имени Шевченка (ул. Академична, ч. 8)». Можливо, йдеться тут про друкарські копії в кількох примірниках [95].

1881–1884 рр., Львів. Підготовка до видання, редагування сатиричної газети «Зеркало» (1882–1883, редакція: вул. Галицька, 18. Помічники В. Масляк, В. Коцовський), на початку липня за новим стилем 1883 р. погодився редагувати «Нове зеркало» [121].

1883 р., січень-лютий, с. Вікно. 8 березня 1883 р., за штампом на недатованій поштівці К. Устияновича до Олександра Барвінського,

тоді вчителя у Тернополі, писав: «Партицкій прислав менѣ Ваше письмо сюда до Окна – де одѣ двоохъ мѣсяцѣвъ малою великій портретъ Федоровича» [112, арк. 3], який останній у 1886 р. подарував музею «Просвіти» [105]. За спогадами Ю. Романчука: «В. Федорович їздив на урочисте відкриття чеського театру в Празі восени 1883-го р., де звертав на себе увагу своїм боярським строєм, в яким і на подарованім ним *Просвіті* портреті кисти Устияновича він змальований» [100, с. 1348]. Цей портрет після приходу більшовиків у 1939 р. було втрачено²⁸.

Цього ж року намалював портрет лірника («Лірник на Личакові у Львові») ²⁹ [66, с. 44], подальша доля якого нам невідома.

1883 р., Львів. Писав 4 квітня до Т. Реваковича до Садогури і вітав зі святами: «Твоє письмо сердечне лежало безъ ужитку въ адміністрації, бо я сидѣвъ 3. мѣсяцѣ на Подолѣ у Федоровича и малѣвавъ его портретъ» [113, арк. 15 зв.].

1883 р., Сучава. Корнило Устиянович був у місті 31 травня 1883 р. на весіллі сестри Марії³⁰ з теологом Ізидором (Сидором)

²⁸ Ось як про це згадував колишній директор Бібліотеки НТШ Володимир Дорошенко: «Спершу мені обіцяли віддати всі картини під умовою, що заберуть собі рями, бо мовляв, їм потрібний багет для опрацювання советських мальовил. Не годилися тільки віддати портрету Вол. Федоровича, бо це, мовляв, “портрет генерала” й тому підлягає конфіскації як “воєнна здобич”. За генерала взяли вони Федоровича тому, що Корнило Устиянович змалював його в контуші. Але, поведивши мене кілька днів, остаточно відмовилися віддати взагалі щонебудь. [...] Картини большевики забрали, мабуть, для прикраси власних домівок, але портрети редакторів напевне загинули» [19, с. 37].

²⁹ Доля цього твору, як і таких інших жанрових творів (повідомлення про які були опубліковані у пресі), як: «Зустріч стрільця з ведмедем», «Стрілець і шинкарка», «Хлопець, що грає на скрипці», «Мати з дітьми після купелі», «Рай», «Черниця Мар'яна», «Гуцулка» нам невідомі. Також не знаємо про долю картин «Танок русалок опівночі під водою» і п'ять типів селянок у народних строях, які згадував племінник художника Володимир Устиянович.

³⁰ Устиянович-Бобикевич Марія (26.03.1859 – 17.01.1949) – письменниця. Народилася у Славську. Завдяки братові Корнилові, вже в юні роки ґрунтовно ознайомила з творчістю Т. Шевченка. Останні роки життя перебувала в румунському місті Римник-Вилчя. Деякий час проживала у Львові в брата Корнила, потім у брата Миколи, гімназійального

Бобикевичем³¹. Відомі два «Портрети о. Ізидора Бобикевича» (один з яких: полотно, олія, 150 × 75), а також «Портрет Миколи Бобикевича зі скрипкою» [66, с. 43], місце зберігання яких тепер невідоме.

вчителя в Перемишлі. У 1870 р. переїхала разом із батьком до Сучави (мама померла ще в Славському), де заприятелювала з Ольгою Кобилянською. Після одруження бл. 1886 р. замешкала в с. Вихторів (тепер – на Івано-Франківщині. Далі її життя минало разом із чоловіком до 1932 р., коли той помер. Мала доньку Клавдію (Дунцю) (1896–1971), яка свого часу (1901 р.) дуже сподобалася Лесі Українці, та двох синів, один із яких шестирічним трагічно помер, а другий – музикант, молодим помер у Білорусії. Третій син, інженер, опинився у сталінських таборах. У 1938–1939 рр. проживала у сина Ізидора Бобикевича у Мразниці і Східниці біля Борислава. Деякий час перебувала у Теклі Козакевич у Коломиї. Від 1940 р. – в доньки Клавдії у Чернівцях. Під час війни переїхала до Румунії, де бідувала по селах. Померла у м. Римник-Вилчя. У 1932 р. втратила також сестру Ольгу. Несчасливим був шлюб Клавдії Бобикевич з Іваном Сорою, офіцером царської, а потім румунської армії, який покинув її з двома неповнолітніми синами через те, що дружина розмовляла українською мовою. Померла вона у Варадині. Невістка Клавдії Бобикевич-Сори Неоніла Сора та її донька Христина Драган (у них тоді була найбільша частина архіву Марії Устиянович-Бобикевич), які станом на 1990 р. проживали у м. Варадин у Румунії, один із варіантів спогадів Клавдії та низку її автографів у лютому 1990 р. передали до Відділу рукописів ЛНБ ім. В. Стефаніка АН УРСР [16, с. 126–133].

³¹ Бобикевич Ізидор Антонович (1859 – 24.02.1932) – греко-католицький священник. За шематизмами, 1883 р. висвятився. Спершу служив у с. Вихторів (Вихторів) біля Станіслава асистентом-сотрудником (бл. 1886–1887), потім адміністратором (1887–1888), далі у м. Вишниця (1888–1902) на Буковині (там подружжя збудувало собі будиночок, на горішці якого К. Устиянович обладнав свою художню майстерню. У липні 1901 р. їхнє житло відвідала Леся Українка). Далі був сотрудником на парафії у с. Трибухівці та присілку Пишківцях біля Бучача (1902–1903 рр.) і знову був перенесений на Буковину до Сучави, де три роки пробув адміністратором (1903–1905 рр.). Далі у 1905–1932 рр. і аж до смерті проживав у с. Саджавка (деканат Надвірна). Як згадувала його донька Клавдія Бобикевич: «батько мов дуже велику бібліотеку з прастарими клясичними творами. Ще від діда й прадіда. Ріжні діла старинних філософів, істориків, ораторів. Церковні книги великої вартости й латинські фоліянти з 1479 р., 1518 та інші» [99].

1884 р., с. Більче (тепер – Більче Золоте, Чортківського р-ну Тернопільської обл.). Як подано у газеті «Діло» 21 серпня 1884 р.: «– П. Корнило Устіянович, звістний наш поет і маляр, скончив мальованє церкви в Більчу³² коло Королівки, при повнім вдоволеню громади і священника. По при мальованю церкви отдавався п. Устіянович і мальованю портретов: між іншими скончив он сими днями дуже удачний образ представляючий князя Льва Сапігу, властителя Більча, с женою і дитиною в замковом саду. За тиждень переїздить п. Устіянович з Більча до Острова под Тернополем» [74]. Де тепер цей портрет – невідомо.

1884 р., Львів, «Портрет Корнила Сушкевича»³³ (НМЛ-47563, Ж-1636, полотно, олія, 65,5 × 53) близького приятеля К. Устіяновича. Без авторських сигнатур. На підрамнику внизу – напис синім олівцем «порт. Корнила Сушкевича перший голова Т-ва». До НМЛ твір надійшов 1940 р.³⁴ [22, с. 19]. Як подала газета «Діло» в рубриці «Новинки», у першій половині червня 1884 р. «– Корнило Н. Устіянович вималював для товариства «Руска Бєсьда» удачний портрет нашого знаменитого патріота Корнила Дра Сушкевича...» [35]. За Хронікою НТШ: «Галерія образів [Т-ва НТШ. – Р. Дз.] містить особливо цінну колекцію портретів. В сім році [1904 р. – Р. Дз.] закуплено до неї портрет першого голови Товариства К. Сушкевича, мальований пок. К. Устіяновичом [...]» [17].

1885 р., Тернопіль. 1 березня в неділю був на «музикально-декляматорських вечерницях» з нагоди XXIV-х роковин від дня смерті Т. Шевченка, декламував Шевченкову поему «Чернець» і свій власний вірш «Земле моя..» («На Тарасовій могилі») [64].

³² Церква у селі – Святого Архистратига Михаїла, збудована у 1871 р. за сприяння князя з каменю розібраного замку, була дуже пошкоджена під час Другої світової війни, а після панування московитів у часи СРСР, жодні розписи у храмі не збереглися.

³³ Сушкевич Корнило (1840–1885) – доктор права, секретар цісарсько-королівської прокуратурії скаргу, крайовий адвокат, член-засновник і голова Товариства ім. Т. Шевченка, співзасновник товариства «Просвіта», Руського Педагогічного Товариства. Видав «Кобзар», вступ до якого написав Сильвестр Лепкий. Приятель К. Устіяновича ще з дитячих років.

³⁴ Хоча український Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького як Музей українського мистецтва приблизно у березні 1940 р. став відділом Державної картинної галереї, проте ми й надалі при надходженні до нього картин застосовуємо первісну назву і позначення НМЛ.

1885 р., Тернопіль. Першого серпня в суботу прибуло до Тернополя багато студентської молоді, в неділю оглядали вони місто, а ввечері мав бути «вечерок», який, проте, заборонило тернопільське староство. Після численних телеграм-звернень до намісництва, дозвіл було одержано, проте, як коротко відзначено у «Ділі»: «По хорі Денисовскім не було деклямації п. К. Устіяновича по причині заказу»³⁵ [6].

1885 р., с. Прошова. К. Устіянович брав участь у студентській мандрівці. 3-го серпня зранку вибралися мандрівники з Тернополя микулинецькою дорогою і «На обід вступили до Прошови, запрошені стареньким нашим патріотом о. Варапучинським. [...] Гарні своїбідні співи с прекрасними деклямаціями звістного маляра-поета Корнила Устіяновича становили розмаїтість гостини в Прошові» [106].

Газета «Діло» 1 вересня помістила щодо цього замітку: «**Альбум III. вандрівки руских академіків на Поділі.**» Руска молодіж академічна університетів львівського, краківського, черновецького і віденьського постановила була – як звістно – вибираючися в дорогу на Поділі виготовити а опісля і видати альбум своєї вандрівки. Межи вандрівниками були також і два молоді наші артисти п. Івасюк, студент академії штук красних у Відні і студент школи штук красних в Кракові п. Панькевич. До сих двох артистів упросили ще наші академіки і п. Корнила Устіяновича, нашого славнозвістного артиста-маляра і та перша громадка руских робітників на полі штук красних занялася виготовленем видів, портретів і типів з ріжних околиць, через котрі вандрівники переходили. Виготовлені вже рисунки, як нам розказували, мають бути дуже красні, а найбільше видів єсть з околиць Теребовлі, Чорткова, Більча і Черновець. Як зачуваємо, думают наші академіки долучити до рисунків також опис і карту вандрівки, а так виготовлене альбум розішлют оттак всім тим Подолянам на спомин, от котрих підчас вандрівки дізнали так сердечного принятя і так щирої гостини. [...]» [2]. Вочевидь, цей задум не було реалізовано.

1885 р., с. Угринь (тепер – Чортківського р-ну Тернопільської обл.). У п'ятницю 7 серпня вирушили мандрівники з Увисли, «де наш

³⁵ Вірш, заборонений тернопільським староством, називався «Празникъ на Подолію» і був виголошений Є. Петрушевичем у Перемишлі під час студентської мандрівки 1886 р.

артисть знявъ портретъ нашего старенького патріота» [тобто, колишнього посла з 1848 р. Івана Борисікевича – *Р. Дз.*], а «В суботу дня 8 серпня всіли ми [тобто, мандрівники – *Р. Дз.*] о год. 8 на Трансверзальну и отправились в Чортків. [...] Тут ждали на нас підводи з Угрина от о. дек[ана] Брилинського³⁶. Вандрівники рушили до Угрина». В Угрині вони були найтепліше зустрінуті господарем і господинею. «Для загальної утіхи всіх зібралось і товариство в Угриню таке любе, що годі більше ще чого бажати. О. Ник. Галущинський, п. Корн. Устіянович, невтомний товариш вандрівки от самого Тернополя. [...] вечером зложився концерт. Всі любувалися гарним і чутливим співом панни Сіменовичівної і п. [Евгена] Гушалевича. Правдиву несподіванку зготовив нам п. Корнило Устіянович своїми двома поезіями: “Гостина на Поділю” і “До Молодості”. Обі они красою поетичною, рідкою красою слова і змістом належат до найкрасших творів музи Корнила, сина Николая з Николаєва» [107]. Мабуть, саме тоді К. Устіянович одержав замовлення від о. Брилинського.

1885 р., с. Острів (біля с. Буцнів, тепер – Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Написав вірш «Блаженний духом» (Острів, 1 лют. 1885). З листа К. Устіяновича до О. Барвінського дізнаємося про перебування художника в Острові 30 березня 1885 р. [112, арк. 6–6 зв.], з листа до Т. Реваковича – був у березні, їздив на свята до **Сучави**, по святах був у **Львові** цілий тиждень, потім 5 травня вже в Острові [113, арк. 16], перед Вознесенієм перебував у виборчих справах [112, арк. 5–5 зв.]. Сьомого вересня 1885 р. від’їжджав з Острова, обіцяв повернутися на «Михайла», заїхати також до **Тернополя**, намалювати образ для «Бесіди» [112, арк. 7–8]. За інформацією з виставки у НМЛ (грудень 2019 р.), працював у мурованій церкві Св. Архістратиґа Михайла³⁷ над розписами. Церква стоїть на горбку над Серетом, з другого боку ріки – село Буцнів) [115, с. 125].

Як повідомила газета «Діло» 12 вересня 1885 р., «П. Корнило Устіянович, славно-звістний наш маляр, виїхав дня 8 с[его] м[ісяця] з Острова під Тернополем, скінчивши роботу в тамошній церкві

³⁶ Брилинський Омелян (1820 – 08.01.1888) був парохом у с. Угринь від 1855 р. і до смерті.

³⁷ Церкву збудовано за планом київських архітекторів. Жертводавці – місцева громада і родина графа Баворовського. Освячена 21 листопада 1882 р.

яко незрівнаною окрасу Поділля. Переїхав он до **Угориня** під Чортковом, оставляючи по собі в Острові і околиці сердечну и вдячну згадку у всіх, що єго пізнали» [85]. Виконував роботи у церкві Успіння Пресвятої Богородиці.

1885 р., Сучава. На початку листопада помер його батько – поет Микола Устиянович³⁸. 26 листопада надіслав поштівку Т. Реваковичу до Садогури, мав поїхати до **Радівців**, потім до **Чернівців**, щоб зустрітися з Реваковичем, з Ясеницьким³⁹, заїхати на чернівецьку «Бесіду» [113, арк. 19 зв.].

1886 р., Заставна (тепер – Чернівецький р-н Чернівецької обл.). Як писав у листі до о. Івана Любовича в с. Острів 20 січня, перебував там вже три тижні⁴⁰, працював над «одною дуже важною Книжкою», а саме над життєписом свого батька Миколи Устияновича [23], точніше, як писав у поштівці (за штемпелем, відправлена 2 січня) до Т. Реваковича – національно-політичної брошури, яку вважав «за дуже потрібну на наш час і для поставлення ясно

³⁸ Як повідомлено у некролозі, Николай Устиянович, греко-католицький парох у м. Сучава (Буковина, тепер – Румунія), буковинський декан, письменник, член багатьох руських інституцій, у 1861–1866 рр. – посол крайового сейму, помер 3 листопада на 47 р. священства [69].

³⁹ Мабуть, йдеться про судового радника, першого голову Українського Народного Дому в Чернівцях Володимира де Корнич-Ясеницького.

⁴⁰ Очевидно, перебував у брата о. Івана Устияновича (1860 [1861], Славське – ?), греко-католицького священника у Заставній. 25.11.1885 р. у Чернівцях одружився з Марією-Йоганною Лімбергер (Limberger), родом із Чернівців євангелістського віросповідання. Висвячений 1884 р. Овдовів бл. 1925 р. За шематизмами, спочатку – адміністратор у м. Заставна на Буковині ([1886]–1887), потім там само – парох (1887–1901). Далі перебував у с. Пилипче біля Тернополя (1901–[1914]), потім був адміністратором у с. Лятач біля Заліщик до 1925 р. Тоді був переведений на посаду адміністратора у с. Дубки біля Городенки, а від 1927 р. став парохом у цьому селі і перебував ним до 1936 р. Мав сина Олександра (8.08.1889, Заставна – ?), який навчався в Другій гімназії у Чернівцях (у 1910 р. там склав матуру) і в 1912 поступив на військову службу, у 1913–1914 рр. навчався в однорічній школі харчових старшин у Іраці і Відні, під час Першої світової війни перебував у 43-ій дивізії, де займався забезпеченням провіантом армії на харчових складах у Львові. У 1919 одружився у церкві св. Варвари у Відні з Марією-Кароліною Срна. Служив в УГА.

нашого національного питання⁴¹) [113, арк. 20 зв.]. Як повідомляв у листі до О. Барвінського «Мои церковні работы, мусьвъ я перерваты аж до марта. По той причинъ вышло для мене и жерело грошеве, аж до весны, а ту и Его Преосвященство владыка Улянь [Пелеш. – Р. Дз.], Котрому я подаривъ мой великій образъ “Исусъ передъ Каяфою” жадає мене до Станіславова для порады надъ окрасою тамошної Кафедры. Щожь робити?! Треба терпеливо чекати може ще щось капне зъ Острова, а нѣ; то поѣду до Станіславова пѣзнѣйше. Я переконаний, що якъ бы Острѣвцѣ зложили належнѣ менѣ грошѣ, то В. Пр. о. Любавичъ⁴² бувъ бы ихъ менѣ приславъ. Выдко отже що не зложили» [50, арк. 1].

1886 р., Кіцмань. 5 березня у листі просить Олександра Барвінського посприяти йому перед о. Іваном Райтаровським (1861–1942), сотрудником с. Лубянки Вижні (1893–1895) у малюванні сільської церкви [112, арк. 13–14 зв.].

1886 р., Відень. Навесні цього року К. Устиянович працював над картиною «Мойсей». Як писав із Відня 3 квітня 1886 р.: «Вималювавъ я образъ 4. метры великій “на славу” – а рамъ на него не маю за що купити» (1886) [112, арк. 11 зв.]. Тепер цей твір – у Преображенській церкві у Львові. У НМЛ зберігається невелика картина «Гора Синай» [?] (НМЛ-40655, Ж-1007, папір, картон, олія, 24 × 18), яку під назвою «Пейзаж з Кавказу» у 1962 р. передав О. Конаш із Борислава. О. Жеплинська припускає, що це – вид на гору Синай із невиразною постаттю Мойсея на передньому плані, як один з етюдів до монументального олійного твору «Мойсей» [22, с. 35]. У НМЛ зберігається з цього ж часу ще один ескіз «Мойсей» (НМЛ-3410/1, Гн-2363, ґрунтований півкартон, туш, вишкрябування, 28,5 × 17,5) без авторських сигнатур і з написом на звороті: «Осьмѣляюся високопочтенній Панѣ Вручити Вамѣ въ память небѣщика Брата мого Корнила нимѣ виконану шкицу Мойсея»

⁴¹ В іншому недатованому листі пояснював Реваковичу: «Дѣльце, що пишу набирає дуже широкихъ розмірѣвъ. Я спровадивъ обширный матеріялъ историчный до него. Напиши менѣ: яке мotto уживъ Франко до некрологу мого ѣтця» [113, арк. 21].

⁴² Іван Любавич (1828 – 15.06.1914) – греко-католицький священник. За шематизмами, висвятився 1852 р., станом на 1852 р. – удівець. Адміністратор у 1852–1857 рр. у с. Старий Збараж (Збаразький деканат), а з 1857 р. і до смерті – парох у с. Острів біля Тернополя.

Въдень 7го Май 04 Вашъ вѣрний слуга Климъ Устиянович⁴³» та овалною печаткою: «Музей Наукового Товариства імені Шевченка». Ескіз надійшов до НМЛ 1929 р. із Музею НТШ від Богдана Барвінського (зі спадщини Олександра Барвінського) [22, с. 70].

1886 р., с. Полівці (Полівць, пошта Джурин, тепер – Чортківського р-ну Тернопільської обл.). Працював у церкві Св. Миколая Чудотворця (збудована 1882 р.)⁴⁴. 22 липня написав листа Т. Реваковичу, який тоді перебував на посаді ц. к. повітового судді в Підбужі і просив у нього важливих фактів із суддівської практики для написання до часописів кількох «повѣстокъ прикладнихъ и поучающихъ для нашихъ селянь» [113, арк. 23].

1886 р., с. Угринь. Продовжував працю у церкві Успіння Пресвятої Богородиці, розпочату минулого року.

1886 р., с. Острів. Продовжував працювати у церкві Св. архієпископа Михаїла.

1886 р., с. Головецько. За спогадом В. Устияновича (сина Сави), художник перебував у брата на Різдвяні свята [20, с. 124].

1887 р., с. Медин (пошта Скорики, тепер – Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). У вересні 1887 р. розписував церкву Покрову Пресвятої Богородиці «за старанєм і видатками» о. Андрія Качали [51, арк. 2 зв.; 93]. Церква збудована 1862 р. у традиціях подільської школи. У 1882 р. на парафію прийшов священник о. Андрій Качала (брат о. Стефана Качали), який збудував школу та читальню, а в Тернополі заснував «Руську бурсу». Як писав К. Устиянович у листі до свого приятеля Омеляна Партицького 20 вересня 1887 р.: «[...] я [...] тепер пробуваю въ Медині і малюю церкву [51]. Розписував церкву разом з іншими майстрами, серед яких був уродженець села Євген Біленький»⁴⁵.

⁴³ Устиянович Климентій (Клим) (1844–1916) – цісарсько-королівський капітан, у 1915 р. був нагороджений срібною медаллю хоробрості «з воєнною декорацією», надінспектор міністерства залізниць, учасник Пруської війни у 1866 р., син письменника Миколи Устияновича, помер у Нойленгбаху (поблизу Відня) 3 листопада 1916 р. на 72 р. життя. Його вдова Фільомена померла там само у 1918 р. на 65-му році життя.

⁴⁴ У 1881–1914 рр. парохом у селі був о. Іларій Лотоцький (1846 – ?).

⁴⁵ Біленький Євген (? – ?) – художник. Уродженець с. Медин. Навчався у Тернопільській гімназії. Студіював малярство в Кракові. Разом з іншими митцями розписував церкву в Медині, де на південній стіні

1887 р., [Львів]. К. Устиянович розпочав «**Портрет композитора Анатолія (Наталя) Вахнянина**» (НМЛ-34772, Ж-701, полотно, олія, 71 × 56) [100, с. 1346–1347]. Портрет в овалі має авторську сигнатуру: внизу праворуч видряпано «К. Устіанович» і круглу печатку «Музей Н. Т. Ш. у Львові». До НМЛ надійшов 1940 р. із Музею НТШ. Датується за листом від Товариства «Просвіта» до К. Устияновича з замовленням портрета А. Вахнянина [22, с. 33]. У НМЛ зберігається тогочасний ескіз «**Студія руки**» (НМЛ-25098, Гн-1944, папір, олівець, 15 × 8,8), який має авторську сигнатуру «Корнило Устіанович 1887» і потрапив до НМЛ із посмертної спадщини Модеста Сосенка у 1925 р. [22, с. 71].

1887 р., Вижниця (Wiżnitz am Czeremosz, тепер – Чернівецького р-ну Чернівецької обл.). У цьому невеликому містечку з населенням тепер бл. 5000 мешканців біля підніжжя Карпатських гір на правому березі бурхливого Черемошу К. Устиянович мешкав у домі (не зберігся) швагра о. І. Бобикевича і сестри Марії [16, с. 130].

1888 р., Вижниця, взимку, мешкав там само [115, с. 137].

1888 р., весна, с. Саджава (пошта Богородчани, тепер – Івано-Франківський р-н Івано-Франківської обл.). Навесні 1888 р. малював іконостас (у львівській майстерні) для місцевої дерев'яної церкви Св. архистратига Михаїла⁴⁶: «[...] не тільки патріотично поступила собі громада Саджави, що мальоване swei новои церкви поручила нашому артистови» [68].

1888 р., с. Спасів (повіт Сокаль, тепер – Шептицького р-ну Львівської обл.). Для мурованої у 1871 р. церкви Св. Іоана Милостивого у своїй львівській майстерні завершував портрет Іоана Милостивого (патріарха Олександрійського) [68], **портрет проф. А. Вахнянина, портрет Михайла Димета**, про які згадали у газеті «Діло» 18 квітня [10].

Приблизно у **лютому** їхав до Італії, відвідав Рим і Неаполь [115, с. 131] (про це у газеті «Діло» помістив цикл статей), побував

намалював образ «Страшний суд». У с. Голошинці розмалював каплицю. Помер молодим.

⁴⁶ Церкву побудував 1883 р. за о. Володислава Паука селянин зі Старих Богородчан Семен Костей. Освятив храм у 1884 р. ректор Духовної Семінарії у Львові Юліан Пелеш. Стінопис та іконостас церкви виконали К. Устиянович із помічниками та різьбяр Василь Коцко у 1888–1889 рр.

у Скиті Манявському, який намалював [115, с. 133]. Пейзаж К. Устияновича «Скит Манявський» (НМЛ-34774, Ж-703, картон, олія, 21,5 × 30) до НМЛ надійшов із Музею НТШ у 1940 р. Має авторську сигнатуру: внизу праворуч напис червоною фарбою «Устиянович». На звороті – начерк гірського пейзажу і кругла печатка: «Музей Н. Т. Ш. у Львові» та напис олівцем «Іван Белей»⁴⁷ [22, с. 40–41].

1888 р., с. Рожжалів (тепер – с. Розжалів, Радехівського р-ну Львівської обл.). За інформацією з виставки в НМЛ у грудні 2019 р., працював у церкві Св. Параскеви⁴⁸. Тоді ж освячено і великий образ К. Устияновича «Пресвята Богородиця на хмарах, оточена руськими святими і угодниками божими».

1888 р., с. Козьова. 13-м грудня 1888 р. датована написана у Козьовій поезія К. Устияновича «На Балканах» [22, с. 89].

1888 р., с. Красносільці (Красносельці, повіт Збараж, тепер – Збаразького р-ну Тернопільської обл.). Навесні 1888 р. розписував церкву. За словами Євгенії Бохенської, К. Устиянович особисто намалював два намісні образи і два великі образи на бічних стінах пресвітерії. Один із них – жертва Арона, другий – Єфте з піднятим догори мечем. Багато інших образів К. Устиянович лише рисував, а помічники завершували. Також бував у Тернополі [115, с. 137]), знову у селі – 17.12.1888 р. (парохом тоді був о. Іван Бохенський⁴⁹), писав листа до о. Ізидора Глинського з с. Буцнева і висловлював співчуття з приводу смерті його дружини [15, с. 110]. За інформацією з виставки творів К. Устияновича у НМЛ у грудні 2019 р., працював у церкві Св. Димитрія у 1888–1889 рр., яка побудована у 1878 р.

1888 р., кінець грудня, с. Головецько. К. Устиянович перебував там, за спогадом В. Устияновича (сина Сави), на Різдво [20, с. 124].

1889 р., с. Красносільці. Вочевидь, перебував у Красносільцях 7 січня (за штемпелем із недатованої поштівки, пошта Збараж), як писав і щедрував Т. Реваковичу в Підбуж: «За чотыры недѣль буду

⁴⁷ Белей Іван (1856–1921) – у той час редактор газети «Діло», жваво листувався з Корнилом Устияновичем.

⁴⁸ Муровану церкву спорудив будівничий Павло Левицький 1888 р. за стараннями отця-настоятеля М. Фалиса за проєктом архітектора Сильвестра Гавришкевича, в цьому ж році храм освятили.

⁴⁹ Бохенський Іван (1836 – 04.07.1923) – греко-католицький священник. Висвятився 1866 р., бл. 1894 р. овдовів. Парох у Красносільцях у 1876–1923 рр.

проїздомъ у Львовѣ. Поѣду до Саджавы почта Богородчаны де пробыду до Великодня» [113, арк. 25 зв.].

1889 р., с. Саджава. Завершував роботу над іконостасом. Газета «Діло» помістила «Подяку» за розпис Саджавської церкви [9]. З літератури відомі «Портрет Охримовича» і «Портрет Охримовичевої» [66, с. 43]. Можливо, йдеться про портрети о. Івана Охримовича та його дружини. Отець Охримович у той час був сотрудином у сусідніх Богородчанах (7,7 км), а перед тим, у 1872–1882 рр. і 1882–1883 рр. – сотрудином і адміністратором у Саджаві і, безумовно, цікавився працями К. Устияновича. К. Устиянович писав у недатованому листі з Саджави до о. Ізидора Глинського «За 3. недѣль обѣйму малѣванє церкви въ Денисові и мѡгъ бымъ малювати одночасно также и в Буцневѣ» [15, с. 112]. Проте роботи тоді у Буцневі, видається, не одержав.

1889 р., с. Сухостав (тепер – Чортківського р-ну Тернопільської обл.). 3 липня, перебуваючи у селі, писав до О. Барвінського до Львова стосовно великих надужиттів під час передвиборів у Тернополі [112, арк. 23 зв.].

1889 р., с. Денисів (недалеко Зборова на Поділлі, пошта Ходачків Великий, тепер – Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Приїхав зі Саджави, мешкав у селянина Степана Гарматія⁵⁰. Вочевидь, під час проживання у нього, намалював «**Портрет Степана Гарматія**» (НМЛ-40232, Ж-987, картон, олія, 37,5 × 29,5). Без авторських сигнатур. На звороті чорнилом: «Мені Косару Дмитру Михайловичу відомо по оповіданнях моєї бабці, що портрет цей зроблений художником Устияновичем моєму прадіду Степанові Гарматію. Портрет був зроблений одночасно з мальованням церкви в с. Денисові. Після смерті бабці портрет перейшов у власність матері, т. є внучки С. Гарматія, Косар Анни Михайлівни. Я правнук С. Гарматія. Більш точні дані можна одержати у Іванни Блажкевич, проживає у с. Денисові Тернопільської обл. [Нерозб.] лютого 1960». Цього ж року портрет надійшов до НМЛ [22, с. 42]. К. Устиянович

⁵⁰ Гарматій Степан (1845–1921) – заможний селянин із с. Денисова, діяч Русько-Української радикальної партії, один із засновників читальні «Просвіти» в сусідньому селі Купчинці. Добрий знайомий Івана Франка та учасник його передвиборної агітації як кандидата до Австрійського парламенту.

тоді працював у церкві Св. Миколая⁵¹, розписував іконостас (обличчя постатей в іконостасі – портрети місцевих селян), царські врата, бокові стіни, бані, бабінець. Церква згоріла під час війни у 1944 р. Проживав тоді К. Устиянович у батьків-педагогів Іванни Бородієвич (майбутньої письменниці Іванни Блажкевич). Напевно, тоді ж (у 1889 р.) намалював **портрет** батьків Іванни Блажкевич, **Оме-ляна Бородієвича** (1844–1916) та **Марії Бородієвич** (1857–1890), який тепер зберігається в Денисівському краєзнавчому музеї на прохання Іванни Блажкевич [118].

1889 р., с. Поморяни (тепер – Золочівського р-ну Львівської обл.). Розписував новозбудовану (архітектор Сильвестр Гавришкевич) церкву Пресвятої Трійці (нижня), до якої перенесли іконостас, бічні вітварі, церковні книги та посуд з аварійної дерев'яної церкви XVIII ст. Як писала газета «Діло»: «– П. Корнило Устиянович при-красивши стіни хорошої церкви в Денисові фресками, переїхав до Поморян і там тепер, під его надзором, обновляється старинний, великий і прекрасний іконостас фундації Собеских» [83].

1890 р., с. Денисів. Перебував на студіях, перестудився, змок-нувши, коли йшов пішки зі Зборова, мешкав у вчителя Омеляна Бо-родієвича, намалював у бічному вітварі церкви ікону Св. Миколая (прототип Степан Гарматій). Закінчив малювати церкву ближче до осені, залишилися працювати різьбяр і золотар [115, с. 137, 140]. По-вертався до Львова через Зборів, де оглянув руїни замку. Тоді ж ство-рив картину «**Козацька битва**» [115, с. 140–141]; картина вціліла (НМЛ-32041, Ж-472, полотно, олія, 60 × 85). Спочатку зберігалася у професора Омеляна Партицького у Львові (1840–1895). Після йо-го смерті картину успадкував о. декан Михайло Цегельський, парох у Кам'янці Струмиловій... До НМЛ надійшла 1940 р. [22, с. 44–45].

1890 р., Вижниця. 20 січня малював картини «Гуцул» і «Гу-цулка» [15, с. 61]. Очевидно, що ці парні картини тепер зберігають-ся у НМЛ. Твір «Гуцулка», зараз під назвою «**Гуцулка біля джере-ла**» (НМЛ-32298, Ж-536, полотно, олія, 84 × 62,5), а картин із подіб-ним сюжетом К. Устиянович, як побачимо далі, намалював декіль-ка, має авторську сигнатуру внизу праворуч червоною фарбою «К. Н. Устіанович 1891». До НМЛ картина надійшла у 1943 р. від

⁵¹ Замовник – місцевий парох і керівник хору Осип Вітошинський (1838–1901).

В. Яцинича, а перед тим зберігалася в Костя Левицького у Львові (ще один варіант «Гуцулки» станом на 1916 р. був у п. Махрової в Чернівцях, а інший належав Костеві Паньківському) [22, с. 46]. Ще одна невелика за розмірами картина «Дівчина-гуцулка» (НМЛ-40657, Ж-1009, полотно, картон, олія, 28 × 21,5) надійшла 1962 р. від О. Конач із Борислава; є близькою за авторською манерою до картини, датованої 1891 р., і як припускає О. Жеплинська, це один з етюдів до цього твору [22, с. 36]. Парна картина «Гуцул» (НМЛ-32054, Ж-474, полотно, олія, 83,5 × 63) має авторську сигнатуру червоною фарбою внизу ліворуч: «К. Устіанович 1891» і до НМЛ надійшла 1941 р. від К. Левицького зі Львова [22, с. 47]. Я. Нановський згадує про «портрет Марії Устиянович», мабуть сестри К. Устияновича, який він малював 1890 р. [66, с. 43]. Де він тепер – невідомо.

1890 р., с. Красносільці. «Покінчив малювати церков» [115, с. 137].

1890 р., Вижниця. Вересень-жовтень, початок листопада 1890 р., малював портрет «капітанової Христини Карман»⁵², писав до Франі [Францішки Михайлюк – Р. Дз.], що не має роботи, пише для театру і малює образи, які вимагають праці. Писав, що в Мостах йому не платять, а в Буцнівці відтягають з платою і що роботу дістане аж влітку [15, с. 62, 75, 76; 115, с. 143]. У листі ж до Т. Реваковича до Підбужа пояснював: «Я взявъ ся до бѣльшой працѣ, а тою є: житє гуцулѣвъ въ 15^{ххх} малюнкахъ середной величины. Въ тѣй цѣли зѣздивъ я околицѣ бѣлого и чорного Черемоша, та поѣду ще до жерель Прута. [...] Вечерами взявъ ся я писати трагедію зъ Козацкихъ часѣвъ. За тематъ взявъ я собѣ житє перекинчика котрого Запорожцѣ убили – Сава Кононенко –» [113, арк. 26].

1890 р., грудень, Вижниця. 26 грудня 1890 р. на Різдвяні свята перебував у Вижниці, де написав поему «Мойсей» [22, с. 87].

1891 р., с. Козова (коло м. Бережани, тепер Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Як повідомила газета «Діло» наприкінці серпня: «Нашъ-артистъ-маляръ п. Корнило Устіановичъ розпочавъ въ першихъ дняхъ серпня при помочи ще пятьохъ иншихъ малярѣвъ малювати fresco-secco збудовану заходами о. декана Свистуна церковь въ Козовѣ на коштѣ колятора п. Генрика Шелиского. [...]» [67], перебував там 16.10.1891 р. і написав листа о. Ізидору Глинському

⁵² У неї Францішка Михайлюк, служниця Корнила Устияновича, часто позичала гроші.

зі співчуттям у зв'язку зі смертю дитини [15, с. 110]. Церква цегляна, споруджена 1885 р. за о. Павла Свистуна.

1891 р., с. Микуличин (тепер – Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл.). Як повідомила газета «Батьківщина» в середині червня: «– П. Корнило Устиянович обняв дирекцію про малювання великої церкви в Микуличині і церквей в околиці, де сего загально любленого і поважного маляра дуже радо прийняли, бо несовісні малярі, золотарі і сницарі добре вже наексплуатувалися наших селян і священників і стратили всяке довіря. Також в Шешорах обнімає п. Устиянович роботу» [75]. Іконостас церкви Пресвятої Трійці в Микуличині є одним із п'ятнадцяти іконостасів роботи К. Устияновича як зачинателя реалістичного методу в мистецтві Галичини другої половини XIX ст. [116]. За інформацією з виставки у НМЛ у грудні 2019 р., працював там і 1892 р. Вочевидь, тоді ж у **1891–1892 рр.** на дошці (29 × 20,7) олійними фарбами намалював «Дзвіницю» цієї церкви. Картина без авторських сигнатур 1926 р. надійшла від Миколи Голубця зі Львова до НМЛ, де й зберігається дотепер (НМЛ-25045, Ж-225) [22, с. 37].

1891 р., літо, с. Шешори (тепер – Косівського р-ну Івано-Франківської обл.). Працював у церкві Св. Параскеви⁵³ [75]. Там йому і майстрам не заплатили 400 зол. ринських за роботу [115, с. 150]. За спогадом В. Устияновича, у місцевій церкві мав бути «Корнилів образ Івана Хрестителя» [109, с. 656].

1892 р., с. Микуличин. Перебував у селі 25 березня 1892 р., написав поезію «Весна» [22, с. 87]. Як повідомила газета «Діло» в кінці травня: «П. Корнило Устиянович покінчив мальоване церкви в Микуличині і виїхав з-відтам до **Вижниці**, де й забавить кілька неділь, поки его не покличуть до нової якої церковної роботи» [82].

1892 р., с. Вістова (тепер – Калуського р-ну Івано-Франківської обл.). Малював у церкві в серпні-вересні образи князя Володимира Великого і княгині Ольги [115, с. 154–155]. Церква Різдва Христового збудована стараннями о. І. Січинського⁵⁴ (1853–02.12.1928) з дерева у 1889 р. Звів її майстер Іван Данилків із Перегінська.

⁵³ Дерев'яна церква Святої Великомучениці Параскеви П'ятниці, хрещата в плані, типово гуцульського стилю, зведена 1873 р., тепер – пам'ятка архітектури національного значення.

⁵⁴ Січинський Ілярій (1853–02.12.1928), одружений, висвятився 1878 р., священник у с. Вістова з 1887 р. Там помер і похований.

1892 р., пізньої осені, с. Підгайці. «Там затримався до 26 жовтня: малював на замовлення». «У проміжку часу між Вижницею [був там у середині травня. – Р. Дз.] і Підгайцями закінчив картину “Гуцул”» [115, с. 151], звідси виїхав до Вижниці [115, с. 155].

1892 р., пізньої осені, Вижниця. Мешкав у домі о. Ізидора Бобикевича [16, с. 130].

1892 р., пізньої осені, с. Козьова. Написав декілька листів [115, с. 155].

1892 р., пізньої осені, Сколе. «Завернув до Сколе» [115, с. 155].

1892 р., с. Головецько. Перебував на Різдвяні свята [115, с. 155].

1892 р., с. Бутини (пошта – Мости Великі, тепер – Сокальського р-ну Львівської обл.). На початку липня вже був тут і працював над іконостасом «в обширній мурованій церкві» [11]. У липні 1892 р. продовжував працювати [84]. Розмальовував церкву й іконостас. Влітку 1892 р. старанням о. Михайла Шелеметка церкву св. Михайла у с. Бутини й іконостас розмалював Корнило Устиянович зі Степаном Томасевичем і Прокопом Мартинюком із Семаківців. 27 серпня 1892 р. К. Устиянович писав: «Бути[ни], Великі Мости. Тут околиці багністі і не зовсім здорові. Роботи маю багато, затримаюсь на рік, а може, більше» [115, с. 155–156]. 24 вересня К. Устиянович написав вірш «Пѣсня о чудотворній иконѣ Спасителя в Турынцѣ», а 2 листопада цього ж року – вірш «Людська доля» [22, с. 88]. За те, що помічник К. Устияновича Томасевич у композиції «Страшний суд» над хорами в пеклі зобразив людину в конфедератці, їх обох притягнули до судової відповідальності. В 1960-х роках живопис у церкві поновлювали [101].

1893 р., с. Бутини. Перебував на початку року взимку, написав вірш на смерть князя Лева Павла Сапіги (1856 – 08.02.1893) і надіслав удові покійного Тересі з Сангушків жалобну віршовану телеграму [25].

1893 р., с. Крехів (тепер – Львівського р-ну Львівської обл.). К. Устиянович перебував тут 5 квітня і писав листа Т. Реваковичу (тоді ц. к. судді повітовому і Начальнику ц. к. Суду) до Підбужа, в якому описав обставини Бутинської справи, просив у нього допомоги і бажав Веселих Свят [113, арк. 28–29 зв.].

1893 р., с. Бутини. 1 травня написав листа Т. Реваковичу до Підбужа, де описав додаткові обставини судової справи [113, арк. 30].

Як повідомила 22 червня газета «Діло», після закінчення всіх художніх робіт у церкві, після Служби Божої під церквою виступив К. Устиянович із подякою «і відїхав до **Карова** під Угновом, щоби там доглядати покінчення мальовання стін церкви, котре поручив маляреви п. Томасевичеви и его товаришам» [28]. Їздили до **Скваряви**, щоби оглянути іконостас з роботами Івана Рутковича. На процесі «Бутинської справи» (23 червня 1893 р.) захисником виступав майбутній президент ЗУНР Кость Левицький. Для художників справа закінчилася позитивно.

1893 р., с. Головецько. Перебував у брата Сави на Різдво [115, с. 155].

1893 р., с. Тишківці. К. Устиянович працював у церкві Воздвиження Чесного Хреста. Як подала газета «Діло»: «П. Корнило Устиянович обняв мальованє стін церкви в Тишковцях, почта Городенка, і перебуде там ціле літо» [77]. Донька вищезгаданого о. Зіновія Шухевича – Ольга вже підросла і, вочевидь, справила на К. Устияновича неабияке враження, і він 23 липня 1893 р. написав вірш «Паннѣ Ользѣ Шухевичук» [22, с. 88]. Ольга разом із мамою Емілею заснували в селі 1894 р. перше в Галичині сільське жіноче товариство. На жаль, плебанія, яку відвідав художник, як і родинний архів Шухевичів, не збереглися. Вони були знищені після приходу московитів у 1939 р.

1894 р., Вижниця. З листа К. Устияновича до о. Ізидора Глинського відомо, що на початку року мешкав він у домі о. Ізидора Бобикевича [15, с. 111; 16, с. 130].

1894 р., с. Чернятин (пошта Городенка, тепер – Коломийський р-н Івано-Франківської обл.). Перебував у селі на початку лютого 1894 р. – «Там малює **великий образ на виставу**, а кінчити буде его у Львові» – сповістила газета «Діло». Та ж газета повідомила про його дар НТШ у Львові двох картин великих розмірів «**Гуцулка при джерелі**» і «**Мазепа після битви під Полтавою**» [26]. Перебував у селі навесні і влітку, про що свідчать написані там поезії «Paradisiaca» (27 квітня 1894 р.) і «Верни менѣ спокій і силу» (9 червня 1894 р.) [22, с. 88].

1894 р., с. Гермаківка (Єрмаківка, повіт Кривче, тепер – Чортківського р-ну Тернопільської обл.). К. Устиянович 27.07.1894 р. перебував у повітового консисторського радника і пароха місцевої церкви з 1885 р. о. Йосифа Савчинського (1837 – 12.11.1910).

Малював його портрет, дружини, доньки Олени (в заміжжі Негребецької за суддею з Перемишля Антоном⁵⁵), декілька ікон. 27 липня писав о. Ізидору Глинському до Буцнева: «За два дні їду до **Чернятина** (п[овіт] Городенка), а звідти до **Миколаєва** (станція колії арх. Альбрехта) **малювати церкву**, а на виставу до Львова найліпше буде поїхати по цісарських маневрах». Далі повідомляє, що дає згоду малювати церкву в **Буцневі** [15, с. 112]. Тепер портрет о. Йосифа Савчинського під назвою «**Портрет священика**» без авторських сигнатур зберігається в НМЛ (НМЛ-41303, Ж-1051, полотно, олія, 65 × 55). На звороті наклейка «Устиянович Корнило. Чоловічий портрет 65 × 55 Олія, полотно Виставка творів укр. худож XIX ст. з приватних збірок I–IV 1962 р. І. М. Негребецька». До музею портрет надійшов зі Львова 1963 р. від Олени Зубрицької (1897–1985), доньки Олени Негребецької (1869–1957) [22, с. 48]. Разом із цим портретом музей отримав парний до нього «**Портрет жінки**» (НМЛ-41304, Ж-1052, полотно, олія, 65 × 55) з подібною наклейкою на звороті. Картина має авторську сигнатуру внизу зліва червоною фарбою «Устіанович 1894». На портреті – дружина о. Йосифа, Іванна (Йоанна) Савицька (? – 01.04.1911), уроджена Васильковська. Можливо, на наклейках помилка і замість «І. М. Негребецька» треба читати «І. А. Негребецька». Ірина Антонівна Негребецька (1895–1962) була талановитою піаністкою, педагогом і громадською діячкою, яка значною мірою спричинилася до розвитку української професійної музики в Західній Україні, померла 14 січня 1962 р. (похована на Личаківському цвинтарі). Оскільки вона була незаміжня і доводилася рідною сестрою Олені Зубрицькій, то остання, вочевидь, успадкувавши картини від сестри, передала їх на виставку, а потім до музею. «**Портрет Олени Негребецької**», дружини Антона (НМЛ-17078, Ж-115, полотно, олія, 61 × 51), як вважає О. Федорук, треба теж датувати 1894 роком. Портрет має авторську сигнатуру – внизу праворуч чорною фарбою: «К. Устѣановичъ», а на звороті, на підрамнику – кругла печатка «Національний музей». До НМЛ твір надійшов 1918 р. із фондів Товариства «Дністер» [22, с. 51].

⁵⁵ Суддя Негребецький Антін (1856–1909), родом із Перемишля – активний учасник громадського життя рідного міста, зокрема, в українських товариствах «Руська бесіда» та «Просвіта», співпрацював з І. Франком.

Напевно, приблизно у той час (за інформацією з виставки в НМЛ у грудні 2019 р.), виконував роботи в сусідньому **с. Шульганівка**⁵⁶ (тепер – Чортківського р-ну Тернопільської обл.) в мурованій церкві Св. Архистратига Михаїла (освячена 1883 рр.), яку розписав та намалював образи для іконостаса.

1894 р., с. Чернятин (повіт Городенка). Перебував у серпні 1894 р. [15, с. 112].

1894 р., серпень-жовтень, Миколаїв над Дністром. Проживав за адресою бурмістра Івана Мицькевича (Мицкевича) у тіткі Анни [15, с. 112–113], розписував стіни у церкві Св. Миколая.

1894 р., Львів. Був на Загальній Крайовій виставці, яку оглядав 12 вересня 1894 р. [115, с. 164].

1894 р., с. Вікторів (Вихторів, Вікторів, тепер – Івано-Франківського р-ну Івано-Франківської обл.). Працював над розписами у дерев'яній церкві Св. Миколая 1883 р. побудови⁵⁷.

1894 р., листопад, Сучава. Писав у листі наприкінці листопада до о. І. Глинського про невдале сватання своєї братиці в **Радівцях**; про відвідання швагра о. Івана Шиха, пароха в Сучаві, в якого не був чотири роки, і що не приїде до Буцнева, бо його «сестра не пускає перед празником (Св. Варвари), а брат Никола перед 18 груднем» [15, с. 116–117].

1894 р., Вижниця. 22 грудня писав до о. І. Глинського, що латинські свята відбуде у Вижниці, а потім «на прозьбу одної панни до Коломій вступлю и до громади у Львові», але одержавши телеграму від Глинського невідомого змісту, писав, що приїде до **Львова**, а потім – до **Тернополя** [15, с. 117–119].

1895 р., с. Буцнів (Буцнева, повіт Тернопіль, тепер – Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Перебував 7 січня 1895 р. і писав листа О. Партицькому [52], червень, початок серпня (як писав у листі з Вижниці до о. І. Глинського), мав розписувати стіни в мурованій церкві Непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії⁵⁸, зокрема

⁵⁶ Парохом тоді у селі був о. Василь Гоцький (1821 – 17.09.1896.) – греко-католицький священник. За шематизмами, висвятився 1844 р., бл. 1867 р. овдовів. Парох у с. Шульганівка в 1851–1896 рр., де й помер.

⁵⁷ Збудував майстер Степан Гуцуляк із с. Манява зі смерекового дерева на дубових підвалинах.

⁵⁸ Церква збудована 1744 р.

образ «Марнотратного сина». Там не склалося з помічниками (Хомик, Гладкий, Фурманюк), також лютувала холера [15, с. 164].

1895 р., Львів. Як повідомила газета «Діло» 2 лютого в замітці під заголовком «Щедрий дар»: «Звістний наш артист-маляр і поет п. Корнило Устіянович, довідавшись, що товариство “Просвіта” закупило каменицю, жертвував на “Дім Просвіти” 100 з[олотих] р[инських]. Дар сей тим милійший, що походить від Русина-патріота, котрий як давнійше так і тепер на кожний поклик завсігди перший спішить до народної праці і готов для народної справи на всякі жертви» [120].

1895 р., с. Мацошин (Мачишин, Мацишин, повіт Жовква, тепер – Львівський р-н Львівської обл.). Фактично, К. Устіянович разом із помічниками (Мороз, Хомик із Гладким, Фурманюк) мали одночасно два замовлення – у Буцневі і Мачишині [115, с. 168]. Священником у Мачишині тоді був о. Олександр Саноцький (1846–1911). На початку травня К. Устіянович уже був у селі, писав листи до о. І. Глинського (крайні дати: 9 травня – 8 липня), в яких скаржився на помічника Мороза, який погано виконав золотарські роботи у буцнівській церкві [15, с. 118–127]. У селі – мурована церква Покладення пояса Пресвятої Богородиці була розписана К. Устіяновичем, як і мальований ним чотириярусний іконостас⁵⁹. Також у Мацошині в травні, як писав у листі до о. І. Глинського, завершував намісні ікони для іконостасу буцнівської церкви [15, с. 118–138, 179]. Як повідомляла газета «Діло»: «– П. Корнило Устіянович покінчивши украшенє церквей в Буцневі і Мацошині, виїхав на відпочинок до Вижниці на Буковині, де довший час перебуде» [81].

1895 р., Вижниця. 15 липня був на місці, а «на Петра» їздив на три дні до о. І. Глинського до **Буцнева** [15, с. 141]. 20 серпня писав листа о. І. Глинському, що завтра їде до **Мервичів** (згодити помічникові Мартинюку зимову роботу), потім до **Львова** (буде з Кулачковським), а потім до **Буцнева** [15, с. 146].

1895 р., с. Буцнів. 19 вересня газета «Діло» повідомила, що пан Корнило Устіянович завершив «украшенє церквей въ Буцневѣ и Мацошинѣ [...]» [81].

⁵⁹ Пам’ятка національного значення, побудована 1886 р. за проєктом архітектора Сильвестра Гавришкевича.

1895 р., Вижниця. 26 вересня знову був у Вижниці, 28 вересня писав, щоб 1 жовтня вислали з **Буцнева** по нього коні до **Тернополя** [15, с. 150].

1895 р., жовтень, с. Буцнів. Деякий час там перебував [15, с. 150].

1895 р., Вижниця. 30 листопада писав до о. І. Глинського, що у «Івася в Заставні привела жінка хлопчика, а Савка видає дочку за колійного урядника Дудрика» [15, с. 152]. 28 грудня залишався у Вижниці і вітав о. І. Глинського з Різдвом і Новим роком [15, с. 154].

1896 р., Радівці. 12 березня К. Устиянович перебував тут і писав у листі о. І. Глинському: «Буковина – а особливо волоска єї часть німчит ся дальше. Шихові діти в Сучаві швабіють, хоть батько з ними по руски говорит хоть і товариство не все лише Німці; а Никола брат мій, в Радівцях уже і сам з дітьми говорит по німецки» [15, с. 155].

1896 р., квітень-травень, Вижниця. Як повідомила газета «Діло» 28 травня: «– П. Корниль Н. Устиянович виїхав з Вижниці в Стрийські гори і пробуватиме довший час в Головецьку, почта Козьова коло Скольного» [88]. Як розуміємо з його листа до о. І. Глинського, 23 квітня вже був у Вижниці, згадував про своїх помічників Мартинюка, Хомика і Мороза. 5 травня повідомляв, що посилає в дарунок Буцнівській церкві «транспарант Божого гробу», а 11 травня просив вислати йому «книжки аеронавтичні» [15, с. 156–158].

1896 р., с. Головецько. Наприкінці травня 1896 р. прибув із Вижниці [88]. За листами до О. І. Глинського, перебував у Головецьку в **червні-липні** 1896 р. Їздив, як писав, «до **Славська** де отець мій проживав літ 30 де і гріб моєї матусеньки. В той сам день їздив я ще до **Волосанки** до старого Реваковича⁶⁰» [15, с. 159], агітував о. Глинського в Буцневі зайнятися кліматологією і метеорологією: «– за фільварком на горі маєте могилу домінуючу над цілою околицею... от і метеорологічна станція готова» [15, с. 161].

1896 р., с. Волосянка (за 5 км від м. Сколе та за 8 км від Славського, тепер – Стрийського р-ну Львівської обл.). У селі є стара церква Пресвятої Євхаристії (1804). «З його образів (К. Устияновича. – є в церкві в Волосянці два, а то: Преображення Христа (великий образ) і св. Онуфрій» – згадував Титко Ревакович. Досліднику Андрію Ковалю вдалося виявити лише образ **«Преображення**

⁶⁰ Ревакович Іван (08.10.1814 – 03.02.1904) – греко-католицький священник. Родом із с. Гарматовичі, батько Тита Реваковича. Висвятився 1840 р. З 1850 р. і до 1896 р. – парох у с. Волосянка.

Христове», який «ще не ставав об'єктом мистецтвознавчого вивчення» [33, с. 1229–1230]. Тит Ревакович у спогадах згадує про портрети своїх батьків: «У Михайла Реваковича⁶¹, пароха в Волосянці, є зовсім удачні портрети моєї матері Теодори з Паславських Реваковичевої і мого батька о. Івана Реваковича, б[увшого] пароха в Волосянці. Ті портрети малював Корнило в 1890-тих роках». Проте досі про їхню долю нічого не відомо [103, с. 671].

1896 р., Сколе. За відомостями з виставки творів К. Устияновича у НМЛ (грудень 2019 р.), митець працював у місцевій щойно побудованій церкві Різдва Пресвятої Богородиці, а за спогадом В. Устияновича, «цілий іконостас малював Корнило» [109, с. 656].

1896 р., Вижниця. За листом до о. І. Глинського, 27 серпня вже був у Вижниці у Бобикевичів, обіцяв завітати до Буцнева і владнати незроблену Морозом роботу в церкві [15, с. 163]. 11 листопада писав Глинському: «За 2–3 неділі поїду до Радовець. По Різдві до Заставни. З відтам до Савчинського в Єрмаківці а коло Великодня знову в стрийські гори де маю робітку в Рожанці у о. Галіковського⁶²» [15, с. 165]. 21 листопада захворів на тиф, потім – на запалення легень, мав рану на долоні [3; 15, с. 167]. 5 грудня газета «Діло» повідомляла: «– П. Корнило Устиянович, наш звістний писатель і артист-маляр, занедужав і лежить хорий від тижня у своєї сестри у Вижниці, де тепер панує тиф» [76].

1897 р., Вижниця. Відома поштівка від К. Устияновича до «Совітника і начальника краєвого ц. к. суда» в Підбужі Т. Реваковича від 13 січня (за штемпелем), писана чужою рукою, бо через рану на долоні не міг сам писати, в якій щедріє йому й дружині «на Новий рік» [113, арк. 31 зв.].

1897 р., Радівці. Перебував у брата Миколи від 25 січня 1897 р. до середини березня 1897 р. [15, с. 170; 80]. Відомі виконані Корнилом

⁶¹ Ревакович Михайло (1861–1950) – греко-католицький священник, брат Тита Реваковича. Висвятився 1888 р. Бл. 1924 р. овдовів. У 1892–1896 рр. допомагав батькові як асистент-сотрудник у с. Волосянка, 1896 р. став парохом, там і помер.

⁶² Галіковський Володимир (1849 – 25.04.1907) – греко-католицький священник. За шематизмами, висвятився 1877 р. У 1877–1879 рр. – адміністратор у с. Лавочне, у 1879–1889 рр. – адміністратор у с. Либохора, а від 1886 р. – парох у с. Рожанка Вижня (тепер – с. Верхня Рожанка) Стрийського деканату.

Устияновичем портрети Альбіни і Броніслави Устиянович, а також етюд для портрета останньої – «Дівчина зі свічкою» (1897 р.), місцезнаходження яких нам невідоме [66, с. 43]. 3 березня писав до О. І. Глинського, що місце у Радівцях для праці непригоже і що його запросив «добриня Савчинський з Єрмаківки на реконвалесценцію до себе», а по дорозі міг би вступити в Заставні до брата Івася, а з Єрмаківки недалеко до Ягольниці, де його ждала «у поцтивного, благородного Колодницького робота мала в церкві». Писав, що в Єрмаківці здійснить кілька експериментів з аерофізики і вималює ще один образ до церкви. Відзначив, що в Ягольниці є до відновлення іконостас, але мало грошей, до того ж Мартинюк-помічник поїхав на науку декоративного живопису до Відня [15, с. 169].

1897 р., с. Єрмаківка (Єрмаківка). 28 травня писав до о. І. Глинського, скаржився, що через недокінчення помічником Морозом роботи церковний комітет Буцнева постановив не заплатити Корнилові за роботу, що дуже його кривдить. Писав, що здоровий, проживає в о. Йосифа Савчинського, дещо малює [15, с. 170]. Можливо, тоді виконав деякі недатовані портрети членів родини о. Савчинського, в якого перебував ще у 1894 р.

1897 р., с. Ягольниця (тепер – с. Ягільниця, Чортківського р-ну Тернопільської обл.), за інформацією з виставки творів К. Устияновича у НМЛ в грудні 2019 р., малював довший час у 1897 р. у церкві Вознесіння Христового, перебував у селі 27 червня і писав листа о. І. Глинському [15, с. 171].

1897 р., с. Головецько. Перебував у **липні-вересні**⁶³ [15, с. 171–173]; малював портрет брата – пароха місцевої церкви о. С. Устияновича⁶⁴.

⁶³ Як писав до о. І. Глинського 22 вересня 1897 р.: «Через ті 2 літа, що ми не бачили ся я мало що для церквей робивъ и зарабатывъ мало; ба, и тоє мало[є] розділювавъ, де було треба. Я вправді не дармовавъ а працювавъ много та не продуктивно. Я робивъ студіи зъ натуры и вчивъ ся рисовати для фототипичныхъ репродукцій моихъ историчныхъ, а до того занимавъ ся рівно безплотнымъ а дорогимъ и томчымъ трудомъ аерофізики. В малёваню допровадивъ я до великої вправы в портретованню, рисує для репродукції фототипичної незгірше, а мои самодвижні літала усовершають ся поволи такъ що маю надію за два літа стати з моимъ помысломъ поручъ зъ найзнаменитшими аеронавтами до оконченой розвязки питання лёту» [15, с. 172].

⁶⁴ «Портрет Сави Устияновича», 1897 р. Пастель [66, с. 43].

Можливо, цей портрет був парним до збереженого «**Портрета Марії Устіянович (з Черлюнчакевичів)**», дружини його брата (НМЛ-43665, Ж-1141, полотно, олія, 47,5 × 40), який 1970 р. надійшов до НМЛ від А. Бобикевича з Борислава [20, с. 43]. Як повідомила газета «Діло» 17 лютого наступного року (коли художник перебував на Кавказі): «П. Корнило Устіянович вималював **портрет свого вітця бл. п. Николая Устіяновича** знаного скрізь на Руси писателя “Николая з Николаєва”, ровесника Маркіяна Шашкевича і одного з визначних діятелів в році 1848 ім. Портрет “Николи з Николаєва” – виконаний хорошо вдячним его сином – находитсья у о. Сави Устіяновича в Головецьку за Сколім. Годилось би, щоби портрет той – особливо в теперішні пятьдесяті роковини памятных для галицької Руси подій з 1848 року – набуло яке товариство руске: чи старші “Народний Дім” або “Галицько-Руска Матиця” [котрої пок. Никола Устіянович був оснுவателем], чи вкінци Наукове товариство імени Шевченка...» [90, с. 2].

1897 р., Сухум-Кале (Грузія). Приїхав у жовтні, перебував разом із сестрою Олею і проживав у рідного брата судді Богдана (Теодозія), який доживав останні місяці⁶⁵ [90].

1898 р., Сухум-Кале, перебував у березні 1898 р. [57; 91].

1898 р., Одеса. Перебував у квітні, повертаючись додому з Кавказу, у листі згадував про с. Стара Чернигівка біля Сухум-Кале, де на той час проживало «17 чи 18 родин галицьких Русинів, що вийшли сюди за пок. Ів. Наумовичем» [78]. Як вважав Г. Дем'ян, цього року

⁶⁵ У середині листопада газета «Діло» повідомила: «Теодосій Устіянович, син Николая Устіяновича, помер 12. с[его] м[ісяця] в Сухум Кале під Кавказом, де був мировим судьею. З третьої гімназіяльної кляси пішов він в Холм, скінчив там гімназію, був на всеучилищи у Варшаві і в Москві і прийнявши підданство російське дістав місце помічника мирового судьи в Поті за Кавказом. Перенесений до Зугдіді зеднав собі правосітїю характеру і справедливостію та милостію в суді так велике поважанє і любову Мінгрелців і Абхазців та й всеї російської інтелігенції, що при відході его до Сухум-Кале оснували стіпендію его імени для ученика мінгрельської народности. В Сухумі, прожив він тільки два роки а вже станув високо в опінії всіх народностей, що живуть в тім місті і в его околі, а все таки надіявся доживати віку в Галичині. Не довельсь сердечному! Лишив по собі вдову і двоє дрібних діточок. В[ічна] с[му] п[ам'ять]!» [104].

К. Устиянович намалював картини **«Море»** (Коломийський музей), **«Чорне море»** (НМЛ) [16, с. 130]. Згаданий невеликий етюд **«Чорне море»** (НМЛ-24954, Ж-223, полотно, картон, олія, 16,5 × 25) без авторських сигнатур, на звороті має круглу печатку: «Національний музей» та овальну печатку “London George Rowney BIRONMORES BOARD”. До НМЛ надійшов 1926 р. від О. Бачинської зі Стрия. Хоча, як зауважує О. Жеплинська, цей красвид митець міг намалювати і на початку 1900-х рр., як це стає зрозуміло з листа К. Устияновича до Кирила Студинського від 3 травня 1902 р. зі с. Вістова [22, с. 55].

1898 р., квітень-травень, Вишня. 7 травня, перебуваючи у домі о. Ізидора Бобикевича в сестри Марії, в листі до редакції газети «Діло» описав життя українців на Кавказі⁶⁶. Приблизно тоді ж написав олійний портрет Марії Устиянович-Бобикевич. Цей портрет, як згадував Г. Дем'ян: «Зберігається в Ізидора Бобикевича [станом на 1991 р. – Р. Дз.] в місті Бориславі на Львівщині, другий варіант портрета (зіпсований реставрацією) в онука портретованої Букура Сори в м. Варадіні (Орадія, Румунія)» [16, с. 130]. У цьому ж місті станом на 1963 рік у власності К. Сори теж зберігалися такі роботи К. Устияновича: «Портрет Володимири Устиянович (в зеленій сукні)» (дошка, олія, 33 × 24), «Портрет Івана Устияновича⁶⁷ (у шкільні роки)» (полотно, олія, 25 × 20), «Портрет невідомої (“Українська Мона Ліза”)» [66, с. 43] і картина «Селянка в народній одежі» (полотно, олія, 26 × 20) [66, с. 43].

У листі до О. Маковея К. Устиянович згадував про картини **«Дар'яльська дебря»**, **«Сержірбаєва шапка та й Іверська гора**

⁶⁶ «От вже я й дома. По дорозі написав я Вам з Одеси картку, а не заглянувши до нотаток, що мав у куфрі, недокладно доніс Вам де-що о Галичанах. Галичан на Кавказі є 27 родин. Іменно: в Старій Чернигівці близь Сухум Кале 18 родин, а на розі Адлер 9 родин. Визначні люде між ними: Василь Микитович Филинський з Безбрудів коло Золочева і Антон Григорович Шевчук із Залозець – оба в Старій Чернигівці і ведесь їм добре. Всіх визвав сюда пок. Наумович. Люде то енергічні а роботящі, супокійні і розважні. Для гальбурдника, пияниці і нероба там хіба гріб, бо житя тяжке, а ґрунт купити треба. При тім дільняням і підсоне і гори непригожі. Скорше Гуцулам відповідали би дебри, вертепи та височенні гори...» [79].

⁶⁷ Мабуть йдеться про портрет Корнилового брата о. Івана Устияновича. Про нього див. примітку вище.

з моря» [бл. 1898 р. – Р. Дз.] [4, с. 524]. Можливо, друга картина це – «Кавказький пейзаж» (НМЛ-25044, Ж-224, картон, олія, 24 × 35,5), який до НМЛ надійшов 1926 р. від Миколи Голубця зі Львова [22, с. 56–57].

Як повідомила газета «Діло» від 2 червня 1898 р. «– Образ п. Корнила Устіяновича “Гуцулка” виграє перший номер льотерії львівської з 22 н. ст. червня 1898. А зголоситись по відібране образа треба до канцелярії Наукового товариства імені Шевченка (ул. Академічна ч. 8) у Львові» [70]. Товариство «Руська бесіда» (Львів), як довідуємося з його звіту за 1898 р., купило цей образ [24].

1898 р., с. Могильниця (тепер – с. Нова Могильниця Тернопільського р-ну Тернопільської обл.). Про перебування К. Устіяновича у Могильниці біля Теремовлі на Тернопільщині свідчить «**Портрет Софії Савчинської**» (НМЛ-31603, Ж-426, полотно, олія, 62,5 × 52), доньки місцевого пароха о. Івана Васильковського (1817 – 22.12.1889). Софія Васильковська (вочевидь, рідна сестра вищезгаданої Іванни Савчинської) вийшла заміж за Петра Савчинського (1843 – 06.04.1909) (висвятився 1873 р.), який і став сотрудником-помічником у тестя в 1873 – [1884], а потім зайняв його місце у 1890 р., де й закінчив свої дні і похований у родинному гробівці біля церкви. До цього портрета існував парний – о. Петра Савчинського 1897 р. (КВ-31602, полотно, олія, 63 × 52), який 1952 р. вилучений до спецфонду Львівської Бібліотеки АН УРСР і, найімовірніше, знищений [32, с. 37]. Обидва портрети закупила ЛКГ (до якої належав НМЛ) 1940 р. за 300 крб. [22, с. 50].

1898 р., Вижниця. Перебував до початку липня [73].

1898 р., Самбір. У НМЛ зберігається «**Портрет священика Шавинського**» (НМЛ-34768, Ж-697, полотно, олія, 70 × 54), який надійшов із Музею НТШ у 1940 р. У книзі надходжень Музею НТШ вказано, що цей портрет «1898⁶⁸ закуплено від Могильницького зі Щирця за 120 зл[отих]» [22, с. 52]. К. Устіянович до Самбора прибув на початку липня, про що не забуло повідомити «Діло»: «– П. Корнило Устіянович від двох тижнів переїхав з Вижниці на час ферій до Самбора, де цілі ферії перебуде, зайнятий ділом. Всі інтересовані зволють в своїх переписках і справах туди звертати ся» [73]. Парохом місцевої церкви Пресвятої Богородиці

⁶⁸ Дата, вочевидь, помилкова.

від 1896 р. і до смерті у 1907 р. був «почетний» крилошанин, папський шамбелян, а перед тим старосамбірський декан Лев Щавинський, якого і представлено на портреті.

1898 р., Глиняни (тепер – Львівського р-ну Львівської обл.). 14 серпня у неділю К. Устиянович навідувався до містечка: «– З Глинян пишуть нам: В пам'ять сегорічного цісарського ювілея постановили наші міщане приукрасити іконостас в збудованій перед трема роками з твердого матеріалу новій церкві, а виконане тої роботи віддають товариству руских малярів у Львові, делегат котрого п. Корнило Устиянович перевів минулої неділі переговори з відпоручниками міщан [...]» [27].

1898 р., Миколаїв над Дністром. Перебував у вересні, повідомляв о. І. Глинському, що йому «Франко і Шухевичь рішучо відраддили покидати малёванє церковів» [15, с. 174]. Можливо, виконував якісь роботи в міській церкві. Проживав за адресою покійного Іоанна Міцкевича у «Бурмитрової».

1898-им роком датована алегорична композиція Корнила Устияновича, виконана на честь 50-ліття скасування панщини – «Знесення панщини» (НМЛ-34910, Гн-2362, ґрунтований картон, олівець, туш, вишкрябування, 59 × 46,5). Зберігається тепер у НМЛ. Твір потрапив до музейних фондів із Музею НТШ у 1940 р. [22, с. 72].

1898 р., Сухум-Кале. У листопаді був на похороні брата Теодозія.

1899 р., с. Головецько. Перебував у січні-травні 1899 р. Як писав у листі до Т. Реваковича 1 травня: «И нездоровит ся мені и клопоти великі маю з Товариством штук; котре мене “stante pede” жадає до Львова и коні идут до Стрия до обглядин и всі виїзджают з хати Словом: не складают ся мені кінці до їзди в Волосянку. Чувствую, що повинен приїхати поклонити ся Твому, для мене все так прихильному Вітцеви; та годі. Вибачте! [...] И такой не ма в чім їхати. Треба у Львові нову гардеробу и черевики купити» [15, с. 175; 113, арк. 32].

1899 р., с. Вістова. Розпочав роботу у місцевій церкві [15, с. 64]. За повідомленням газети «Діло» від 18 травня 1899 р. «– П. Корниля Н. Устияновича вислало Товариство для розвою рускої штуки украшати прекрасну і велику церков в Вістовій коло Калуша» [87]. Завершив композицію «Хрещення Русі» [115, с. 181–182].

1880–1890-ті рр. Намалював «Гірський пейзаж з хрестом» (НМЛ-30541, Ж-380, папір, картон, олія, 19 × 25). Без авторських сигнатур. Зберігався до 1905 р. у Ряшеві в сина Володислава. До НМЛ надійшов 1936 р. від о. Олександра Стефановича [22, с. 38–39].

1900 р., липень, с. Вістова. Був там на початку липня і закінчив роботу [15, с. 64].

1900 р., Вижниця. Мешкав у домі о. Сидора Бобикевича [16, с. 130].

1901 р., Вижниця. Про пожежу у вижницькій оселі сестри недовзі після відвідин Лесі Українки (1901 р.). К. Устиянович писав О. Барвінському: «...Згоріли мої всі образи, [...] трагедії, всякі інші поезії, записки і нотатки кавказькі деякі, всі частею в “Народний дім”, а частию для товариства ім. Шевченка призначені шкіци. Страта величезна» [112, арк. 43 зв.]. Відомо, що у Вижниці він оформив іконостас місцевої церкви, намалював низку краєвидів, історичні сцени з часів гайдамацьких повстань, картини «Козак на палі» («Масакра України»), «Адам і Єва» [16, с. 130]. Ці твори досі не знайдені.

1901 р., жовтень, Славське. Робота у церкві Успіння Пресвятої Богородиці. Як писав у листі у жовтні 1901 р. до редакції газети «Діло»: «Я покінчив на сей рік роботи малярські для церкви мого родинного села Славська і возьму ся до моїх словесних праць. Рад-бим викінчити обємистий історичний роман і повиправляти залягаючі з давен-давна твори всякого змісту. Треба приготувати всьо гаразд, щоби лишити письма в порядку, коли покличуть на той сьвіт до рапорту!» [8].

1901 р., грудень, с. Головецько. Перебував там 3 грудня 1901 р., як писав до редакції газети «Руслан» у Львові, через тиждень мав їхати в Радівці, звідки мав вислати свій твір «Кавказ» до редакції і висловлював бажання стати постійним дописувачем часопису [53].

1901 р., грудень, Радівці. Перебував там у другій половині грудня та на Різдво [53].

1901 р. У НМЛ тепер зберігається невелика картина «Літописець Нестор» (ЛНМ-31722, Ж-445, картон, олія, 39 × 31), яка має авторську сигнатуру внизу зліва білою фарбою «Устіанович 1901». Картину закуплено 1940 р. [22, с. 53].

1902 р., січень, Радівці. Перебував там 13 січня 1902 р. і писав листа до редакції часопису «Руслан» [54].

1902 р. с. Вістова. Перебував там 14 квітня 1902 р. і писав до Наталя [Вахнянина] в редакцію «Руслана» [55], 18 квітня 1902 р. [108, с. 89] і 3 травня 1902 р. [56]. Працював над розписами й іконостасом церкви Різдва Христового⁶⁹. Для дружини К. Студинського намалював «два хороші приморські краєвиди» [56], виконав два пейзажі «Ранок» і «Захід сонця» [115, с. 184]. Друга картина тепер зберігається у НМЛ під назвою «**Кавказ. Захід сонця**» (НМЛ-53072, Ж-1958, картон, олія, 37 × 51). Картина надійшла 1987 р. від Л. Козакевич зі Львова, має авторську сигнатуру внизу справа білою фарбою «Устіанович 1902.». На звороті є наклейка «Устіанович Корнило Захід сонця 38 × 52 Олія, полотно Виставка творів укр. худож. ХІХ–ХХ ст. з приватних збірок січень-квітень 1962 Л. В. Козакевич». Перша картина теж зберігається у НМЛ під назвою «**Кавказ. Ранок**» (НМЛ-53071, Ж-1957, картон, олія, 37 × 51) і надійшла у той самий час від цієї ж особи, має авторську сигнатуру внизу справа червоною фарбою: «К. Устіанович». Картина теж побувала на виставці приватних збірок у 1962 р., про що свідчить аналогічна наклейка на звороті [22, с. 62–63].

1902 р., червень, с. Синевідсько Вижнє (тепер – с. Верхнє Синьовиднє, Стрийського р-ну Львівської обл.). Перебував там 15 червня 1902 р. Писав до редактора газети «Руслан» К. Студинського: «Будьте так добрі заждати на втору часть «Кавказа» ще два місяці. Працюю на хліб. Малюю, стоячи цілими днями на руштовани в церкви. Годі вечорами писати, коли чоловік змучений і хоче спати. За то в осени буду вам і «Русланови» на услуги» [108, с. 92]. За спогадом В. Устіановича, були на стінах церкви «богато мальовил представляючих історично релігійні, а то і чисто-історичні сцени з української бувальщини побіч чисто релігійних. На жаль мальовила ці почорніли так, що з трудом можна їх дозріти» [109, с. 656]. Мабуть, йдеться про стару церкву Св. Юрія, яку у своїй монографії описав М. Драган і яку 1939 р. було розібрано.

[1902 р.], с. Тухля. Церква мурована Св. Миколая, збудована 1902 р. за проєктом Василя Нагірного, розписи належать, за свідченнями місцевих селян, К. Устіановичу.

⁶⁹ Дерев'яну церкву поставив майстер Іван Данилків із Перегінська у 1889 р., за сприяння о. Іларія Січинського.

1902 р., листопад, с. Козьова (тепер – Стрийського р-ну Львівської обл.), За інформацією з виставки творів Корнила Устияновича у грудні 1919 р., художник працював у місцевій церкві Святого Миколая, яка не збереглася⁷⁰. Перебував 25 листопада 1902 р. [40].

1902 р., [Львів]. У НМЛ зберігається «**Портрет Олександра Борковського**» (НМЛ-48170, 1647, полотно, олія, 50 × 40), з круглою печаткою на звороті: «Музей Н. Т. Ш. у Львові». О. Борковський народився 23 березня 1841 р. у с. Загутинь біля Ряшева на Лемківщині (тепер – Польща), а помер 5 жовтня 1921 р. у с. Ваньковичі (тепер Самбірського р-ну Львівської обл.), був директором гімназії у Дрогобичі, редактором і співробітником «Зорі», «Діла», відомим публіцистом і діячем «Просвіти». Портрет з авторською сигнатурою внизу справа червоною фарбою: “У 902.” початково зберігався в товаристві «Просвіта» у Львові, потім – разом з іншими мистецькими колекціями був переданий до Музею НТШ. Згодом вже в радянський час знаходився в А. Лазаренка⁷¹ зі Львова, від якого до Музею українського мистецтва надійшов 1974 р. [22, с. 59; 100, с. 1346]. Вочевидь, і сам портрет виконаний у Львові.

1902 р., с. Плав’є (тепер – с. Плав’я, Стрийського р-ну Львівської обл.). Працював у церкві Св. Архистратига Михаїла. У НМЛ тепер зберігається «**Портрет священика Юстина Лучаківського**» (НМЛ-52408, Ж-1694, полотно, олія, 25 × 17,5), який 1985 р. надійшов від І. Громницької. Юстин Лучаківський (1841 – 28.02.1902) був одружений, висвятився 1865 р., з 1888 р. і до смерті парохував у с. Плав’є. Його зусиллями у селі збудована згадана церква, яка дотривала до наших днів. Портрет має авторську сигнатуру внизу праворуч червоною фарбою «Устіанович 1902» [22, с. 58]. У селі, за спогадом В. Устияновича, очевидно у церкві, був образ архистратига Михаїла [109, с. 656].

⁷⁰ Стара дерев’яна церква Св. Миколая, споруджена у 1871 р., згоріла під час Першої світової війни, була розташована з іншого боку дороги на північ від теперішньої. Від старої церкви збереглася тільки дерев’яна дзвіниця.

⁷¹ Напевно, йдеться про Андрія Созонтовича Лазаренка (27.11.1901, Київ – 13.10.1979, Львів) – учасника бою під Крутами, доктора біологічних наук, професора, геоботаніка, бріолога, фітогеографа, члена-кореспондента АН УРСР, відомого фахівця із систематизації флори та географії мохоподібних.

Мабуть, тоді ж працював у недалекому (5,4 км) **с. Тухолька** (Стрийського р-ну Львівської обл.) у дерев'яній триверхій бойківській церкві Успіння Пресвятої Богородиці, збудованій близько 1858 р. Не так давно у ній відреставрований іконостас авторства Корнила Устияновича [98, с. 10].

1902 р., осінь-зима, с. Головецько. Лежав чотири місяці хворий [115, с. 185], мабуть у брата Сави в Головецьку, де проживав в останній рік життя взимку [15, с. 14]. 7 грудня 1902 р. повідомляв у листі К. Студинському про завершення своєї етнографічно-історичної розвідки «Кавказ»⁷² [41].

1903 р., січень, Львів. Їздив до Львова на малу операцію: «Зас-тохлася кров...» [115, с. 185].

1903 р., січень, с. Головецько. 7 січня писав листа К. Студинському: «Отсе прислали мені з Черновець мої розвідочки. Будьте так приємні прийняти їх від мене на памятку з сердечною щедрівкою: “На щастє, на здоровє – На сей Новий Год!⁷³”» [42], а 25 січня скаржився йому на хворобу: «Я недугую від кількох місяців на долегливості гемороїдальні. Квашу ся, і не маю охоти до роботи; а діла так много. Що почну якусь новельку то й кину. Та чей я єї переможу ще, ту паскудну золотуху» [43].

К. Устиянович останній рік життя перебував у брата Сави в Головецьку, у нього ж залишив свій архів. За твердженнями О. Мончаловського, брат покійного Сава Устиянович передав йому найцінніші рукописні матеріали на зберігання та відповідне використання [63]. «Крім декількох десятків частково невикінчених дрібних віршів, – писав О. Мончаловський, – серед рукописів знаходяться більш значущі оповідання, твори, а саме: матеріали до біографії його батька Миколи; нарис оповідання “Апостат” (1887); трагедія “Борис” (віршована, незакінчена); нарис більшої історичної повісті “Над чорною Кубанню” (1887); сатиричний вірш “Гатіомахія”, “Bellī teterrima causa” і записка “Три картки із записок дилетанта” (останню О. Мончаловський опублікував у газеті

⁷² Устиянович К. Кавказ : Етнографічно-історична розвідка. У Львові : З друкарні В. А. Шийковського. Накладом Автора, 1902. IV + 133 с. 8°. (Книжка насправді надрукована у 1903 р.).

⁷³ Йдеться про книжку: Устиянович К. Н. Три цікаві загадки. Чернівці, 1902. 84 с. 8°. (Виданс «Руска Бесіда» в Чернівцях ; ч. 168).

“Галичанин” (№ 204, 205). Серед рукописів було: сім заялжених записних книжок, багато окремих аркушів паперу, на яких К. Устиянович записував різні події зі свого життя та своє ставлення до них. В архіві було багато етнографічного матеріалу, зібраного під час мандрівок Галичиною і Буковиною, значна кількість записок, прислів’їв і приказок, зібраних серед кубанських козаків 1887 р. Доля архіву, що був у руках О. Мончаловського, невідома» [15, с. 14]. Імовірно, що деякі з цих рукописів тепер зберігаються у НМЛ.

1903 р., початок березня, с. Синевідсько Вижнє. Писав у листі до К.Студинського 4 березня: «Я переїхав з Головецька до Синевідська щоби з відси точно і сейчас пересилати Вам коректу з ревізії призначеної до передруку Кавказа. Ошибок важних дуже много припустила коректа “Руслана”. Часами і тексту не доглупати ся за ними» [44]. Тоді ж готував К. Студинському «Передне Слово» до свого «Кавказу» [45].

1903 р., початок березня, Сколе. Записка від 5 березня зі скаргою на упадок здоров’я [115, с. 185].

1903 р., квітень, с. Синевідсько Вижнє. Перебував там і писав К. Студинському до Львова: «До Великого Вторка буду ту в Синевідску. В В[еликий] Второк поїду [тобто 21 квітня 1903 р. – Р. Дз.] на кілька неділь до Підмихайля почта Підмихайле ad Калуш. Там прошу вислати ревізію “Переднього Слова”. З відтам бо вишлю коротеньку, а дуже конечну передмову....» [до книжки «Кавказ». – Р. Дз.] [...] «Передне слово напишу ще ту в Синевідску і вишлю в сам Велик[день]» [46].

1903 р., квітень-травень, с. Підмихайля (повіт Калуш, тепер – Калуського р-ну Івано-Франківської обл.). Прибув після Великодня [46], 28 квітня – знову лист К. Студинському з питанням, як він розпорядився «Переднім Словом» до «Кавказа» [108, с. 100] і «Чи? і на коли маю зладити для “Руслана” мої “Восточні Казки і Оповідання” з-над Кубані?» [108, с. 101], а 3 травня: «Повісти і оповідання та казки переглядаю. А писав я їх сеї зими в Головецьку – під болями. Мимо то, видить ся мені, що мають личко яке таке. Зачнем “Казкою”. Однак не вишлю Вам єї аж по Св. Дусі, бо мушу малёвати і не є коли переписувати» [108, с. 103]. 4 травня 1903 р. прохав К. Студинського: «Хотів бим один ладно оправлений примірник *Кавказа* вислати братови Ніколі, а другій владиці. Тай родині і приятелям треба буде ще пороздавати» [47]. Працював над іконами

у церкві Святого архистратига Михаїла⁷⁴. 20 травня 1903 р. повідомляв К. Студинському: «Коректу “переднього слова” до “Кавказа” вислав я сей час; а нині виїжджаю в гори. Іменно в село Долге почта Східниця» і далі: «Я поїду на курацію – здає ся – в Серпни та до Дора Тарнавського в Косові; як через літо не позбуду ся моїх терпіній.. ... писати не дають і малювати трудно, холера на них» [48].

1903 р., с. Довге (пошта Східниця, Дрогобицького р-ну Львівської обл.). Працював у церкві Введення в храм Пресвятої Богородиці, в якій досі збереглися його роботи; перебував там 15 червня 1903 р. [108, с. 105] і 2 липня 1903 р. скаржився К. Студинському на «тілесні долегловости» [49], малював церкву; помер 21 липня 1903 р.; похорон відбувся 23 липня 1903 р. [15, с. 69; 36; 94]. Портрет о. Теодора Шиха⁷⁵, над яким К. Устиянович працював в останні дні свого життя, зберігається у спадкоємців пароха у Львові [15, с. 29, 33]. «В о. Шиха в Жидачеві зберігався недокінчений роман К. Устияновича “Діти Володимира Великого”» [5, с. 80]. Як свідчив В. Устиянович: «Перед смертю вималював Корнило два запрестольні образи і цілий іконостас за винятком св. Миколи (що його по композиції Корнила вималював його помічник) в Довгім коло Борислава» [109, с. 656].

Відомо також, що К. Устиянович виконував деякі роботи для церков у селах: **Опорець** (тепер – Стрийського р-ну Львівської обл.), дерев’яна церква Здвиження (Воздвиження Чесного Хреста) бойківського типу. Церкву і дзвіницю збудував у 1844 р. зі смерекових брусів майстер *Білинь* із розташованого неподалік с. Хітара. Кошти на будівництво храму виділили Гредлі зі Сколе. Іконостас XIX ст. чотирирусний, різьблений, позолочений, у 1974 р. грубо перемальований. Вочевидь, К. Устиянович мав стосунок до робіт у цій церкві, де до нашого часу мали би зберегтися на стінах малювання його помічника *Степана Томасевича* з 1900 р., також пізніше перероблені; **Гніла** (тепер – с. Карпатське, Самбірського р-ну

⁷⁴ Дерев’яну церкву у 1891 р. збудував майстер Іван Данилків із Перегінська за проєктом Василя Нагірного за пароха о. Михайла Скородинського (1845–1917).

⁷⁵ Ших Теодор, очевидно, батько о. Юліана Шиха. У 1840–1855 рр. асистент-сотрудник у с. Довге, у 1867–1889 р. – парох там само. У 1889 р. його у селі замінив о. Юліан Ших (адміністратор), який з 1890 р. і до смерті в 1933 р. був парохом у Довгому.

Львівської обл.), за інформацією з виставки у НМЛ (грудень 2019 р.), К. Устиянович працював теж у церкві Св. архистратига Михаїла⁷⁶.

Рукописна спадщина К. Устияновича

Відомо, що перед Другою світовою війною у Бібліотеці НТШ зберігалися під окремими номерами в різних архівах його рукописи, зокрема: чис. 60. Ревакович Тит. Папери. [під наклеюкою]: Кореспонденція Тита Реваковича й ін. з О. Кониським, К. Устияновичем (окр. список). Передав Т. Ревакович 1911 р.; чис. 74. Устиянович Корнило. «На Тарасовій могилі» (Автограф); чис. 456. Устиянович Корнило. Кореспонденція (1889–1903). Також в архіві Володимира Левицького (псевд. Василь Лукич) серед рукописів різних авторів були рукописи К. Устияновича. В архіві Івана Белея зберігалася його листування з К. Устияновичем. Серед рукописів різних авторів були: Устиянович К. – 2 поеми К. Устияновича в честь Шевченка і Котляревського (1 конверт), а також візитна картка К. Устияновича [30].

За актом (від 10 січня 1950 р.) «передачі рукописних матеріалів Відділом Рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Інституту Літератури Академії Наук УРСР» в Києві, у переданому архіві Володимира Левицького (Лукича) згадані ті самі рукописи Устияновича, в архіві Івана Белея – рукописи творів К. Устияновича, листування Белея з К. Устияновичем, серед рукописів різних авторів – 2 поеми К. Устияновича в честь Шевченка і Котляревського (1 конверт), його твір «Ярополк» (автограф, в 2-х варіантах – 2 зошити, 1 папка), листування К. Устияновича (1 конверт), серед рукописів і листів окремих осіб – його візитна картка [1].

Тепер рукописна спадщина К. Устияновича розкидана по архівах Львова та Києва. Зокрема, у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника зберігаються:

ф. 1 (бібліотека НТШ у Львові):

спр. 131 (Лист до Василя Чернецького), 1892, жовтня 1, [Бутини]. Тут же поема К. Устияновича «Пісня о чудотворнім образі Спасителя в Туринці», автограф К. Устияновича (с. 295–296). Лист № 74 (с. 293–296);

⁷⁶ Церква 1772 р. побудови традиційного бойківського типу, пам'ятка загальнонаціонального значення. На жаль, тепер покрита «нітридом тигану», а верхи увінчані «московськими цибулинками».

спр. 432/I-7 (Збірка віршів різних авторів. «Думка» – вірш К. Устияновича), список, [1883 р.], 1 арк.

ф. 2 (Бібліотека інституту «Народний Дім» у Львові):

оп. 2, спр. 93, п. 11 (Устиянович К. М. М-ли особистого архіву – вірші, листування та ін.), 1890-ті – 1905 рр., 80 арк.: 34 вірші К. Устияновича – «Аркаді (с послідного повстання на Криті)» (1873), «Блаженний духом» (Острів, 1 лют. 1885), «Буськи» (б. д.), «В Кропивнику» (1903), «В наймах» (б. д.), «Веснянка» (б. д.), «Год 1878» (Козева, 1 січня 1878), «Де Бог?» (б. д.), «До Хрипуновича» (б. д.), «Діва-Рута» (б. д.), «Думка» («Хотів би я, душе моя») (б. д.), «За руску кривду» (б. д.), «Засіяли по Подолу» (б. д.), «Імпровізація» (22 серп. 1891), «Маловіре!» (Буцнев, 28 берез. 1891), «На Гімалайським Олімпі» (б. д.), «На склоні літ» (Острів, 11 лип. 1895), «Наша пісня» (б. д.), «Отчині» (б. д.), «Ох! Не зовіт мене поетом» (б. д.), «Панні» (20 берез. 1903), «Під Берестечком замовкли гармати» (б. д.), «Підслухане» (1903), «Пісня о чудотворнім образі Спасителя в Туринці» (б. д.), «Пісня пісень» (б. д.), «Польським газетникам» (б. д.), «На Тарасовій могилі» (б. д.), «Псалом» (22 берез. 1903), «Р. А. Ш...му» (б. д.), «Радуют и засяе» (б. д.), «Серед села коршма стоїт» (б. д.), 16 аркушів чернеток фрагментів різних віршів. Рукописи статті «Хрунь», статті, що починається словами «Словом, не мине й 10 літ». Два листи К. Устияновича до Ізидора Воробкевича (1876). Декілька листів до К. Устияновича, між ними від І. Белея про погляди адресата. Лист до Антона Петрушевича і до товариша Василя Чарнецького, два листи К. Устияновича до Осипа Маркова, лист до Теофіла Окуневського, [15, с. 21; 72, с. 205]; ф. 11 (Барвінські)

спр. 2592, п. 156 (Устиянович Корнило Миколайович. Листи до Барвінського Олександра Григоровича, 1880–1901), Сучава, Відень, 44 арк.

спр. 3842, п. 213 (лист К. Устияновича до о. Івана Любовича – пароха у с. Острів (тепер Тернопільський р-н Тернопільської обл.) біля с. Буцнів, м. Заставна, 20 січня 1886 р., 1 л., 2 арк.;

спр. 3843, п. 213 (лист К. Устияновича до Теофіла Окуневського), Сухум-Калє, 3 березня 1898 р. (помилк. датовано 1897 р.), 2 арк.;

спр. 2592, п. 156 (Устиянович Корнило Миколайович. Листи до Барвінського Олександра Григоровича), 1880–1901 рр., Сучава, Відень, 25 л., 44 арк.;

спр. 3839, п. 213 (Устіянович Фільомена. Листи до Барвінської Євгенії), 1899 р., б. д., Відень, м. нім., 2 л., 3 арк.;

спр. 3840, п. 213 (Устіянович Франя. Лист до Устіяновича Савина), 1901 р., Станіславів, 1 л., 2 арк.;

спр. 3841, п. 213 (Устіянович Корнило. Лист до Воробкевича Ізидора), 1876 р., Серет, Сучава, 2 л., 2 арк.;

спр. 4675, п. 303 (Устіянович Корнило. [«Вірші»]: 1). «Веснянка» («Ой хотів я з журбою розстатись»; 2). «Бузьки» («На Подолню стерня по полю...»; 3). «Аркаді» («Край Гелляди є море...»), 1873 р., б. д., б. м., автогр., 6 лл.;

спр. 4881, п. 311 (Устіянович Корнило. Листи до ред. «Правди» [1873], б. м., 3 л., 5 арк.;

спр. 5086, п. 370 (Устіянович...[Корнило]. «Війт, яких мало» – стаття (підп. Нетля), б. д. [1893, Мости Великі, Бутини], 1 док., 11 арк.

ф. 41 (Грушкевичі)

Є листи К. Устіяновича.

ф. 77 (Петрушевич Антоній)

оп. 4, спр. 457, п. 11 (Устіянович К. Н. Лист до А. С. Петрушевича), 1888 р., Львів, 1 л., 2 арк. (Ст. № 130–А).

оп. 4, спр. 458, п. 11 (Устіянович Савин. Лист до Петрушевича А.С.), б. д., 1 л., 1 арк.

ф. 93 (Ревакович Тит)

спр. 110, п. 4. (Устіянович Корнило Миколайович. Листи до Реваковича Тита), 1870–1911 рр, Львів, Садагора, Підбуж, 26 лл., 26 арк.

ф. 103 (Сапіги)

спр. 820-Vb (Устіянович Корнило. Лист до кн. Лева Сапіги, 16 лютого 1886 р., Заставна, арк. 176–179.

ф. 154 (Партицький Омелян)

спр. 67, п. 3 (Лист К. Устіяновича до Омеляна Партицького), 7 січня 1895 р., Буцнів, 1 арк.; спр. 67, п. 3 (Лист К. Устіяновича до Омеляна Партицького), 20 вересня 1897 р., Медина, 2 арк.;

ф. 159 (Глинський Ізидор)

спр. 305 (Листи до І. К. Глинського від Устіяновича Корнила Миколайовича), т. I, Красносельці, Єрмаківка, Миколаїв, Вижниця і ін. 1888–1895 рр., 19 лл., 15 арк.;

спр. 306 (Листи до І. К. Глинського від Устіяновича Корнила Миколайовича), т. II, Мачишин, Вижниця. Додано ескіз іконостаса олівцем, 1895 р., 15 лл., 25 арк.;

спр. 307 (Листи до І. К. Глинського від Устияновича Корнила Миколайовича), т. III, Вижниця, Радівці, Головецько, Ягольниця, Єрмаківка, 1896–1897 рр., 16 лл., 22 арк.;

(Листи до І. К. Глинського від Устияновича Корнила Миколайовича), т. IV, Головецько, Козова, Мачишин, Саджава, Миколаїв, 1897–1899 рр., 12 лл., 20 арк.

ф. 168 (Марков Осип)

спр. 425, п. 17 (Устиянович Корнило. Лист до О. Маркова), б. д., 1 л., 4 арк.; спр. 427, п. 17 (Устиянович Савин. Листи до О. Маркова), Головецько, 1879, 1881, 3 л., 3 арк.;

ф. 240 (Герасимович Володимир Денисович)

спр. 23, п. 1 (Устиянович Корнило. Лист до Володимира Герасимовича), 15 січня 1895, Сухум-Калє, 1 л., 3 арк.

у ЦДІА України у м. Львові:

ф. 362 (К. Студинського), оп. 1, спр. 404 (Листи К. Устияновича до редакції газети «Руслан»), 1901–1903, 14 листів.

ф. 382 (Юліан Романчук – український письменник і громадський діяч) – листи до Ю. Романчука від К. Устияновича.

ф. 514 «Театральне товариство “Українська бесіда”, м. Львів», оп. 1, спр. 82, с. 64. (звіт К. Устияновича).

– в Інституті літератури ім. Т. Шевченка НАН України (м. Київ), відділ рукопису та текстології:

Архів «Устиянович К. М.» (Ф. 84, 53 од. зб.): серед автографів поезій зберігаються: «На гробі Володимира Барвінського» (1883), «На Тарасовій могилі», «Пробудилась Україна» (1898), «Рідна мова»; 8 листів до Володислава Михайлюка (1886–1903), 18 листів до Францішки Михайлюк (1888–1898), до невстановлених осіб 26 (1874–1902). Листування інших осіб: В. Михайлюка до Ф. Михайлюк (1900), невст. особи до Ф. Михайлюк (1898), 8 листів М. Л. Устияновича до дітей (1884). Серед ділових паперів: візитна картка К. Устияновича (б. д.), купони грошових переказів (1890–1903) [15, с. 18–19; 96, с. 403–404].

Архів «Белей І. М.» (Ф. 100): твори К. Устияновича: «Гостина на Україні», «Івану Наумовичеві», «Пам'яті Шевченка», «У Львові», також декілька статей, які І. Белей як редактор «Діла» не публікував і які стосуються питань літератури, історії та мистецтва. 76 листів К. Устияновича до І. Белея як редактора «Діла» (1874–1902) [15, с. 19; 96, с. 42, 44, 48].

Архів «Головацький Я. Ф.» (Ф. 104): лист К. Устияновича до Я. Головацького (1873 р.) [15, с. 19; 96, с. 106].

Архів «Лукич Василь» (Левицький Володимир Лукич, Ф. 61): 1 лист К. Устияновича до В. Левицького (1885), 3 листи К. Устияновича до пароха с. Завалова о. Дмитра Гузара (1894), твори, надіслані В. Левицькому для «Зорі»: «В альбум панні Ль...» (1892), «В золоченій колисочці» (1892), «до Остапа Левицького» (1892), «Мойсей» (б. д.), «На повесні. Іванові Франкови на пам'ятку» (б. д.), «Отчині» (б. д.), «Перед іконою Марії... Калитовському, моєму другові на забудь» (1892), «Самсон» (1890) [15, с. 19].

Архів «Маковей О. С.» (Ф. 59): 28 листів К. Устияновича до О. Маковея (1886–1912), лист К. Устияновича до редакції (редактора О. Маковея) газети «Буковина» (1901) [15, с. 20; 96, с. 199].

Архів «Франко І. Я.» (Ф. 3): «Письма» (2 частина), що містить твори «Святослав Хоробрий», «Олег Святославович Овруцький», 6 листів К. Устияновича до І. Франка (1885–1903), лист К. Устияновича до Івана Наумовича (1889), автографи поезій К. Устияновича («Над Збручем» (1885), «Песня песней» (1885), «Против судьби» (1884) [15, с. 20].

Архів Товариства «Руська Бесіда» (Ф. 79) (рукопис трагедії «Ярополк І» (1877).

– в архіві НМЛ:

«Записник-шкіцівник Корнила Устияновича» [1868–1871 рр.] (НМЛ-24897, РК-1425, мова укр., папір, чорнило, олівець, 4°, 154 арк, 24 × 20). До музею надійшов 1926 р. від Володимира Устияновича, залізничного урядника зі Стрия. Записник містить записки і фрагменти віршів, а також начерки: до портрета Т. Шевченка (до картини «Шевченко на заслання»), до історичної композиції «Вадим», начерк чоловіка у в'язниці, начерк «Діти», начерк до композиції «Козак з дівчиною», начерк Богородиці з Дитям, начерк чоловіка, начерк титульної сторінки часопису «Зоря», до портрета українського письменника і громадського діяча Павлина Свенціцького (1841–1876), до портрета польського поета і драматурга Зигмунта Красінського (1812–1859), до портрета шкільного товариша К. Устияновича, а згодом учителя в Станіславові, літератора й діяча Остапа Левицького (1839–1903), начерки конструкцій літальних апаратів [22, с. 74–81].

«Записник Корнила Устияновича» [1877–1878 рр.] (НМЛ-18268, РК-1424, мова укр., папір, чорнило, олівець, вугіль, картон, шкіра,

8°, 41 арк., 18,3 × 11). До музею записник потрапив 1919 р. від Миколи Голубця. У ньому – записки і фрагменти віршів, а також начерки Івана Хрестителя та апостолів [22, с. 82–83];

«Ранні поезії Корнила Устияновича» 1857–1871 рр. (НМЛ-24899/1, РК-1431, мова укр., папір, чорнило, 4°, 29 арк., 42, 5 × 17). До НМЛ поезії надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського. Біля кожного вірша зазначені місце і рік написання [22, с. 84];

«Поезії» (збірка віршів) 1867–1898 рр. (НМЛ-25766, РК-1444, мова укр., папір, чорнило, 4°, 137 арк., 23,5 × 15). До НМЛ збірка надійшла 1926 р. від Володимира Устияновича зі Стрия [22, с. 85];

«Поезії», Львів, 1871 р. (НМЛ-24899/2, РК-1432, мова укр., папір, чорнило, олівець, 4°, 17 арк., 41 × 17). До НМЛ поезії надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 86];

«Поема “Мойсей” та інші поезії», Вижниця, 26 грудня 1890 р. (поема), 1890–1892 рр. (інші поезії) (НМЛ-24899/3, РК-1433, мови укр., нім., папір, чорнило, олівець, 4°, 18 арк., 29 × 23, 34,5 × 21,2). До НМЛ надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 87];

«Поезії» (цілі й фрагменти), 1860-ті – поч. 1900-х рр. (НМЛ-24899/4, РК-1434, мова укр., папір, чорнило, олівець, 4°, 130 арк., 22,6 × 14,5, 17,2 × 10,7). До НМЛ поезії потрапили 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 88];

«Агіомахія», поема, 1902 р. (НМЛ-18186, РК-1423, мова укр., папір, чорнило, олівець, 4°, 25 арк., 23 × 15). До НМЛ поема надійшла 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 89];

«Сава Чалий», історична драма в 3-х частинах, б. д. (НМЛ-24898/1, РК-1426, мова укр., папір, чорнило, 4°, 82 арк., 29 × 23, 22 × 14). Твір надійшов до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 90];

«Богдан Хмельницький», історична драма, б. д. (НМЛ-24898/2, РК-1427, мова укр., папір, чорнило, 4°, 44 арк., 34,5 × 21, 21,3 × 17,5). Твір потрапив до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 90];

«Історична драма з часів Володимира Великого», 1902 р. (НМЛ-24898/3, РК-1428, мова укр., папір, чорнило, 4°, 35 арк., 35,5 × 22,8, 22,7 × 14,5). Твір надійшов до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 90];

«Димитрій Сангушко», історична трагедія в 5-ти діях, 1902 р. (НМЛ-24898/4, РК-1429, мова укр., папір, чорнило, олівець, 4°, 4 арк., 34, 5 × 21, 21 × 17). Твір потрапив до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 90];

«Два алюмнати», комедія у 2-х діях, б. д. (НМЛ-24898/5, РК-1430, мова укр., папір, чорнило, 4°, 3 арк., 21, 5 × 17). До НМЛ твір надійшов 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 90];

«Резолюція въ справахъ школьныхъ», політичні сатири, б. д. (НМЛ-24900/4, РК-1438, мова укр., папір, чорнило, 4°, 19 арк., 34 × 21, 29,3 × 23). До НМЛ потрапили 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 91];

«Під неділю» та фрагменти інших оповідань і записок», б. д. (НМЛ-24900/5, РК-1439, мова укр., папір, чорнило, 4°, 31 арк., 23,4 × 14,5). До НМЛ надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 92];

«Кавказькі оповідання», кін 1890-х – поч. 1900-х (НМЛ-24900/3, РК-1437, мова укр., папір, чорнило, 4°, 36 арк., 23 × 14, 17 × 10,5). До НМЛ оповідання надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 92];

«Виписки з архівних матеріалів, словник із міфології», б. д. (НМЛ-24900/2, РК-1436, мова укр., папір, чорнило, 4°, 5 арк., 22,8 × 14,5). До НМЛ надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 93];

«Лист Корнила Устияновича до редакції часопису “Gazeta Narodowa”» з приводу написання картини «Христос перед Каяфою», Сучава, 16 серпня 1880 р. (НМЛ-24901/3, РК-1442, мова пол., папір, чорнило, картон, 4°, 1 арк., 29 × 23). Надійшов до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 93];

«Лист італійського торговця Фердинанда Кандідо до Корнила Устияновича та відповідь художника», 30 вересня 1892 р. (НМЛ-24901/4, РК-1443, мова італ., папір, чорнило, 4°, 2 арк., 21,3 × 17,7). Надійшов до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 93];

«Лист Корнила Устияновича до газети з критикою художника Фабянського» з приводу оздоблення церкви Св. Юра у Львові, б. д. (НМЛ-24901/2, РК-1441, мова укр., папір, чорнило, 4°, 2 арк.,

20,7 × 14,5). До НМЛ лист надійшов до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 93];

«Начерк статутів Руского товариства любителъвъ штуки», 1890 р. (НМЛ-24901/1, РК-1440, мова укр., папір, чорнило, 4°, 1 арк., 23 × 14, 5). Надійшов до НМЛ 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 93];

«Телеграми» (нотатки про процес над К. Устияновичем і С. Томасевичем з приводу сцени пекла у церкві с. Бутини), 1896 р. (НМЛ-24900/1, РК-1435, мова укр., папір, чорнило, 4°, 1 арк., 23,2 × 14,5). До НМЛ надійшли 1919 р. з Народного дому у Львові від Б. Барвінського [22, с. 93].

Під час дослідження загалом окреслено творчий доробок Корнила Устияновича, уточнені час і місця створення деяких його живописних творів та висвітлені основні місця зберігання мистецької та архівної спадщини.

1. Акт передачі архівів Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Олени Пчілки та інших осіб і організацій з відділу рукописів Львівської бібліотеки АН УРСР до Інституту літератури АН УРСР в Києві, Львів, 10.01.1950 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 304. Арк. 1–16.

2. «— Альбумъ III. вандрѳвки рускихъ академикѳвъ на Подѳлье». *Дѳло*. 1885. 20 серп. (1 верес.) (чис. 91). С. 3. Рубр.: Новинки.

3. «— Артистъ и поеть нашъ Корнило Устияновичъ...». *Дѳло*. 1897. 3 (15) сѳчня. (чис. 2). С. 3. Рубр.: Новинки.

4. Білоус В. Кавказознавча сторінка у спадщині Корнила Устияновича. *Народознавчі зошити*. 2011. № 3 (99). С. 517–527.

5. Боднарук І. Стрийський парнас. *Стрийщина = The Stryi Region* : історично-мемуарний збірник Стрийщини, Скільщини, Долинщини, Рожнітівщини, Журавенщини, Жидачівщини і Миколаївщини / ред.: Пеленська І., Баб'як К. Нью Йорк ; Торонто ; Париж ; Сідней : Комітет Стрийщини, 1990. Т. 2. С. 57–81.

6. Вандрѳвка рускои молодежи академичной по Подѳлю. *Дѳло*. 1885. 30 лип. (11 серп.) (чис. 83–84). С. 2.

7. «— Великую салю народного Дома отнаймила комисія...». *Слово*. Львів, 1870. (чис. 34).

8. «— Вп. п. Корнило Устиянович чей-же не погнѳваеъ на насъ...». *Дѳло*. 1901. 13 (26) жовт. (чис. 231). С. 3. Рубр.: Новинки.

9. «Вп. п. Корнилови Н. Устияновичеви...». *Дѳло*. 1889. 1 (13) черв. (чис. 121). С. 3. Рубр.: Подяка.

10. «— Въ ателіе п. Корнила Устіяновича...». *Дѣло*. 1888. 6 (18) цвѣт-ня (чис. 77). С. 1–2. Рубр.: Новинки.
11. «— Въ селѣ Бутинахъ въ Жовкѣвскѣмъ...». *Дѣло*. 1892. 26 черв. (8 лип.) (чис. 143). С. 3. Рубр.: Новинки.
12. «Г-нъ К. Устіановичъ, историческій живописецъ, пребиваєтъ въ Ягольниці...». *Слово*. Львів, 1878. 22 нояб. (4 дек.). (чис. 123).
13. [Голубецъ М.]. Н. Перекотиполе. Малярська спадщина Корнила Устіяновича. *Літературно-науковий додаток «Нового часу»*. Львів. 1938. 25 лип. (чис. 29). С. 2–3; 1 серп. (чис. 30). С. 2; 8 серп. (чис. 31). С. 2–3.
14. Голубецъ М. Призабута спадщина. *Українське слово*. Львів, 1916. 3 листоп. (чис. 269). С. 2–3.
15. Горак Р. Призабуті з Вовкова. Львів : ЗУКЦ, 2010. 274 с.
16. Дем'ян Г. Таланти Бойківщини. Львів : Каменяр, 1991. 328 с.
17. Діяльність Виділу. *Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імені Шевченка у Львові: справозданє за 1904 р.* Львів, 1905. Чис. 21. С. 6.
18. Дописи. *Дѣло*. 1880. 30 серп. (11 верес.) (чис. 67). С. 2.
19. Дорошенко В. «Просвіта», її заснування й праця: короткий історичний нарис з додатком про «Просвіти» в інших країнах. Філадельфія, Па., ЗДА : Видання: «Молода Просвіта» ім. Митр. А. Шептицького, 1959. 104 с.
20. Жеплинська О. Головецько в житті і творчості Корнила Устіяновича. *Мистецька культура: історія, теорія, методологія* : тези доп. VIII Міжнар. наук. конф. (Львів, 20 листоп. 2020 р.). Львів, 2020. С. 123–124.
21. Жеплинська О. Корнило Устіянович. Портрет Теофіла Окуневського. *Вісник Львівського університету*. Сер.: Мистецтвознавство. Львів, 2008. Вип. 8. С. 110–112.
22. Жеплинська О. Корнило Устіянович (1839–1903). Малярство, графіка, рукописи : альбом-каталог / Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького. Київ : «Р. К. Майстер Принт», 2013. 104 с.
23. «— Житєпись бл. п. Николая Устіяновича...». *Дѣло*. 1886. 8 (20) лют. (чис. 15). С. 3. Рубр.: Наука, штука и литература.
24. Звіт К. Устіяновича // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 514. Оп. 1. Спр. 82. Арк. 64.
25. «— Зъ Бутинъ [въ Жовкѣвщинѣ] пишуть намъ...». *Дѣло*. 1893. 4 (16) лют. (чис. 26). С. 3. Рубр.: Новинки.
26. «— Зъ выдѣлу наукового товариства им. Шевченка...». *Дѣло*. 1894. 29 сѣчня (10 лют.) (чис. 23). С. 2. Рубр.: Новинки.
27. «— Зъ Глинянъ пишуть намъ...». *Дѣло*. 1898. 8 (20) серп. (чис. 175). С. 3. Рубр.: Новинки.
28. Зъ судової салѣ. [Процєсъ противъ п. Корнила Устіяновича]. *Дѣло*. 1893. 10 (22) черв. (чис. 128). С. 2.

29. [Іконостас роботи К. Устияновича в церкві с. Братишів]. *Слово*. Львів, 1879. (Чис. 47). С. 3.
30. Інвентарний опис рукописів Бібліотеки Академії Наук [УРСР] в м. Львові (1944 р.) // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 309. Оп. 2. Спр. 15. 40 арк.
31. Календарь товариства «Просвіта» на 1894 г. Львів, 1894. 96 с.
32. Каталог втрачених експонатів Національного музею у Львові / [авт.-упоряд.: В. Арофікін, Д. Посацька]. Київ ; Львів : РВА «Тріумф», 1996. 102 с., іл.
33. Коваль А. Церковне малярство Корнило Устияновича: ідентифікація однієї ікони. *Народознавчі зошити*. 2015. № 5 (125). С. 1228–1232.
34. Кордуба М. Звязки В. Антоновича з Галичиною. *Україна : наук. двохмісячник українознавства*. Київ, 1928. Кн. 5 (30). С. 33–78.
35. «– Корнило Н. Устиянович вималював...». *Дѣло*. 1884. 12 (24) черв. (чис. 67). С. 3. Рубр.: Новинки.
36. Корнило Устиянович : [некролог]. *Діло*. 1903. 9 (22) лип. (чис. 152). С. 2.
37. Корнило Устиянович. Портрети Луки і Євгенії Коржинських. 1891 р. URL: <https://violity.com/ru/117240859-1891-kornilo-ustianovich-portreti-luki-i-vgeniyi-korzhinskih> (дата звернення: 01.02.2025).
38. Купчинський О. Михайло Димет – діяч українського національного відродження Галичини XIX століття. *Вісник НТШ*. 2019. Чис. 62 (осінь-зима). С. 73–80.
39. Лист К. Устияновича до І. О. Левицького, м. Вижиця, 7 травня 1896 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 167. Оп. 2. Спр. 3199. П. 93. Арк. 30–31.
40. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 25 листопада 1902 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 9.
41. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 7 грудня 1902 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 10.
42. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 7 січня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 11–12.
43. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 25 січня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 12 зв.
44. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 4 березня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 13 зв.

45. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 23 квітня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 14.

46. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), перед Великоднім вівторком 1903 р. (квітень) // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 25–26 зв.

47. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 4 травня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 19 зв.

48. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 20 травня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 21 зв.

49. Лист К. Устияновича до К. Студинського (ред. газети «Руслан»), 2 липня 1903 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 20 зв.

50. Лист К. Устияновича до [о. Івана Любовича в с. Острів біля Буцнева], м. Заставна, 20 січня 1886 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 11. Спр. 3842. П. 213. 2 арк.

51. Лист К. Устияновича до Омеляна Партицького, 20 вересня 1887 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 154. Спр. 67. П. 3. Арк. 2–2 зв.

52. Лист К. Устияновича до Омеляна Партицького, 7 січня 1895 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 154. Спр. 67. П. 3. Арк. 3.

53. Лист К. Устияновича до редакції газети «Руслан», 3 грудня 1901 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 1.

54. Лист К. Устияновича до редакції газети «Руслан», 13 січня 1902 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 3.

55. Лист К. Устияновича до редакції газети «Руслан», 14 квітня 1902 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 6 зв.

56. Лист К. Устияновича до редакції газети «Руслан», 3 травня 1902 р. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 404. Арк. 7.

57. Лист К. Устияновича до Теофіла Окуневського, Сухум-Калє, 3 березня 1898 р. (помилк. датовано 1897 р.) // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 11. Спр. 3843. П. 213. 2 арк.

58. Лукіянович Д. Маківка – гора невмирущої стрілецької слави. Львів, 2005. 150 с., іл.

59. «Марія Устиянович, учителька в Головецьку...»: [Некролог]. *Діло*. 1908. 20 н. ст. (7 ст. ст.) мая (чис. 111). С. 4.

60. «Марія з Коренців Устиянович...»: [Некролог]. *Діло*. 1930. 27 лип. (чис. 164). С. 3.

61. Метрична книга одружень м. Стрий. 1895–1909 рр. // ЦДІА України у м. Львові. Ф. 201. Оп. 4а. Спр. 7215. Арк. 74.

62. «Микола Устиянович упокоїв ся...». *Діло*. 1905. 19 верес. (2 жовт.) (чис. 209). С. 3. Рубр.: Померли.

63. Мончаловскій О. Корнилий Николаевич Устиянович. Его жизнь, литературная и общественная деятельность и его литературное наследие. *Научно-литературный сборник. Повременное издание «Галицко-русской матрицы»*. Львов, 1904. Т. 3, кн. 3. С. 50–59.

64. Музикально-декляматорскій вечерницѣ въ память XXIV роковинъ смерти Т. Шевченка. *Дѣло*. 1885. 23 лют. (7 марта) (чис. 21–22). С. 3.

65. «На выставѣ штукъ красныхъ...». *Дѣло*. 1880. 25 черв. (7 лип.) (чис. 49). С. 3. Рубр.: Новинки.

66. Нановскій Я. Корнило Миколайович Устиянович. Київ : Мистецтво, 1963. 47 с., 10 арк. іл.

67. «Нашъ артистъ маляръ п. Корнило Устіяновичъ розпочавъ...». *Дѣло*. 1891. 17 (29) серп. (чис. 184). С. 3. Рубр.: Новинки.

68. «— Нашъ славнозвѣстный артистъ Корн[илий] Устіяновичъ...». *Батьківщина*. Львів, 1888. (чис. 11).

69. «О. Николай Устіяновичъ...» : [Некролог]. *Дѣло*. 1885. 25 жовт. (6 падолиста) (чис. 118). С. 4. Рубр.: Новинки.

70. «— Образъ п. Корнила Устіяновича «Гуцулка...». *Дѣло*. 1898. 2 (14) черв. (чис. 120). С. 1. Рубр.: Новинки.

71. Огоновскій О. Исторія литературы рускои. Періодъ новий (дальше). *Зоря*. Львів, 1887. 15 (27) груд. (чис. 24). С. 398–419.

72. Особисті архівні фонди відділу рукописів (ЛНБ ім. В. Стефаника) : анотований покажчик. Друге випр. і доповн. видання. Львів, 1995. 272 с.

73. «— П. Корнило Устіяновичъ вѣдъ двоухъ тижднѣвъ...». *Дѣло*. 1898. 9 (21) лип. (чис. 150). С. 3. Рубр.: Новинки.

74. «— П. Корнило Устіяновичъ, звѣстный нашъ поетъ и маляръ...». *Дѣло*. 1884. 9 (21) серп. (чис. 92). С. 3. Рубр.: Новинки.

75. «— П. Корнило Устіяновичъ, маляръ, ...». *Батьківщина*. Львів, 1891. 31 мая (12 черв.) (чис. 22).

76. «— П. Корнило Устіяновичъ, нашъ звѣстный писатель и артистъ-маляръ, занедужавъ...». *Дѣло*. 1896. 23 падолиста (5 груд.) (чис. 264). С. 3. Рубр.: Новинки.

77. «— П. Корнило Устіяновичъ обнявъ мальованье стѣнъ церкви въ Тишківцяхъ...». *Дѣло*. 1893. 22 черв. (4 лип.) (чис. 138). С. 2. Рубр.: Новинки.

78. «— П. Корнило Устіяновичъ пише намъ зъ Одесы...». *Дѣло*. 1898. 22 цвѣтня (4 мая) (чис. 88). С. 3. Рубр.: Новинки.

79. «— П. Корнило Устіяновичъ повернувъ уже зъ Кавказу...». *Дѣло*. 1898. 25 цвѣтня (7 мая) (чис. 91). С. 3. Рубр.: Новинки.

80. «— П. Корнило Устіяновичъ, подужавши...». *Дѣло*. 1897. 13 (25) сѣчня (чис. 9). С. 3. Рубр.: Новинки.

81. «— П. Корнило Устіянович покѣнчивши украшенє церквей въ Буцневѣ и Мацошинѣ...». *Дѣло*. 1895. 7 (19) верес. (чис. 201). С. 3. Рубр.: Новинки.

82. «— П. Корнило Устіянович покѣнчивъ мальованье церкви въ Микучинѣ...». *Дѣло*. 1892. 15 (27) мая (чис. 109). С. 3. Рубр.: Новинки.

83. «— П. Корнило Устіянович прикрасивши стѣни...». *Дѣло*. 1889. 22 серп. (3 верес.) (чис. 188). С. 2. Рубр.: Новинки.

84. «— П. Корнило Устіянович пробуває...». *Дѣло*. 1892. 20 лип. (1 серп.) (чис. 162). С. 3. Рубр.: Новинки.

85. «— П. Корнило Устіянович, славно-звѣстный наш маляръ...». *Дѣло*. 1885. 31 серп. (12 верес.) (чис. 96). С. 3. Рубр.: Новинки.

86. «— П. Корнило Устіянович, славно-звѣстный наш маляръ-поеть...». *Дѣло*. 1886. 8 (20) лют. (чис. 15). С. 3. Рубр.: Новинки.

87. «— П. Корниля Н. Устіяновича выслало Товариство...». *Дѣло*. 1899. 6 (18) мая (чис. 100). С. 3. Рубр.: Новинки.

88. «— П. Корниль Н. Устіянович вѣгхавъ зъ Выжницѣ...». *Дѣло*. 1896. 16 (28) мая (чис. 108). С. 3. Рубр.: Новинки.

89. «— П. Никола Устіянович, професоръ гімназіи въ Радѣвцяхъ...». *Дѣло*. 1898. 23 груд. (4 сѣчня 1899) (чис. 286). С. 3. Рубр.: Новинки.

90. Письмо зъ Сухумъ-Кале (5.ІІ.1898). *Дѣло*. 1898. 5 (17) лют. (чис. 27). С. 1–2.

91. Письмо зъ Сухумъ-Кале (14.3.1898). *Дѣло*. 1898. 10 (22) марта (чис. 55). С. 1–2.

92. [Пожар в Коломій]. *Слово*. Львів, 1865. (чис. 35).

93. «— Посмертна згадка про пок. о. Андрія Качалу». *Діло*. 1902. 25 верес. (8 жовт.) (чис. 215). С. 3. Рубр.: Новинки.

94. «— Похорон пок. Корн. Устіяновича...». *Діло*. 1903. 12 (25) лип. (чис. 155). С. 2. Рубр.: Новинки.

95. «— Прекрасный 5 стѣпъ великій образъ Богоматери...». *Дѣло*. 1882. 17 (29) цвѣтня (чис. 29). С. 4. Рубр.: Новинки.

96. Путівник по фондах відділу рукописів Інституту літератури / [заг. ред. Г. Бурлаки]. Київ : ВЦ «Спадщина», 1999. 864 с., іл.

97. Ревакович Т. Спогади про Корнила Устіяновича. *Світ : ілюстрований журнал літератури і мистецтва*. Львів, 1917. Чис. 6. С. 90–93.

98. «Робимо корисну справу. Для себе і для нащадків». *Площа Ринок*. Львів, 1991. № 41. С. 2, 10.

99. Священик Бобикевич. URL: <http://www.sadzhavka.org.ua/home/413-2013-03-03-14-48-25.html> (дата звернення: 19.04.2017).

100. Семчишин-Гузнер О. Збірка портретів очільників Товариства «Просвіта» у Львові 1868–1939 рр. у Національному музеї ім. Андрея Шептицького. *Народознавчі зошити*. 2014. № 6 (120). С. 1343–1354.

101. Слободян В. Церкви України. Перемиська єпархія. Храми Сокальщини. Львів, 1998. URL: http://www.sokal.lviv.ua/library-khramy_sokalshchyny_397.html. (дата звернення: 08.11.2017).

102. Снідарчук Л. Устиянович Корнило. *Українська журналістика в іменах* : матеріали до енцикл. словника / за ред. М. М. Романюка. Львів, 1997. Вип. 4. С. 349–350.

103. Сокіл В. Священнича родина Реваковичів у Волосянці. *Народознавчі зошити*. 2014. № 4 (118). С. 669–686.

104. «Теодосій Устиянович, сынъ Николая Устияновича...». *Дѣло*. 1898. 4 (16) падолиста (чис. 246). С. 3. Рубр.: Посмертні оповѣстки.

105. Товариство «Просвіта» в рр. 1933–1935: звіт про діяльність за час від 1. січня 1933 р. до 31. грудня 1935 року. Львів, 1936. 71 с.

106. Третя вандрівка рускої молодіж. *Дѣло*. 1885. 1 (13) серп. (чис. 85). С. 1.

107. Третя вандрівка рускої молодіж (Дальше). *Дѣло*. 1885. 3 (15) верес. (чис. 97). С. 1.

108. У пістолітніх змаганнях : вибрані листи до Кирила Студинського (1891–1941). Київ : Наук. думка, 1993. 768 с.

109. Устиянович В. Корнило Устиянович (Згадка з нагоди 30-ліття з дня смерті). *Вістник* : Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Львів, 1933. Т. 3, кн. 9. С. 625–704.

110. Устиянович К. М. Ө. Раевскій и російській панславизмъ. Споми́нки зъ пережитого и передуманого / списавъ Корнило Н. Устыяновичъ. У Львовѣ : Накладом К. Беднарского, 1884. 86 с.

111. Устиянович Корнило Миколайович // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 167, Оп. 2. П. 93. Спр. 3199. 37 арк.

112. Устиянович Корнило Миколайович. Листи до Барвінського Олександра Григоровича, 1880–1901, Сучава, Відень // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 11. П. 156. Спр. 2592. 44 арк.

113. Устиянович Корнило Миколайович. Листи до Реваковича Тита, 1870–1899, Радівці, Козева, Львів, Заставна, Острів, Полівці, Крехів, Головецько // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 93. П. 4. Спр. 110. 40 арк.

114. Федорук О. Картина Устияновича «Шевченко на заслання» – провісник Шевченкіани в західноукраїнському малярстві. *Художня культура. Актуальні проблеми*. Київ, 2014. Вип. 10. С. 29–65.

115. Федорук О. Корнило Устиянович : повість. Київ : Веселка, 1992. 190 с. (Серія «Світочі»).

116. [Флис С.]. Іконостас церкви Пресвятої Трійці в Микуличині. URL: <http://www.yar-karpaty.se-ua.net/ikonostas> (дата звернення: 17.01.2018).

117. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. Київ : Наук. думка, 1984. Т. 41 : Літературно-критичні праці (1890–1910). 684 с.

118. Хома І. Видатний український вчений-фізик Богдан Блажкевич (1912–1986) : бібліогр. список. Тернопіль, 2000. URL: <http://biography.nbuv.gov.ua/data/data/bibliogr/1153.pdf> (дата звернення: 01.08.2022).

119. [Цеглинський Г.]. Г. Ц. Пиръ, данный львовскими Русинами въ честь Вп. посла о. Стефана Качалы дня 13 (25) жовтня 1881. *Дѣло*. 1881. 17 (29) жовт. (чис. 81). С. 1–2.

120. «Щедрий даръ...». *Дѣло*. 1895. 21 съч. (2 лют.) (чис. 17). С. 3. Рубр.: Новинки.

121. “Le roi est mort – vive le roi!..”. *Дѣло*. 1883. 23 черв. (5 лип.) (чис. 70). С. 3. Рубр.: Новинки.

References

1. Akt peredachi arkhiviv Lesi Ukrainky, Olhy Kobylianskoi, Oleny Pchilky ta inshykh osib i orhanizatsii z viddilu rukopysiv Lvivskoi biblioteky AN URSSR do Instytutu literatury AN URSSR v Kyievi [Act of transfer of the archives of Lesia Ukrainka, Olga Kobylianska, Olena Pchilka and other individuals and organizations from the Manuscript department of Lviv Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR to the Institute of Literature of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR in Kyiv], Lviv, 10.01.1950 r. // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv. Inventory 1. File 304. Fol. 1–16. [in Ukr.].

2. “– Album III. vandrovky ruskykh akademikov na Podole” [“– Album III. Travels of Ruthenian academics in Podole”] (1885, 91, August 20 (September 1). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

3. “– Artyst y poet nash Kornilo Ustyianovych...” [“Our artist and singer is Kornilo Ustyianovich...”] (1897, 2, January 3 (15). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

4. Bilous, V. (2011). Kavkazoznavcha storinka u spadshchyni Kornyla Ustyianovycha [The Caucasus Studies Page in the Legacy of Kornilo Ustyianovych]. *Narodoznachchi zoshyty*, 3 (99), pp. 517–527. [in Ukr.].

5. Bodnaruk, I. (1990). Stryiskyi parnas [Stryi Parnassus]. *Stryishchyna = The Stryi Region* : historical and memoir collection of Stryi region, Skilshchyna, Dolyna region, Rozhnitiv region, Zhuraven region, Zhydachiv region and Mykolaiv region. Niu York ; Toronto ; Paryzh ; Sydnei : Komitet Stryishchyny, 2, pp. 57–81. [in Ukr.].

6. Vandrovka ruskoï molodezhy akademychnoi po Podoliu [Ruthenian youth academic journey across Podillya] (1885, 83–84, July 30 (August 11). *Dielo*, p. 2. [in Ukr.].

7. “– Velykuiu saliu narodnoho Doma otnaimyla komysiiia...” [“– The Great Hall of the People’s House was rented by a commission...”] (1870). *Slovo*. Lviv, p. 34. [in Ukr.].

8. “– Vp. p. Kornylo Ustyianovych chei-zhe ne pohnievaies na nas...” [“– Mr. Kornylo Ustyianovych is not going to be angry of us...”] (1901, 231, October 13 (26). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

9. “Vp. p. Kornylovy N. Ustiianovychevy...” [“To the esteemed Mr. Kornylo N. Ustyianovych...”] (1889, 121, June 1 (13). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Podiaka. [in Ukr.].

10. “– V ateliie p. Kornyla Ustiianovycha...” [“– In the studio of Mr. Kornylo Ustyianovych...”] (1888, 77, April 6 (18). *Dielo*, pp. 1–2. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

11. “– V selie Butynakh v Zhovkovskom...” [“– In the village Butyny in Zhovkva district...”] (1892, 143, June 26 (July 8). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

12. “H-n K. Ustyianovych, istorycheskii zhyvopysets, prebyvaet v Yaholnytsy...” [“Mr. K. Ustyianovych, historical painter, lives in Yaholnytsia...”]. (1878, 123, November 22 (December 4). *Slovo*. Lviv. [in Ukr.].

13. [Holubets, M.]. N. Perekotypole (1938, 29, July 25 ; 30, August 1 ; 31, August 8). Maliarska spadshchyna Kornyla Ustyianovycha [The painting legacy of Kornylo Ustyianovych]. *Literaturno-naukovyi dodatok “Novoho chasu”*. Lviv, pp. 2–3 ; p. 2 ; pp. 2–3. [in Ukr.].

14. Holubets, M. (1916, 269, November 3). Pryzabuta spadshchyna [Forgotten heritage]. *Ukrainske slovo*. Lviv, pp. 2–3. [in Ukr.].

15. Horak, R. (2010). Pryzabuti z Vovkova [Forgotten from Vovkiv]. Lviv : ZUKTs, 274 p. [in Ukr.].

16. Demian, H. (1991). Talanty Boikivshchyny [Talents of Boykivshchyna]. Lviv : Kameniar, 328 p. [in Ukr.].

17. Diialnist Vydilu [Department Activities] (1905). *Khronika ukrainsko-ruskoho Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi: spravozdanie za 1904 r.* Lviv, 21, p. 6. [in Ukr.].

18. Dopysy [Posts]. (1880, 67, August 30 (September 11). *Dielo*, p. 2. [in Ukr.].

19. Doroshenko, V. (1959). “Prosvita”, yii zasnuvannia i pratsia: korotkyi istorychnyi narys z dodatkom pro “Prosvity” v inshykh krainakh [“Prosvita”, its foundation and work: a brief historical sketch with an appendix on “Prosvita” in other countries]. Fyladelfiia, Pa., ZDA : Vydannia: “Moloda Prosvita” im. Mytr. A. Sheptytskoho, 104 p. [in Ukr.].

20. Zheplynska, O. (2020). Holovetsko v zhytti i tvorchosti Kornyla Ustyianovycha [Golovetsko in the life and work of Kornylo Ustyianovych]. *Mystetska kultura: istoriia, teoriia, metodolohiia : tezy dop. VIII Mizhnar. nauk. konf.* (Lviv, 20 lystop. 2020 r.). Lviv, pp. 123–124. [in Ukr.].

21. Zheplynska, O. (2008). Kornylo Ustyianovych. Portret Teofila Okunevskoho [Kornylo Ustyianovych. Portrait of Teofil Okunevskiy]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Ser.: Mystetstvoznavstvo. Lviv, 8, pp. 110–112. [in Ukr.].

22. Zheplynska, O. (2013). Kornylo Ustyianovych (1839–1903). Maliarstvo, hrafika, rukopysy : albom-kataloh. Natsionalnyi muzei u Lvovi imeni Andriia Sheptytskoho [Kornylo Ustyianovych (1839–1903). Painting, graphics, manuscripts : album-catalog]. Kyiv : “R. K. Maister Prynt”, 104 p. [in Ukr.].

23. “– Zhytpeys bl. p. Nykolaia Ustiianovycha...” [“– Biography of Nykolaia Ustiianovych of blessed memory...”]. (1886, 15, February 8 (20). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Nauka, shchuka y lyteratura. [in Ukr.].

24. Zvit K. Ustyianovycha [Report by K. Ustyianovych] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 514. Inventory 1. File 82. Fol. 64. [in Ukr.].

25. “– Z Butyn [v Zhovkovshchyni] pyshut nam...” [“– They write to us from Butyn [in Zhovkva region]...”] (1893, 26, February 4 (16). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

26. “– Z vydielu naukovoho tovarystva im. Shevchenka...” [“– From the Department of the Shevchenko Scientific Society...”] (1894, 23, January 29 (February 10). *Dielo*, p. 2. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

27. “– Z Hlynian pyshut nam...” [“– They write to us from Gliniany...”] (1898, 175, August 8 (20). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

28. Z sudovoi salie. [Protse protyv p. Kornyla Ustiianovycha] [From the courtroom [The trial against Mr. Kornylo Ustiianovych] (1893, 128, June 10 (22). *Dielo*, p. 2. [in Ukr.].

29. [Ikonostas roboty K. Ustyianovycha v tserkvi s. Bratyshiv] [Iconostasis by K. Ustyianovych in the church of Bratyshiv village] (1879). *Slovo*. Lviv, 47, p. 3. [in Ukr.].

30. Inventarnyi opys rukopysiv Biblioteki Akademii Nauk [URSR] v m. Lvovi (1944 r.) [Inventory of manuscripts of the Library of the Academy of Sciences [Ukrainian SSR] in Lviv (1944)] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 309. Inventory 2. File 15. 40 fol. [in Ukr.].

31. Kalendar tovarystva “Prosvita” na 1894 h. [Calendar of the “Prosvita” Society for 1894] (1894). Lviv, 96 p. [in Ukr.].

32. Arofikin, V. & Posatska, D. (1996, comp.). Kataloh vtrachenykh eksponativ Natsionalnoho muzeiu u Lvovi [Catalog of lost exhibits of the National Museum in Lviv]. Kyiv ; Lviv : RVA “Triumf”, 102 p., il. [in Ukr.].

33. Koval, A. (2015). Tserkovne maliarstvo Kornyla Ustyianovycha: identyfikatsiia odnoi ikony [Church painting by Kornylo Ustyianovych: identification of one icon]. *Narodoznavchi zoshyty*. Lviv, 5 (125), pp. 1228–1232. [in Ukr.].

34. Korduba, M. (1928). Zviazky V. Antonovycha z Halychynoiu [V. Antonovych’s ties with Halychyna]. *Ukraina*. Kyiv, 5 (30), pp. 33–78. [in Ukr.].

35. “– Kornylo N. Ustyianovych vymaliuvav...” [“– Kornylo N. Ustyianovych drew...”] (1884, 67, June 12 (24). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

36. Kornylo Ustyianovych : [nekroloh] [obituary]. (1903, 152, July 9 (22). *Dilo*, p. 2. [in Ukr.].

37. Kornilo Ustyianovych. Portrety Luky i Yevhenii Korzhynskykh. 1891 [Kornilo Ustyianovich. Portraits of Luka and Eugenia Korzhynsky. 1891]. Retrieved from: <https://violity.com/ru/117240859-1891-kornilo-ustiyanovich-portreti-luki-i-vgeniyi-korzhinskih>. [in Ukr.].

38. Kupchynskiy, O. (2019). Mykhailo Dymet – diiach ukrainskoho natsionalnogo vidrodzhennia Halychyny XIX stolittia [Mykhailo Dymet – a figure of the Ukrainian national revival of Halyczyna in the 19th century]. *Visnyk NTSh*. Lviv, 62 (osin-zyma), pp. 73–80. [in Ukr.].

39. Lyst K. Ustyianovycha do I. O. Levytskoho, m. Vyzhnytsia, 7 travnia 1896 r. [Letter from K. Ustyianovych to I. O. Levytskyi, Vyzhnytsia, May 7, 1896] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 167. Inventory 2. File 3199. Folder 93. Fol. 30–31. [in Ukr.].

40. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), 25 lystopada 1902 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper “Ruslan”), November 25, 1902] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 9. [in Ukr.].

41. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), 7 hrudnia 1902 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper “Ruslan”), December 7, 1902] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 10. [in Ukr.].

42. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), 7 sichnia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper “Ruslan”), January 7, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 11–12. [in Ukr.].

43. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), 25 sichnia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper “Ruslan”), January 25, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 12 rev. [in Ukr.].

44. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), 4 bereznia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the “Ruslan” newspaper), March 4, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 13 rev. [in Ukr.].

45. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), 23 kvitnia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the “Ruslan” newspaper), April 23, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 14. [in Ukr.].

46. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety “Ruslan”), pered Velykodnim vivtorkom 1903 r. (kviten) [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper “Ruslan”), before Easter Tuesday 1903 (April)] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 25–26 rev. [in Ukr.].

47. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety "Ruslan"), 4 travnia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper "Ruslan"), May 4, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 19 rev. [in Ukr.].

48. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety "Ruslan"), 20 travnia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper "Ruslan"), May 20, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 21 rev. [in Ukr.].

49. Lyst K. Ustyianovycha do K. Studynskoho (red. hazety "Ruslan"), 2 lypnia 1903 r. [Letter from K. Ustyianovych to K. Studynskiy (editor of the newspaper "Ruslan"), July 2, 1903] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 20 rev. [in Ukr.].

50. Lyst K. Ustyianovycha do [o. Ivana Liubovycha v s. Ostriv bilia Butsneva], m. Zastavna, 20 sichnia 1886 r. [Letter from K. Ustyianovych to Father Ivan Lyubovych in the village of Ostriv near Butsniv], Zastavna, January 20, 1886] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 11. File 3842. Folder 213, 2 fol. [in Ukr.].

51. Lyst K. Ustyianovycha do Omeliana Partytskoho, 20 veresnia 1887 r. [Letter from K. Ustyianovych to Omelian Partytskyi, September 20, 1887] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 154. File 67. Folder 3. Fol. 2–2 rev. [in Ukr.].

52. Lyst K. Ustyianovycha do Omeliana Partytskoho, 7 sichnia 1895 r. [Letter from K. Ustyianovych to Omelian Partytskyi, January 7, 1895] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 154. File 67. Folder 3. Fol. 3. [in Ukr.].

53. Lyst K. Ustyianovycha do redaktsii hazety "Ruslan", 3 hrudnia 1901 r. [Letter from K. Ustyianovych to the editorial office of the newspaper "Ruslan", December 3, 1901] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 1. [in Ukr.].

54. Lyst K. Ustyianovycha do redaktsii hazety "Ruslan", 13 sichnia 1902 r. [Letter from K. Ustyianovych to the editorial office of the newspaper "Ruslan", January 13, 1902] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 3. [in Ukr.].

55. Lyst K. Ustyianovycha do redaktsii hazety "Ruslan", 14 kvitnia 1902 r. [Letter from K. Ustyianovych to the editorial office of the newspaper "Ruslan", April 14, 1902] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 6 rev. [in Ukr.].

56. Lyst K. Ustyianovycha do redaktsii hazety "Ruslan", 3 travnia 1902 r. [Letter from K. Ustyianovych to the editorial office of the newspaper "Ruslan", May 3, 1902] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 362. Inventory 1. File 404. Fol. 7. [in Ukr.].

57. Lyst K. Ustyianovycha do Teofila Okunevskoho, Sukhum-Kalie, 3 bereznia 1898 r. (pomylk. datovano 1897 r.) [Letter from K. Ustyianovych to

Teofil Okunevskiy, Sukhum-Kale, March 3, 1898 (erroneously dated 1897)) // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 11. File 3843. Folder 213, 2 fol. [in Ukr.].

58. Lukiiianovych, D. (2005). Makivka – hora nevmyrushchoi striletskoi slavy [Makivka – a mountain of undying rifle glory]. Lviv, 150 p., il. [in Ukr.].

59. “Mariia Ustyianovych, uchytelka v Holovetsku...” : [Nekroloh] [“Maria Ustyianovych, teacher in Golovetsko...” : [Obituary] (1908, 111, May 20 new st. (7 old st.). *Dilo*, p. 4. [in Ukr.].

60. “Mariia z Korentsiv Ustyianovych...” : [Nekroloh] [“Maria from the Korenec family Ustiianovych...” : [Obituary] (1930, 164, July 27). *Dilo*, p. 3. [in Ukr.].

61. Metrychna knyha odruzhen m. Stryi. 1895–1909 rr. [Marriage register of the town of Stryi. 1895–1909] // TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. F. 201. Inventory 4a. File 7215. Fol. 74. [in Ukr.].

62. “Mykola Ustyianovych upokoiv sia...” [“Mykola Ustyianovich died...”]. (1905, 209, September 19 (October 2). *Dilo*, p. 3. Rubr.: Pomerly. [in Ukr.].

63. Monchalovskii, O. (1904). Kornilii Nikolaevich Ustiianovich. Ieho zhyn, literaturnaia i obshchestvennaia dieiatelnost i ieho literaturnoie nasleddiie [Kornylii Nikolaevych Ustyianovych. His life, literary and social activities and his literary heritage]. *Nauchno-literaturnyi sbornik. Povriemiennoie izdaniie “Halitsko-russkoi matitsy*. Lvov, 3, 3, pp. 50–59. [in Ukr.].

64. Muzykalno-deklamatorski vechernytsie v pamiat XXIV rokovyn smerty T. Shevchenka [Musical and declamation vespers in memory of the 24th anniversary of the death of T. Shevchenko] (1885, 21–22, February 23 (March 7). *Dielo*, p. 3. [in Ukr.].

65. “Na vystavie sztuk krasnykh...” [At the Fine Arts Exhibition] (1880, 49, June 25 (July 7). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

66. Nanovskyi, Ya. (1963). Kornylo Mykolaiovych Ustyianovych. Kyiv : Mystetstvo, 47 p., 10 fol. il. [in Ukr.].

67. “Nash artyst maliar p. Kornylo Ustiianovych rozpochav...” [“Our artist-painter Mr. Kornylo Ustyianovych began...”] (1891, 184, August 17 (29). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

68. “– Nash slavnozviestnyi artyst Korn[ylii] Ustyianovych...” [“Our famous artist Korn[ylii] Ustyianovych...”] (1888). *Batkovshchyna*. Lviv, 11. [in Ukr.].

69. “O. Nikolai Ustiianovych...” [nekroloh] [obituary]. (1885, 118, October 25 (November 6). *Dielo*, p. 4. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

70. “– Obraz p. Kornyla Ustiianovycha ,Hutsulka...” [“– The painting of Mr. Kornylo Ustyianovych ‘Hutsulka...’”] (1898, 120, June 2 (14). *Dielo*, p. 1. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

71. Ohonovskyi O., (1887, 24, December 15 (27). *Istoriia literatury rus-koi. Period novyi (dalshe)* [History of Ruthenian Literature. New Period (continued)]. *Zoria*. Lviv, pp. 398–419. [in Ukr.].

72. Osobysti arkhivni fondy viddilu rukopysiv (LNB im. V. Stefanyka) [Personal archival funds of the Manuscript department (V. Stefanyk LNB)] : anotovanyi pokazhchyk (1995). Lviv, 272 p. [in Ukr.].

73. “– P. Kornlyo Ustiiianovych vod dvokh tyzhdniiev...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych two weeks ago...”] (1898, 150, July 9 (21). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

74. “– P. Kornlyo Ustiiianovych, zviestnyi nash poet y maliar...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych, our famous poet and painter...”] (1884, 92, August 9 (21). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

75. “– P[an] Kornlyo Ustiiianovych, maliar...” [“– Mr. Kornlyo Ustiiianovych, painter...”] (1891, 22, May 31 (June 12). *Batkovshchyna*. Lviv. [in Ukr.].

76. “– P. Kornlyo Ustiiianovych, nash zviestnyi pisatel i artist-maliar, zane-duzhav...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych, our famous writer and artist-painter, fell ill...”] (1896, 264, November 23 (December 5). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

77. “– P. Kornlyo Ustiiianovych obniav malovane stien tserkvy v Tyshkovtsiakh...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych announced the painting of the walls of the church in Tyszkowcy...”] (1893, 138, June 22 (July 4) *Dielo*, p. 2. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

78. “– P. Kornlyo Ustiiianovych pyshe nam z Odesy...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych writes to us from Odessa...”] (1898, 88, April 22 (May 4). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

79. “– P. Kornlyo Ustiiianovych povernuv uzhe z Kavkazu...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych has already returned from the Caucasus...”] (1898, 91, April 25 (May 7). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

80. “– P. Kornlyo Ustiiianovych, poduzhavshy...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych, having become stronger...”] (1897, 9, January 13 (25). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

81. “– P. Kornlyo Ustiiianovych pokonchyvshy ukrashene tserkvei v Butsnivie y Matsoshynie...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych having finished decorating the churches in Butsniv and Matsoshyn...”] (1895, 201, September 7 (19). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

82. “– P. Kornlyo Ustiiianovych pokonchyv malovane tserkvy v Mykulychynie...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych finished the painting the church in Mykulychyn...”] (1892, 109, May 15 (27). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

83. “– P. Kornlyo Ustiiianovych prykrasyvshy stieny...” [“– P. Kornlyo Ustiiianovych decorated the walls...”] (1889, 188, August 22 (September 3). *Dielo*, p. 2. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

84. “– P. Kornylo Ustiiianovych probuvaie...” [“– Mr. Kornylo Ustiiianovych is staying...”] (1892, 162, July 20 (August 1). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

85. “– P. Kornylo Ustiiianovych, slavno-zviestnyi nash maliar...” [“– P. Kornylo Ustiiianovych, our famous painter...”] (1885, 96, August 31 (September 12). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

86. “– P. Kornylo Ustiiianovych, slavno-zviestnyi nash maliar-poet...” [“– P. Kornylo Ustiiianovych, our famous painter-poet...”] (1886, 15, February 8 (20). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

87. “– P. Kornylyia N. Ustiiianovycha vyslalo Tovarystvo...” [“– P. Kornylo N. Ustiiianovych was sent by the Society...”] (1899, 100, May 6 (18). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

88. “– P. Kornyl N. Ustiiianovych vyiekhav z Vyzhnytsie...” [“– P. Kornilo N. Ustiiianovych leaved Vyzhnytsia...”] (1896, 108, May 16 (28). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

89. “– P. Nykola Ustiiianovych, profesor gimnaziy v Radovtsiakh...” [“– P. Nykola Ustiiianovych, professor of the gymnasium in Radivtsy...”] (1898, 286, December 23 (1899, January 4). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

90. Pysmo z Sukhum-Kalie (5.II.1898) [Letter from Sukhum-Kale (dated 5.II.1898)] (1898, 27, February 5 (17). *Dielo*, p. 1–2. [in Ukr.].

91. Pysmo z Sukhum-Kalie (14.3.1898) [Letter from Sukhum-Kale (dated 14.03.1898)] (1898, 55, March 10 (22). *Dielo*, pp. 1–2. [in Ukr.].

92. [Pozhar v Kolomyi] [Fire in Kolomyia] (1865). *Slovo*. Lviv, 35. [in Ukr.].

93. “– Posmertna zghadka pro pok. o. Andriia Kachalu” [“– Posthumous memorial to the deceased O. Andrii Kachala”] (1902, 215, September 25 (October 8). *Dilo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

94. “– Pokhoron pok. Korn. Ustyianovycha...” [“– Funeral of the deaceas Korn. Ustyianovych...”] (1903, 155, July 12 (25). *Dilo*, p. 2. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

95. “– Prekrasnyi 5 stop velykii obraz Bohomateri...” [“– Beautiful 5-foot large painting of the Mother of God...”] (1882, 29, April 17 (29). *Dielo*, p. 4. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

96. Burlaka H. (1999, ed.). Putivnyk po fondakh viddilu rukopysiv Instytutu literatury [Guide to the collections of the Manuscript Department of the Institute of Literature]. Kyiv : VTs “Spadshchyna”, 864 p., il. [in Ukr.].

97. Revakovych, T. (1917). Spohady pro Kornyla Ustyianovycha [Memoiries of Kornylo Ustyianovych]. *Svit* : iliustrovanyi zhurnal literatury i mystetstva. Lviv, 6, pp. 90–93. [in Ukr.].

98. “Robymo korysnu spravu. Dlia sebe i dlia nashchadkiv” [“We are doing something useful. For ourselves and for our descendants”]. (1991). *Ploshcha Rynok*. Lviv, 41, pp. 2, 10. [in Ukr.].

99. Sviashchenyk Bobykevych [Priest Bobykevych]. Retrieved from: <http://www.sadzhavka.org.ua/home/413-2013-03-03-14-48-25.html>. [in Ukr.].

100. Semchyshyn-Huzner, O. (2014). Zbirka portretiv ochilnykiv Tovarystva "Prosvita" u Lvovi 1868–1939 rr. u Natsionalnomu muzei im. Andriia Sheptytskoho [A collection of portraits of the leaders of the "Prosvita" Society in Lviv, 1868–1939, in the Andrei Sheptytskyi National Museum.]. *Narodoznavchi zoshyty*. 6 (120), pp. 1343–1354. [in Ukr.].

101. Slobodian, V. (1998). Tserkvy Ukrainy. Peremyska yeparkhiia. Khramy Sokalshchyny [Churches of Ukraine. Przemyśl Diocese. Temples of the Sokal Region]. Lviv. Retrieved from: http://www.sokal.lviv.ua/library-khramy_sokalshchyny__397.html. [in Ukr.].

102. Snitsarchuk, L. (1997). Ustyianovych Kornilo. *Ukrainska zhurnalistyka v imenakh* : materialy do entsykl. slovnyka. Lviv, 4, pp. 349–350. [in Ukr.].

103. Sokil, V. (2014). Sviashchenycha rodyna Revakovychiv u Volosiansi [The Revakovych priestly family in Volosyanka]. *Narodoznavchi zoshyty*, 4 (118), pp. 669–686. [in Ukr.].

104. "Teodosii Ustiiianovych, syn Nykolaia Ustiiianovycha..." ["Theodosius Ustyianovych, son of Nikolai Ustyianovych..."] (1898, 246, November 4 (16). *Dilo*, p. 3. Rubr.: Posmertni opoviestky. [in Ukr.].

105. Tovarystvo "Prosvita" v rr. 1933–1935: zvidomlennia z diialnosti za chas vid 1. sichnia 1933 r. do 31. hrudnia 1935 roku [The "Prosvita" Society in 1933–1935: report on activities from January 1, 1933 to December 31, 1935] (1936). Lviv, 71p. [in Ukr.].

106. Tretia vandrovka ruskoi molodezhy [The third trip of Ruthenian youth]. (1885, 85, August 1 (13). *Dilo*, p. 1. [in Ukr.].

107. Tretia vandrovka ruskoi molodezhy (Dalshe) [The third trip of Ruthenian youth (Further)]. (1885, 97, September 3 (15). *Dilo*, p. 1. [in Ukr.].

108. U pivstolitnikh zmahanniakh : vybrani lysty do Kyryla Studynskoho (1891–1941) [In the Half-Century Competition : Selected Letters to Kyrylo Studynskiy (1891–1941)]. (1933). Kyiv : Nauk. dumka, 768 p. [in Ukr.].

109. Ustyianovych, V. (1933). Kornilo Ustyianovych (Zghadka z nahody 30-littia z dnia smerty) [(Commemoration on the occasion of the 30th anniversary of his death)]. *Vistnyk* : Misiachnyk literatury, mystetstva, nauky y hromadskoho zhyttia. Lviv, 3, 9, pp. 625–704. [in Ukr.].

110. Ustyianovych, K. M. (1884). F. Raievskii i rossiiskii panslavizm. Spomyny z perezhytogo y peredumanoho [M. F. Raevskiy and Russian Pan-Slavism. Memories of what was experienced and changed]. U Lvovie : Nakladom K. Bednarskoho, 86 p. [in Ukr.].

111. Ustyianovych Kornilo Mykolaiovych // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 167. Inventory 2. Folder 93. File 3199. 37 fol. [in Ukr.].

112. Ustyianovych Kornylo Mykolaiovych. Lysty do Barvinskoho Oleksandra Hryhorovycha, 1880–1901, Suchava, Viden [Kornylo Mykolaiovych Ustyianovych. Letters to Oleksandr Hryhorovych Barvynskyi, 1880–1901, Suchava, Vienna] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 11. Folder 156. File 2592. 44 fol. [in Ukr.].

113. Ustyianovych Kornylo Mykolaiovych. Lysty do Revakovycha Tyta, 1870–1899, Radivtsi, Kozeva, Lviv, Zastavna, Ostriv, Polivtsi, Krekhiv, Holovetsko [Ustyianovych Kornylo Mykolaiovych. Letters to Revakovych Tyt, 1870–1899, Radivtsi, Kozeva, Lviv, Zastavna, Ostriv, Polivtsi, Krekhiv, Golovetsko] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 93. Folder 4. File 110. 40 fol. [in Ukr.].

114. Fedoruk, O. (2014). Kartyna Ustyianovycha “Shevchenko na zaslan-ni” – provisnyk Shevchenkiany v zakhidnoukrainskomu maliarstvi [Ustyianovych’s painting “Shevchenko in Exile” is a harbinger of Shevchenko in Western Ukrainian painting]. *Khudozhnia kultura. Aktualni problemy*. Kyiv, 10, pp. 29–65. [in Ukr.].

115. Fedoruk, O. (1992). Kornylo Ustyianovych : povist. Kyiv : Veselka, 190 p. (Seriiia “Svitochi”). [in Ukr.].

116. [Flys S.]. Ikonostas tserkvy Presviatoi Triitsi v Mykulychyni [Iconostasis of the Church of the Holy Trinity in Mykulychyn]. Retrieved from: <http://www.yar-karpaty.se-ua.net/ikonostas>. [in Ukr.].

117. Franko, I. (1984). Zibrannia tvoriv : u 50 t. [Collected works in 50 vol.]. Kyiv : Nauk. dumka, 41 : Literaturno-krytychni pratsi (1890–1910), 684 p. [in Ukr.].

118. Khoma, I. (2000). Vydatnyi ukrainskyi vchenyi-fyzyk Bohdan Blazhkevych (1912–1986) : bibliohr. spysok [Outstanding Ukrainian physicist Bohdan Blazhkevych (1912–1986): bibliogr. list]. Ternopil. Retrieved from: <http://biography.nbuv.gov.ua/data/data/bibliogr/1153.pdf>. [in Ukr.].

119. [Tsehlynskyi H.]. H. Ts. (1881, 81, October 17 (29). Pyr, danyi lvovskym Rusynamy v chest Vp. Posla o. Stefana Kachaly dnia 13 (25) zhovtnia 1881 [Feast given by the Lviv Ruthenians in honor of His Holiness the Ambassador, Father Stefan Kachaly, on October 13 (25) 1881]. *Dielo*, p. 2. [in Ukr.].

120. “Shchedryi dar...” [“Generous gift...”. (1895, 17, January 21 (February 2). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

121. “Le roi est mort – vive le roi!..” (1883, 70, June 23 (July 5). *Dielo*, p. 3. Rubr.: Novynky. [in Ukr.].

Roman Dziuban, Candidate of Historical Sciences, Senior Scientific Researcher, Manuscript Department, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Kornylo Ustyianovych and His Creative Heritage

The life and work of Kornylo Ustyianovych have recently aroused considerable interest among Ukrainian researchers. This is not surprising. Being a versatile personality, primarily a painter and writer, he took an active part in the contemporary public and political life of Galician Ukrainians, was interested in the problems of aeronautics. Although material deprivation did not give him the opportunity to fully develop his talents, he nevertheless left behind a rather significant, primarily artistic, legacy. The artist's not-so-small epistolary collection has also been preserved, although scattered in various places. There are quite a few mentions of him in the contemporary Galician Ukrainian press, which, obviously, with the preserved documentary heritage, will eventually allow us to shed much light on his life and creative work. The creative heritage, mainly painting, of the outstanding Ukrainian artist, has been the subject of study and registration since the beginning of the 20th century; let us recall the registers of the artistic heritage of K. Ustyianovych, published by Mykola Golubets in 1916 and 1938. In the Soviet era, the artist's work was studied by a long-time employee of the Museum of Ukrainian Art in Lviv (hereinafter referred to as the LMUM, as the current National Museum in Lviv named after Andrei Sheptytskyi was then called, hereinafter referred to as the NML), art critic Yaroslav Nanovskyi, author of the monograph "Kornylo Mykolayovych Ustyianovych". We believe that the life and work of K. Ustyianovych require a separate monographic study. We tried to only partially fill this gap, trace the main chronological moments of Kornylo Ustyianovych's life path, outline his creative work, clarify the time and places of creation of his paintings, and highlight the main places of storage of his artistic and archival heritage.

Keywords: Kornylo Ustyianovych, Tyt Revakovych, Oleksandr Barvinskyi, Bobykevych, artist, poet, painting, artistic and manuscript heritage, paintings, letters.